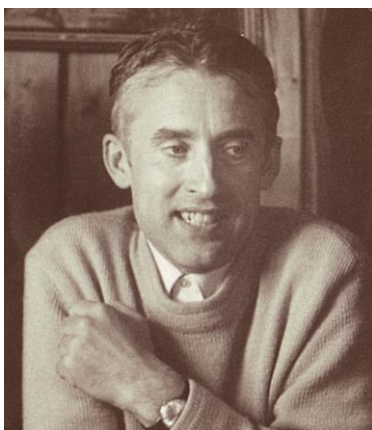

Andrijan Lah
SPISANKE 2018
(rokopisi)

ZEN-AL-NE MISELNICE
Protienoumne prizadevne problemske pomenkovalke

Ljubljana, 2018

Rojen leta 1934 je Andrijan Lah po končani klasični gimnaziji nadaljeval šolanje na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je leta 1960 diplomiral iz slavistike in komparativistike. Sprva je delal kot profesor v Celju, nato na gimnaziji za Bežigradom. V letih 1980–86 je bil med drugim bibliotekar v Slovanski knjižnici v Ljubljani, od 1987 do 1997 pa samostojni kulturni ustvarjalec. Iz njegove knjižne bibliografije:

- Pregled književnosti I, 1992, 1993,
- Pregled književnosti II, 1993, 1998,
- Pregled književnosti III, 1994, 1998,
- Pregled književnosti IV, 1995,
- Pregled književnosti V, 1996,
- Mali pregled lahke književnosti, 1997,
- Vse strani sveta: slovensko potopisje od Knobleharja do naših dni, 1999,
- Slovenska dramatika z antično tematiko, 2012,
- Bombax aeternus hominis ludentis /Članki/, 2013,
- Ljubljana v slovenski književnosti: Gradivo za tematsko raziskavo, 2013
- Slovenski književniki in književnice v komunističnih zaporih, 2017
- Evropsko romanopisje o 1. svetovni vojni v slovenskih prevodih, 2020
- Sprehod po evropski književnosti: Antika, 2020

ANDRIJAN LAH

ZEN ~~A~~ L-NE MISELNICE

Proti enčumne prizadevne problemske pomenkovaške

Ljubljana 2018

UVODNIK

Zaključen je 4. letnik spisank in dosežena je ~~je~~ bila povprečna bera spisank : 30. Kot navadno je šlo v spisankah tudi letos za bistrenje svobodoumja in za preganjanje senilnosti. Tematika besedil je ~~na~~ namensko čim bolj raznolika, v glavnem pa se giblje v širnem okviru kulture in politike.

Odzval sem se na nekaj značilnih jubilejev : 3. Ob 100-letnici 1. slovenske vohunske povesti, 13. Ob 50-letnici Kubrickovega ~~veled~~ ^{filma} 2001 - vesoljska odiseja in 28. Ob 100-letnici naše ločitve od ~~A~~ Avstrije, imenovane tudi Kakanija.

Ker je bilo leto 2018 v Sloveniji tudi volilno leto, je ~~nekaj~~ ^{nekaj} komentarjev slovenske politike (9., 16., 18. in 20. spis.).

Predstavil sem nekaj novih knjig (~~2.~~ 2. Harari : Homo ~~divus~~ ^{divus} : kratka zgodovina prihodnosti, 25. Manifest za domovino avtorja J. R., 23. Milan Gregorič : Evropa - Islam - Džihad , 29. Borut Korun : Utopija in resničnost, Ob za^olonu evropske civilizacije,

Študijsko sem po 40 letih prebral z užitkom dve stari knjigi : 423. Wilderjev roman Osmi dan in 26. M.A. Bulgakov : Mojster in ^oMargreta.

Splošne političnosti se dotikajo 3 spisanke : 12. O populizmu, 17. O patriotizmu in 19. O globalizmu.

Dve spisanki Sta spominski : 7. (spominjanje na preminule slavistične ~~na~~ kolege) in in 15. (spominjanje na preminu^{le} le gimnazijske sošolce). Delno je spominska tudi 40. spisanka : In memoriam ~~Step~~ hena Hawkinga.

Strokovno specialistična je 21. spisanka : Ob prvem verzu Homerjeve Iliade (z razmislekom o prevajalskih tančinah).

Bolj ali manj naključno sem se ~~lotil~~ raziskave o doseženi starosti sodobnih slovenskih književnikov in književnic (22. ^onaši dolgoživosti). Rezultat raziskave : 16 90-letnikov in 90-letnic !

Informativni ~~pre~~ pregled velja zaključiti z dvema filmoma : 24. z zanimivim (a pommanjkljivim) dokumentarno-igranim slovenskim filmu ^{om} Codelli in z briljantno mednarodno celovečerno risanko Milorada Krstića Ruben Brandt - zbiratelj (30. spisanka). VALETE !

LAH
Andrijan ~~Br~~

1. Spisanka

O večkulturnosti v zvezi s sodobnimi migranti v Evropi

Multikulturnost – v slovenski različici večkulturnost – je postala v zadnjem času često uporabljana beseda, ki naj bi izrazila nove položaje v globalizirani družbi. Res je, da je postalo zdaj premeščanje prebivalstva iz ene države v druge države pogostejše, kar je posledek vseštevilčnejšega svetovnega prebivalstva, a sam pojav ni prav nič novega.

Zaradi seljenja ljudi sem in tja je bila večkulturnost opazna ali celo izstopajoča že v razvitih civilizacijah starega veka. Stikali so se in sobivali so ljudje različnih narodov, ver, jezikov in navad. Spomnimo se le na velike centre držav (Babilon, Aleksandrija, Rim, Carigrad...), v katerih je bilo mešanja prebivalstva na pretek. Zaradi lastnih koristi (poslovnih, trgovskih, družabnih...) so morali biti ljudje medsebojno strpní, čeprav so jih ločili jeziki in vere.

Vedno so izstopali jeziki, vezani na velike države : npr. grščina v helenističnih državah po Aleksandru Velikem ali latinščina v dolgem obdobju rimskega imperija. Verska različnost pa v časih politeizma ni predstavljala problemov. Le-ti se začno šele v nestrpnih monoteizmih. Glavni temelji za normalno sobivanje so vedno bili : govori, misli, veruj po svoje, a potrudi se, da se mirno sporazumeš z drugače govorečim, umujočim in verujočim v svoji okolici, s sokrajanom in s sodržavljanom.

Ločiti seveda kaže premikanja posameznikov in majhnih skupin in pa velike premike ljudstev in narodov. Veliki premiki prebivalstva so dvojega tipa : ali gre za imperialna osvajanja ali pa za umike množic pred tovrstnimi osvajanjí. V večkulturnih okoliščinah in v medkulturnem komuniciranju so bile vedno vplivnejše in zmagovitejše kulture večjih držav proti kulturam nerazvitih ljudstev. (prim. odnose med evropskimi kolonizatorji in med njihovimi afriškimi, azijskimi, ameriškimi in avstralskimi koloniziranci) Ko se je evropski kolonializem v 20. stoletju sesul, pa se je začel premik prebivalstva v obrnjeni smeri : bivši koloniziranci iz Afrike in iz Azije se usmerjajo v Evropo.

Premiki Afričanov in Azijcev v Evropo so posledek njihovih domačih gospodarskih in političnih dogajanj. Evropa pa postaja za revne Azijce in za lačne Afričane nekaka obljubljená dežela, nekaj podobnega, kar so predstavljale ZDA revnim Evropejcem v 19. In v 20. stoletju.

V omenjeni podobnosti pa je opazna različnost. Evropejci (med njimi Slovenci, med Slovenci moji sorodniki...) so šli v ZDA za delom, s katerim se bodo preživljali in si izboljšali življenje, in ne zaradi socialne pomoči, ki naj bi jo tam dobili. Tujim razmeram so se umestno prilagajali. Pri premikih azijskih in afriških množic pa ne kaže tako, Pri dokaj načrtovani in usmerjani selitvi predvsem islamskih migrantov v Evropo je

njihov glavni cilj zgolj evropska socialna pomoč, v ozadju pa lahko brez težav vidimo načrtno demografsko širjenje islama s končnim ciljem : z islamsko prevlado v Evropi. Zaradi svoje številčnosti in zaradi večinske sestave (mladi moški) so migranti v Evropo že zdaj bolj zahtevajoči osvajalci kot prizadevni iskalci dela ali nemočni prosilci pomoči. Ali so migranti sploh večinsko reveži ? Kako so lahko reveži plačali precejšnje vsote za prevoz v Evropo ? In če so plačali migrantom potnino arabski bogataši – zakaj so to storili ?

Medtem se dogaja v Evropi namesto idealizirane večkulturnosti marsikaj, morda bi temu dogajanju bolj ustrezal izraz kulturni šok. Nekaj podatkov iz Švedske lahko preberemo v srbski reviji Treće oko (december 2017) in ti podatki so frapantni. Podatek iz novembra 2017 nam pove, da je od 163.000 novodošlih migrantov našlo službo le 494 ! Po anketi švedskega zavoda za zaposlovanje pa je le 3-4 % novjših imigrantov pokazalo zanimanje za šolanje in za tečaje, po katerih bi prišli do dela. Ali ni to potrditev, da je velikanska množica migrantov prišla v Evropo le po socialno pomoč ?

Kaj pomeni najnovejša večkulturnost za Švede ? V zadnjih letih se je kriminal povečal za 300 %, število posilstev pa se je povečalo za 1472 %. Primerjava : leta 1975 je bilo 421 prijavljenih posilstev, leta 2016 pa 6620 ! Tudi podatkov o migrantskem nasilju v Nemčiji je veliko, a so uradno zadrževani. Tu seveda ni mogoče govoriti o teoretično idealizirani večkulturnosti, ampak zgolj o odnosu kulture in nasilja.

V sedanji Evropi se ponavlja zgodovina : v 5. Stoletju n.š. zahodnorimsko cesarstvo ni več premoglo življenjske sile in kmalu je postalo žrtev germanskih ljudstev.

Francoski pisatelj Michel Houellebecq je v romanu Podreditev že ubesedil islamski prevzem oblasti v Franciji. Fantastika ali bližnja prihodnost ?!

2. SPISANKA

O miselno blesteči Hararijevi knjigi Homo deus : kratka zgodovina prihodnosti

O Hararijevi knjigi Sapiens ; kratka zgodovina človeštva sem poročal že v spisanki leta 2016. Lani pa je izšlo pri nas še nekako nadaljevanje omenjene knjige Homo deus : kratka zgodovina prihodnosti. Naslov Homo deus nakazuje civilizacijsko usmerjenost, ki nas obdaja : postati hočemo tako močni (tudi srečni ? tudi večni ?) ali kar vsemogočni (?). kot so bili mitski bogovi v nekdanjih izročilih.

Avtor je razdelil svojo knjigo takole : Uvod z naslovom Novi dnevni red človeštva, 1. Del : Homo sapiens osvoji svet, 2. ^{del} Del : Homo sapiens osmišlja svet in 3. Del : Homo sapiens izgublja nadzor.

Po avtorjevem optimističnem mnenju nam je v zadnjih desetletjih le uspelo zamejiti lakoto, epidemije in vojne. Ali je to res ? Že demografska eksplozija na svetu potencira nadaljnji razvoj lakote, epidemij in vojn. V poglavju Zadnji dnevi smrti avtor izjavi : »Ljudje si bodo v 21. Stoletju verjetno prizadevali za nesmrtnost.« To pa je že element, ki je bil včasih značilen za bogove. A takoj se zatakemo ob praktičnem vprašanju : število Zemljanov se nenehno povečuje. Zdaj pa bi ti Zemljani še doživljali izjemne starosti ali kar nesmrtnost oziroma neumrljivost z nekako biotehnološko obdelavo ?!

Takole meni Harari (str. 28) : »Boj proti starosti in smrti bo samo nadaljeval častitljivi boj proti lakoti in boleznim ter pomenil največjo vrednoto sodobne družbe – dragocenost človeškega življenja.« Avtor navaja pozneje (str. 31) mnenje nekaterih znanstvenikov, »da bodo ljudje smrt premagali do leta 2200«, ob tem pa so spodbudnejši načrtovalci znižali omenjeno letnico na 2100 ! Sam avtor ostaja ob gornjih pričakovanjih skeptičen.

Kot drugi verjetni veliki projekt sodobnega človeštva navaja Harari »iskanje ključa do sreče«. Tretji in ključni projekt, ki vsebuje oba začetna projekta, pa je dosega božanskosti. Po njegovem mnenju so mogoče »tri oblike nadgradnje ljudi v bogove : biološki inženiring, inženiring kiborgov in inženiring neorganskih bitij.« Vendar smo tu že na poti naprej : v počloveško družbo. Prvi del Hararijeve knjige preučuje odnos med homo sapiensom in drugimi živalmi in to, »zakaj je naša vrsta tako posebna.«

Drugi del obravnava »čuden svet, ki ga je homo sapiens ustvaril v zadnjem tisočletju.« Oba dela pripadata k »navadni« zgodovini. Šele 3. Del (od začetka 21. Stoletja) se ukvarja s kratko zgodovino prihodnosti. Ali se v nastopajoči prihodnosti skriva tudi propad humanizma kot centralne ideje sedanjosti ? Harari nas »potolaži« z dialektično stalnico zgodovine, v kateri se vse spreminja.

Prvi del svojega razpravljanja začne avtor s stavkom : »Glede na druge živali smo ljudje že zdavnaj postali bogovi.« Tu sta izpričani človeška manipulativnost in uničevalnost nad živalmi. Zastavlja pa se vprašanje, ali smo ljudje zaradi svoje nadmoči do živali več vredni od njih.

Avtor nas privlačno pomika sem in tja po zgodovini in po razvoju znanosti. Od osvajanja sveta v 1. Delu prehaja besedilo v 2. Delu k osmišljanju sveta. Harari si zada naslednja vprašanja : 1. Kakšen svet so ustvarili ljudje ? 2. Kako so ljudje postali prepričani, da nadzorujejo svet, hkrati pa ga osmišljajo ? 3. Kako je humanizem – čaščenje človeštva – postal najpomembnejša vera ?

V poglavju Pripovedovalci zgodb analizira avtor moč izročil in izrazil Življenje na papirju, Sveta besedila) na praktično življenje. Takole pravi (str. 180) : » Zgodbe so temelji in stebri človeških družb. Zgodbe o bogovih, državah in korporacijah so postopoma postale tako pomembne, da so začele prevladovati nad objektivno resničnostjo.« Različna verska izročila so v preteklosti utemeljevala človeško družbo na božanskem kozmičnem načrtu. Prevlada posvetnega humanizma nad božanskimi izročili pa terja, da mora človeštvo svoj smisel šele ustvariti. V tem iskanju smisla pa je v ospredju individualizem pred družbeno povezanostjo. Tu se kaže očitna šibkost demokracije in individualizma nasproti totalitarizmu in verskemu fundamentalizmu sedanjosti.

Avtor posrečeno ilustrira humanizem v 5 slikah (str. 235) : 1. Politika : volivec ve najbolje. 2. Trgovina : kupec ima vedno prav. 3. Umetnost : Marcel Duchamp : Fontana (= pisoar !). Umetnost je lahko karkoli. 4. Etika : slika lezbičnega para. Razlaga : če v nečem uživaš, to počni. 5. Miselnost : Rodinov Mislec – razmišljaj samostojno !

Vsekakor so tu značilni znaki humanizma in demokratizma. Miselna odprtost je neznanska, a vendar obstaja le v delu zemeljske populacije. Avtor navaja 3 tipe vladajočega humanizma : liberalni humanizem (zahodna demokracija), socialistični humanizem (vzhodni komunistični totalitarizem) in evlucijski humanizem (nadaljnji razvoj). Za ožjo sodobnost avtor pravi (str. 267) : »Leta 2016 liberalni paket individualizma, človekovih pravic, demokracije in prostega trga še ni imel resne alternative.« Harari misli (str. 268), da radikalni islamizem ni resna grožnja liberalnemu paketu, ker gorečneži kljub svoji vnemi ne razumejo sveta v 21. Stoletju ter nimajo povedati nič o novih nevarnostih in priložnostih, ki jih ustvarjajo nove tehnologije.«

Vendar po mojem mnenju avtor radikalni islamizem podcenjuje, saj le-ta ob nerazumevanju modernega sveta uporablja uničevalna sredstva tega sveta. Teoretično zazrti avtor sicer umestno trdi (str. 269) : »Zgodovino pogosto oblikujejo skupinice naprednih inovatorjev, ne pa nazadnjaške množice.« Dejstvo pa je tudi, da so pešajočo civilizacijo vedno sesule »nazadnjaške množice«.

Iz dilem humanističnega sveta preide avtor v 3. Delu v novi razvoj na temelju posthumanističnih (!) tehnologij. Zada si naslednja vprašanja : 1. Lahko ljudje še naprej vodijo svet in ga osmišljajo ? 2. Kako biotehnologija in umetna

inteligenca ogrožata humanizem ? 3. Kdo bi lahko podedoval človeštvo in katera nova religija bi utegnila nadomestiti humanizem ?

Poglavje Kdo sem ? se začneja odločno : »Znanost spodkopava liberalno vero v svobodno voljo in v individualizem.« Res čutimo nemoč posameznikov in nadmoč sistemov. Človeška individualnost pa se ob razmahu biotehnologije kaže čedalje bolj kot individualnost.

V nadaljevanju nakaže avtor 3 mogoče praktične poti razvoja v 21. stoletju (str. 305) : 1. Ljudje bodo izgubili svojo gospodarsko in vojaško koristnost, zato jim bosta ekonomski in politični sistem nehala pripisovati veliko vrednost.

2. Sistema bosta vrednost še vedno videla v človeški skupnosti, v posameznikih pa ne. 3. Sistema bosta v posebnih posameznikih še vedno našla vrednost, vendar bodo ti posamezniki iz nove elite izpopolnjenih nadljudi, ne iz človeške množice. (1)

Poglavje Nekoristni razred se začne takole : »Najpomembnejše vprašanje ekonomije 21. stoletja bo morda, kaj storiti z vsemi presežnimi ljudmi.« To je ključno vprašanje že zdaj.

V poglavju Od preroka do vladarja pa avtor navrže (str. 338) : » Ko bodo Google, Facebook in drugi algoritmi postali vsevedni preroki, se bodo morda razvili v deležnike in na koncu v vladarje.«

Avtor predvideva razvoj novih tehnoloških religij in pove (str. 349) : » Nove tehnološke religije lahko razvrstimo v dve osnovni kategoriji – v tehnološki humanizem in v podatkovno religijo. Podatkovna religija pravi, da so ljudje v stvarstvu opravili svojo nalogo in da bi morali štafeto predati povsem novim vrstam entitet.« (!!)

Tehnološki humanizem opredeli avtor na strani 350 : »Tehnološki humanizem želi nadgraditi človeški um ter nam omogočiti dostop do neznanih izkustev in nepoznanih stanj zavesti.«

Podrobneje se posveti Harari podatkovni religiji ali dataizmu. Začetek poglavja Podatkovna religija (str. 364) se glasi : »Dataizem pravi, da stvarstvo sestavljajo tokovi podatkov in da je vrednost, ki jih imajo pojavi in entitete, določena s tem, koliko prispevajo k obdelavi podatkov.« In dalje : »Dataizem politikom, podjetnikom in navadnim potrošnikom ponuja prelomne tehnologije in velikansko novo moč.«

Končajmo ta bežni in pomanjkljivi ogled Hararijeve knjige z njegovimi zaključnimi tremi tezami in z njegovimi tremi vprašanji (str. 393) .

Teze : 1. Znanost se čedalje bolj posveča vseobsegajoči dogmi, ki pravi, da so živa bitja algoritmi, življenje pa obdelava podatkov. 2. Inteligenca se ločuje od zavesti. 3. Nezavedajoči se, vendar zelo inteligentni algoritmi nas bodo kmalu poznali bolje, kot se poznamo sami.

Vprašanja : 1. So živa bitja rešamo algoritmi in ali je življenje res samo obdelava podatkov ? 2. Kaj je vredno več – inteligenca ali zavest ? 3. Kaj bo z družbo, s politiko in z vsakodnevnim življenjem, ko nas bodo nezavedajoči se, vendar zelo inteligentni algoritmi poznali bolje, kot se poznamo sami ?

Ob stoletnici prve slovenske vohunske povesti
(Ivan Dolinar : Albanska špijonka : Povest iz balkanske vojske, Ljubljana 1917)

Leta 1917, torej med 1. svetovno vojno, je izšla povest Albanska špijonka knjižno, a 1. izdaja te povesti je bila objavljena že v letih 1914-1915 v reviji Ilustrirani glasnik. Povest je razen z izidom povezana z vojno tudi vsebinsko, saj obravnava nekaj uvod v 1. svetovno vojno, balkansko vojno 1912-1913.

Povest je posebna že po treh temeljnih podatkih : avtor, naslov, tematika. Avtor je na prvi pogled neznan, a avtorstvo je bilo najbrž za ožji krog že kmalu razkrito. Pod neznanim imenom in priimkom sta se skrivala dva takrat mlada književnika : Izidor Cankar in Narte Velikonja. Zakaj sta se odločila za psevdonim, je dokaj razumljivo. Očitno nista hotela svojega nadebudnega mladega resnega književništva »omadeževati« z lahkim žanrom : z vohunsko povestjo.

Izidor Cankar (1886-1958) je bil star ob natisu Albanske špijonke v reviji 28 let in je leta 1913 že doktoriral iz umetnostne zgodovine. Bil je sodelavec revije Dom in svet ter njen urednik v letih 1914-1919.

Narte Velikonja (1891-1945) je bil leta 1914 še študent prava na Dunaju, diplomiral pa je leta 1918. Že mlad je sodeloval v več revijah, od leta 1912 pa je v Domu in svetu objavljajl pesmi in prozo. Prijateljska zveza med avtorjema je očitno izšla iz njunega sočasnega sodelovanja v Domu in svetu.

Da sta izbrala za tematiko pravkar končano balkansko vojno, ni čudno, saj je dogajanje na Balkanu močno pritegnilo našo kulturno javnost in je bilo tudi dodatni vir politično usmerjenega slovanofilstva ali v ožjem smislu kar srbofilstva. Balkansko tematiko je takrat uporabilo več naših književnikov. Omenimo vsaj Ivana Vuka (Junaki svobode : povesti in črtice iz Balkana, 1913) in Vladimirja Levstika (Za svobodo in ljubezen : roman z Balkana, 1913). Slednji, ki je že objavil zapaženo zbirko novel Obsojenci, 1909, se je v svojem lahkem romanu tudi skril pod značilni srbsko obarvani psevdonim Marko Stojan !

Ob »eksotični« balkanski tematiki sta si Izidor Cankar in Narte Velikonja privoščila s povestjo še lastno zabavo, nekaj avantgardni »ludizem«. Takole je opisal Narte Velikonja njun dogovor o pisanju povesti : »Dogovorila sva se za način. Zmenila sva se, kam bo kdo pripeljal špijonko in kje jo lahko prevzame sopisatelj, zmenila sva se, da bo vsak napisal eno poglavje. Nič več ! Vsak je imel za vse drugo proste roke, stil pa je bil določen že po naslovu ...« Lahko rečem, da ob branju povesti nisem opazil kake neskladne dvojnosti, narobe, povest je gladko berljiva od začetka do konca in je namensko čim bolj atraktivna.

Posebej se kaže dotakniti še navihanega ali kar rafiniranega naslova, ki nas vodi v dve smiselni smeri : 1. Albanska špijonka je Albanka po narodnosti in 2. Albanska špijonka je pripadnica drugega naroda, a vohuni za Albance. Ko pa povest beremo, se takoj sesujeta obe razlagi naslova : Albanska špijonka ni Albanka, ampak Srbkinja (!) in Albanska špijonka ne vohuni za Albance, ki sploh niso posebna vojna stran, ampak za Turke ! Seveda pa že na začetku povesti izvemo, da je Srbkinja Milena poročena z Albancem, kar bi jo morda lahko označilo za Albanko. A ona se opredeljuje kot Srbkinja in ne vemo, ali se je sploh naučila albanščine. Šele z znanjem moževega jezika bi postala vsaj jezikovno Albanka.

Avtorja sta nakazala nacionalno-politični problem srbsko-albanskih odnosov, a nista poglobljala tega motiva, saj je bistveno dogajanje usmerjeno v maščevanje Srbkinje nad Srbom ! O tem pa več pri analizi povesti.

Na kratko kaže predstaviti še politični položaj na Balkanu pred balkansko vojno 1912-1913 in samo vojno. Leta 1912 so balkanske države Srbija, Črna gora, Bolgarija in Grčija sklenile balkansko zvezo. Le-ta je v bistvu načrtovala osvoboditev ali osvojitve še preostalega ozemlja, ki ga je Turčija obvladovala na Balkanu. Z današnjega gledišča obsega to ozemlje : Albanijo, Kosovo, Makedonijo in del Grčije. Pri tem so se znašli Albanci v dveh vlogah : v

pasivni vlogi, če si bodo albansko ozemlje delile države zmagovalke, in v aktivni vlogi, saj so Albanci načrtovali lastno samostojno državo. Še v slabšem položaju kot Albanci so se znašli Makedonci, saj jih nobena balkanska država ni priznavala kot narod. Prva balkanska vojna se je začela decembra 1912 in je trajala do maja 1913. Balkanski četverček je vojno končal zmagovito in Turki so izgubili vse omenjeno ozemlje na južnem robu Balkana. Takoj pa so nastopile težave ob razdelitvi tega ozemlja med države zmagovalke. Zaradi nezadovoljstva z razdelitvijo je nastala 2. Balkanska vojna (junij-avgust 1913).

Vojno je začela Bolgarija proti Srbiji in proti Grčiji in bila poražena, Z druge strani pa sta jo napadli še Romunija in Turčija. V obeh vojnah je torej šlo za spopad ene države s štirimi državami. Nasledek mirovnih pogajanj, ki so jih usmerjale velesile, sta bili razdelitev Makedonije med Srbijo, med Bolgarijo in med Grčijo in ustanovitev samostojne Albanije (1913), Srbija pa je dobila Kosovo.

S tega političnega sprehoda pa se lahko povezujoče obrnemo k sami povesti, ki se začneja z vojaškim in z zemljepisnim prikazom začetka balkanske vojne.

Oglejmo si prvi odstavek povesti : "Ko so jeseni leta 1912 Bolgari, Srbi, Črnogorci in Grki, združeni v balkanski zvezi, napovrdali Turčiji vojaško, si ni mogel nihče misliti, da je turška država tako slabotna, notranje

razdrta in vojaško nesposobna in da bo združeno balkansko orožje doseglo tako nagle in velike uspehe."

Časovnost in krajevnost povesti sta kar najbolj natančni. Ustaviti pa se kaže pri posebnem položaju Albancev v vojni med Srbi in med Turki.

Začetni stavek na strani 2 se glasi : " Pred Kičevom in Kruševom

so se Turki zopet za silo zbrali in sklenili, da se s pomočjo domačih Alban^{cev} postavijo v breg^{ov} sovražniku, ki je prodiral za njimi po

slabih potih in v hudem vremenu." Albanci torej niso bili v redni turški vojski, a so z njo sodelovali, ker so vedeli, da so jim Srbi bolj

sovražni kot Turki /prim. spopad med Srbi in med Albanci za isto ozemlje :

za Kosovo !/ Upoštevamo lahko tudi dejstvo, da je Albance /večinsko/ povezoval s Turki tudi islam.

Povest v nadaljevanju spretno postavi v ospredje Albance : "Bilo je po bitki pri Kruševu. Turki so že biliv^{li} strašni naglici zbežali proti jugu, na bojišču je bilo ostalo le par sto Albancev." Stavek ima

ključni pomen ^{2a} prikaz^u razlike med ravnanjem Turkov in Albancev.

Turki kot redna vojska, ki ima vladni center daleč stran, niso srčno

povezani z ozemljem, ki ga branijo, saj je večina vojakov najbrž na tuj^{em} terenu. Albanci pa so na svojem ozemlju iⁿ ga zavzeto branijo.

Pred srbsko premočjo pa se vendarle morajo umakniti. Tu pa preide

zgodba od splošnega /vojna/ do posebnega /k posamezni eksistenci v vojni/.

Stran 3 ; " Pregarjana četa se je hitro poskrila za skal^{ami}, samo eden izmed njih, mlad, krepak Albanec, se je takoj po prvih strel^{ih} zgrudil težko ranjen na pečino." Belo kamnje je zardelo od njegove krvi."

Ranjenec misli na svojo ženo in šepne : O Milena ! Nato se onesvesti. mimo ranjenca pridejo zmagoviti Srbi. Srbski major hoče vzeti z Albančeve /po njegovem : mrtvečeve/ roke prstan z rubinom. A Albanec se prebudi iz nezavesti in seže po orožju. Srb ga ustrelⁱ in vzame prstan.

"Ni se več ozrl na albanskega veljaka, temuč je s svojo četo veselo korakal dalje."

B D

(n) Ni I se več ozrl na albanskega veljaka, temuč je s svojo četo veselo korakal dalje. S tem se 1. Poglavlje konča. Nedvomno je to prav posrečen prolog v povest : moški spopad in omenjena ženska, ki se izkaže v nadaljevanju za glavno osebo povesti.

Drugo poglavje se začne s pomembno informacijo : »Naslednje jutro so Srbi, ki so se neusmiljeno maščevali nad albanskimi vasmi za njih pomoč Turkom, prodirali dalje proti jugu.« Srbski vojaki vdoro v lepo hišo in jo ropajo. Njihovo početje prekine nastop domače gospodinje : »Pred vrati se je prikazala krasna, še mlada žena, nepremična kakor kip, veličastne postave, srditega, poveljujočega pogleda v dragoceni obleki odličnih albanskih gospa.

»Vi hočete biti vojaki ?« jim slednjič zakliče, polna plamtečega gneva, po srbsko. »Razbojniki ste, ker plenite miroljubno hišo !« Albansko govorečo žensko bi v takem položaju Srbi najbrž ubili, srbsko govoreča gospodinja pa bi jih morda tudi v realnosti zadržala. Zdaj se pojavi še major iz 1. Poglavlja in nagovori jezečo se gospo : »Vi govorite srbski kakor eden

izmed nas, kakor bi govorili svoj materin jezik !« Ona pa : »Da, jaz sem Srbkinja,« je odgovorila gospa hladno, »toda danes, ko sem videla divjaštvo vaših vojakov, me je sram, da sem Srbkinja.«

Major se gospe opraviči in se ji predstavi : major Pero Jordaković. Izrazi pa željo, da bi nekaj dni stanoval pri njej. (Nič pa ne sprašuje po njenem možu.) V tem gospa opazi na majorjevi roki prstan z rubinom in se zdrzne. Major ji pove, da je lastnika prstana včeraj ustrelil. Gospa se komaj obvlada, saj je bila žena ubitega Albanca : Milena Prenk Roda. Hitro se umakne v svojo sobo.

In ali ni ta položaj prava montaža atrakcij ? Major pa ni slutil, »da mu je ta trenutek postala smrtna sovražnica.« In dalje (stran 8) : »Njena strštna, odločna, delavna narava je zahtevala dejanja – maščevanja !« S težavo se je trudila, da je govorila z majorjem prijazno, a naslednji dan je »zvedela še za drugi zločin svojega gosta.«

Leta 1903 je bil Milenin brat kot poveljnik kraljeve straže ubit v državnem udaru, ko sta bila umorjena ~~na~~ kralj Aleksander Obrenović in njegova žena. V pogovoru po kosilu je major Mileni povedal, da je »s samokresom ustrelil poveljnika kraljeve straže, ki mu je hotel zastaviti pot.« Milenino sovraštvo do majorja se je s tem podvojilo. Major pa se je začel zaljubljati v lepo vdovo. Konec 2. Poglavlja.

(Tu je nakazan še razdor v srbski notranji politiki. Milena je bila zaradi brata verjetno na strani dinastije Obrenović, major pa je celo aktivno sodeloval v udaru, ki je prinesel na oblast družino Karađorđević.)

Začetek 3. Poglavlja se glasi : »Bilo je kakih deset dni po bitki pri Kruševu, nekaj kilometrov južneje od hiše gospe Milene Prenk Roda.« Del turške armade so Srbi obkolili in turški poveljnik Alibeg Rozvan ne najde izhoda iz obupnega položaja. A nenadoma se pojavi v turškem taboru odlična Albanka in hoče govoriti s poveljnikom o pomembni zadevi. Poveljnik jo sprejme. Ženska se predstavi kot Srbkinja in kot žena Albanca, ki ga je ubil srbski major. Zato bi pomagala Turkom proti Srbom, saj pravi : »Ali ne veš, da je glas sovraštva včasih močnejši od glasu krvi ?«

Turški poveljnik je sumničav, a gospa Milena mu pokaže skrivni rudniški hodnik, ki vodi iz turškega tabora pod zemljo do ozemlja zunaj obkolitve. Seveda ga usmerja predvsem proti majorju Jordakoviću. Svojo pomoč Turkom razloži gospa, ki je zdaj že nekaka špijonka, takole : »... meni je samo na tem, da sebe maščujem, ne da tebe rešim.« A položaj kaže na obojno korist.

Zatem špijonka, ki je pravkar izdala svoje rojake, odide domov. Turški poveljnik pa se loti rešilne akcije, katere potek ~~pa~~ avtorja zamolčita. Pač pa gospa izve vest o turškem uspehu proti Srbom

24 9

pozneje, ko ji o tem poroča major, ki je neznansko razočaran, saj je bila njegova enota razbita. Zlasti ga prizadene to, da ga je kot nesposobnega ozmerjal njegov nadrejeni polkovnik. V obupu se hoče major že ustreliti, a Milena poseže vmes in mu samomor prepreči. No, če bi major res hotel, bi se lahko ustrelil sam pozneje. Morda je bil nakazani samomor le poza? A smrt majorja bi bila za naša avtorja nedvomno prezgodnja, saj bi bilo z njo tudi konec povesti, ki je temeljila na ženskem maščevanju. Da je Milena zadržala majorjev samomor, je razložljivo s tem, da ga je hotela ubiti sama v izbranem trenutku. Konec 3. Poglavlja.

Četrto poglavje se začne s prikazom širšega vojnega dogajanja, v katerem kaže Srbom bolje, saj je njihova vojska »vsaj dvakrat tako močna kot turška«. Gospa Milena prihaja na obisk v srbski tabor, srbski general pa jo nagovori, naj bi »prevzela zanj špijonske posle«. Sprva Milena zavrača generalov predlog, češ da je vohunstvo nečasten posel, potem pa se le da pregovoriti. Seveda vedno misli o maščevanju nad majorjem. Njeno vohunjenje pri Turkih pa je prikazano zelo enostavno, površno in neresno.

Zadnji stavek 4. Poglavja se glasi : »Od tega dne so Srbi večkrat videli Mileno, kako odhaja v turški tabor, včasih napravljena kot albanska kmetica, včasih kot beračica, kot trgovka ali kot plemkinja, včasih tudi kot zastaven mlad Albanec.«

V 5. Poglavju pripravi albanska špijonka, ki spremlja dogajanje v obeh taborih in ju izmenično obiskuje, spletko, ki naj bi pogubila majorja. Jordaković pa se čedalje bolj ogreva za Mileno, pričakuje svojo zmago nad Turki in upa, da si bo pridobil albansko vdovo. Slednja pa računa na njegovo pogubo v vojni.

V 6. Poglavju je prikazan spopad med Srbi in med Turki, a majorjeva enota je poražena in major se komaj reši. Milena pričakuje njegovo smrt v boju, a major se ponoči ranjen in izmučen vrne v Milenino hišo. O sebi izjavi : »Milena, uničen sem !«, o njej pa : »Milena, ti si moja zla usoda !« Izčrpani major je zaspal in Milena se odloči, da ga bo ustrelila. Ko pa ga vidi spečega, se premisli, rekoč : »Lahka bi ti bila smrt, prelahka, če te zadene krogla v spanju, razbojnik!«

Prizor maščevalne Milene ob spečem majorju je podoben – si licet parva componere magnis – prizoru, ko bi maščevalni Hamlet lahko ubil molečega kralja Klavdija, a se premisli, češ da bi bil kralj morda ^{zared} svoje molitve odrešen, treba pa ga je dobiti grešno delujočega. V obeh prizorih pa gre za tipični zavorni element pred odločilnim finalom.

V 7. Poglavju obišče ranjenega majorja v Milenini hiši srbski general in ga ostro kritizira zaradi njegove dejavnosti v izgubljenem spopadu. Albanska špijonka pa predlaga generalu, da bi šla vohunit v Bitolj in bi s tem Srbom posredovala koristne podatke, za spremstvo pa bi vzela majorja Jordakovića. Ali mu pripravlja pogubo v Bitolju ? Navdušeni major pa zanosno pove : » S teboj, Milena, tudi v smrt !«

Milena se nato odpravi v turški tabor, očitno zaradi dogovora o svojem prihodu v Bitolj. To Milenino sprehajanje v vojnem času je vsekakor prelahkotno in kar zabavno igrivo. A gre za lahko povest in ji moremo lahkotnost oprostiti. Zadnji stavek v 7. Poglavju se glasi : »Čez tri dni pa sta prišla z Jordakovićem preoblečena srečno v oblegani Bitolj in sta stopila skozi zadnja vrata v neko zakotno, umazano krčmo.«

V 8. Poglavju se pogovarja srbski vohunski par v krčmi s starim Turkom. Zunaj pa so odkrili v žensko preoblečenega srbskega vohuna in množica vohuna pretepa. Tudi Milena vpije : »Vohun, vohun !«, Jordaković pa, najbrž da bi se izognil lastni sumljivosti, celo zavpije : »Ubijte ga !« Množica pa je majorja potegnila s seboj. Mileno, preoblečeno v mladega Turka, ~~pa~~ kot sumljivo osebo

aretira turški častnik : »Ti, mladi postopač, imaš sumljivo postavo, pojdi z menoj !¹⁾ Častnik odpelje Mileno k poveljniku trdnjave. Milena se predstavi kot turška vohunka. S seboj ima zaščitno pismo Ali paše. Poveljnik ji dovoli bivanje v Bitolju. Milena začne iskati majorja in ga najde, ko ta prodaja na ulici prejo . (kje neki jo je dobil !?) Vrneta se v krčmo.

Začne se finale. Milenin zadrževani bes se sprosti in namesto da bi majorja takoj ustrelila, začne s patetičnim nagovorom : »Ti si umoril mojega brata v noči, ko je tekla na srbskem prestolu kri, ti si umoril mojega moža in mu oropal najdražje,

(kar je imel od mene za spomin. Tisti kamen, ki je tebe zapeljal, je tvoj pogin.« In še : »Ob tebi sedi žena Prenk Roda, ki te sovraži, ki te je spravila v past.« Zatem skoči pokonci in zavpije : »Vohun, vohun !« Major jo udari po roki, v kateri je držala samokres, in zagrabi svoj samokres. Sočasno sprožita in ustrelita drug drugega. Major je bil takoj mrtev, težko ranjena Milena pa nagovori došlega turškega častnika : »Dajte mi prstan... v pasu ga ima...«

Naj bo dovoljeno lahki povesti tudi nekaj patetike : »Prenk Roda, moj dragi !« in še »Zdaj sem s Teboj, moj ljubljeni mož !« V predzadnjem stavku je umrla, zadnji stavek pa se glasi : »Roka ji je krčevito tiščala prstan z blestečim rubinom.« Ključni predmet rubinski prstan odigra svojo odločilno pomensko vlogo od začetka do konca.

Avtorja sta napeto gradnjo povesti zadovoljivo izpeljala od začetka do konca. Dobro je voden zgodba o maščevanju, šibkejša je vohunska plat povesti.

Preglejmo bistveno zgodbo po poglavjih :

1. Srbski major ubije sovražnega Albanca.
2. Srbski major pride v hišo Albančeve vdove. Le-ta spozna ob prstanu moževega morilca in začne pripravljati svoje maščevanje.
3. V sovraštvu do majorja Milena pomaga Turkom proti svojim rojakom in postane turška vohunka.
4. Srbski general jo pridobi za srbsko vohunko. Vzpostavljeno je dvojno Milenino vohunstvo. Vrh povesti.
5. Milena pripravi 1. načrt za pogubo majorja v boju.
6. Major se ranjen reši. Milena bi ga lahko spečega ubila, a se premisli.
7. Milena in major odideta v Bitolj vohunit za Srbe.
8. Napeto dogajanje v Bitolju in krvavi finale. Protagonista Milena in major se medsebojno ubijeta. Povezava zasebne in vojne zgodbe je delujoča.

Ob stoletnici povesti Albanska špijonka lahko ugotovimo, da je odnos med Srbi in med Albanci še vedno sovražen, podobno kot pred 100 leti. Boljši pa je zdaj položaj Albancev, a boj za isti prostor ostaja kot stalna tema. Vendar pa je bistvo povesti v spopadu med rojakoma in v maščevanju Srbkinje nad Srbom. Srbkinja je zaradi privrženosti svojemu možu Albancu postala pridružena Albanka in s svojo dejavnostjo v povesti je s stališča Srbov celo narodna izdajalka.

D 12

Za sklep je treba omeniti še jezik povesti, ki je ostal dokaj svež. Posamezni arhaizmi pa ne motijo in dajejo le ustrezno časovno patino. Končni podatek je pridržan rariteti povesti : NUK ima registriran en⁸am izvod v Sloveniji !

4. SPISANKA

13

O zadevah z Luno

Revija Misteriji (januar, 2018) je objavila razmisleka vreden članek Dr. Agona (očitno psevdonim) z naslovom Zakaj ne gremo na Luno ? in z nadnaslovom Zakaj ni bilo misij Apollo 18, Apollo 19 in Appolo 20 ? O naslovni zadevi sem se že sam vpraševal in si tudi odgovarjal podobno ali kar enako kot Dr. Agon. Pa si oglejmo stvar podrobneje.

Poleti ameriških Apollov na Luno so bili do Apolla 17 že kar utečeni, potem pa se je zgodil nenadni prelom, čeprav so bili trije poleti (18, 19, 20) že napovedani. Zakaj neki se je stvar pretrgala, gotovo ne zaradi nenadnega pomanjkanja denarja ? Logični odgovor – ob vseh podatkih, ki se kar kopičijo – je, da je na Luni že neka baza Vesoljcev. Le-tem pa je bilo poletavanje Zemljanov na Luno odveč in so polete Zemljanom prepovedali. Ker nas Vesoljci civilizacijsko neznansko prekašajo, so nam prepoved sporočili telepatsko.

Sprehodil se bom po navedenem članku in citiral več zanimivih podatkov ter nekaj izjav ameriških astronautov. Začnimo z Nasinim projektom Lunina svetloba« leta 1965 o nenavadnih opažanjih na Luni (opomba : to je bil čas pred prvim poletom na Luno 1969).

Leta 1968 je NASA objavila publikacijo z zbranimi podatki : Chronological Catalog of Reported Lunar Events. Citat iz naše revije (str. 31) : »Izmed 579 opaženih fenomenov so se znašli tudi naslednji : premikajoči se predmeti, hitrost premikanja do 100 kilometrov na uro, večbarvne sledi, velikanske kupole, ki menjajo barve, geometrijski liki, kraterji, ki so izginili... Med letom 1930 in 1960 so zabeležili več kot 200 opažanj premikajočih se kupol.«

Oglejmo si nekaj drobcev o registriranih NLP-jih : »Apollo 11 je recimo kar dva dni spremljal NLP« - Astronavt Edwin Aldrin je posnel fotografijo nekakšnega srečanja dveh NLP-jev... - Niel Armstrong je dejal, da so pristajanje na Luni spremljali trije NLP-ji s premerom 15 do 30 metrov. – Posadka Apolla 8, ki je prva obkrožila Luno, je na svojem poletu leta 1968 opazila dva NLP-ja v obliki diska in celo ujela radijsko zvezo neznanega jezika. (vse na str. 32)

Pomembna je izjava Wernherja von Brauna, ki je dejal, da na luni obstajajo nezemeljske sile, ki so mnogo zmogljivejše, kot bi si lahko predstavljali, vendar on o tem nima pravice podrobneje govoriti.

Drugo ključno izjavo je podal Niel Armstrong 10 let po odpravi Apolla 11. Rekel je, da ne more govoriti o detajlih, a njihova plovila znatno prekašajo naša, tako po velikosti kot po tehnološki zmogljivosti . Dali so nam na znanje, da je to mesto (Luna) zasedeno. (!!!) Težko je verjeti, da sta se oba ugledna moža v svojih izjavah šalila.

ta udeležni zahtevček pa ponovno še podatek iz 1.ckeone knjige Fentonovskijaz ? : Ruski umetniki so že pred desetletji menili, da je Luna nala in da je neke vrste vesoljsko plovilo. (!!!)

5. SPISANKA

14

Ob naslovu Hararijeve knjige Homo deus in ob pomenskosti besede humanizem

V 2. Spisanki sem sicer bežno predstavil Hararijevo knjigo Homo deus, a ob zaključku pisanja sem čutil, da bi kazalo o māšičem še podrobneje spregovoriti. Na prvem mestu obravnave je že naslov. Homo deus je po Harariju nekaj cilj človeštva v 21. Stoletju, menda dosegljiv z biotehnologijo.

Vendar je bil človek-bog često navzoč že v staroveških civilizacijah, in to na dva načina. Vladarji, npr. egiptovski faraoni, so bili že institucionalno potrjevani kot bogovi ali kot sinovi bogov, ki pa jim je bil tudi po zemeljski smrti zagotovljen izjemni status v onstranstvu. Na tem svetu pa so imeli ti vladarji – razen nesmrtnosti - vse pritikline (moč, oblast, razkošje ...), ki so jih ljudje pripisovali bogovom, katere so sami oblikovali v zgodbah in v likih.

Drugi tip človeških bogov odkrijem pri tistih vladarjih (tiranih, diktatorjih, voditeljih, poglavarjih...), ki so se zaradi svoje domala »brezmejne« oblasti čutili kot vsemogočni bogovi in so tako tudi ravnali, npr s skrajnim nasiljevanjem, z mučenjem in s pobijanjem podložnih ljudi, sovražnikov, a tudi prijateljev in bližnjih sorodnikov. Skrajna uničevalnost, ki je bila pripisovana bogovom, je bila lastna tudi večini zemeljskih potentatov.

V mitih – za vzorec bom uporabil grške mite – je obstajala možnost, da se človek preobrazi v nesmrtnega boga, predvsem takrat, ko je bil po eni strani potomec kakega boga in Zemljanke, torej polbog. V grški mitologiji je tovrstni zgledni predstavnik glavni grški heroj Heraklej, sin Zevsa in Zemljanke, kraljice Alkmene. Preobrazba človeka v boga je bila torej dosegljiva.

In zdaj – kaj so pravzaprav počeli bogovi, npr. grški bogovi na Olimpu ali drugje, po pripovedovanju mitografov? Bili so vsestransko zaposleni: morali so vladati širnemu svetu, vseskozi so se ukvarjali s podložnimi Zemljani, imeli pa so tudi številne medsebojne spore in seksualne afere. Uživali so na božanskih pojedinah, se zabavali, a nikakor niso bili vsemogočni (prim. rodovne menjave grških bogov, Zevsov strah za lastno oblast, vlogo Usode idr.)

Značilno je, da v mitih niso vsemogočni niti monoteistični bogovi, saj imajo vedno kake močne nasprotnike, katerih ne morejo uničiti (kolikor sploh niso monoteistični bogovi pravzaprav dualistični: »svetli« in »temni« bog v tekmovanju.)

Vsemogočnost bogov je omejevala tudi geografija : indijski bogovi so bili dejavni v Indiji, a ne drugod, evropski bogovi pa so bili dejavni v Evropi, drugod pa zaradi evropskega kolonializma. Širjenje moči nebeških bogov je vedno potekalo v znamenju zemeljskega oblastništva. S tem v zvezi je vredno omeniti knjigo Iztoka Simonitija *Deus vult*.

In kako se lahko sodobni človek približa zaželeni božanskosti ? Z gensko manipulacijo, z biotehnologijo, ki bi omogočala ljudem večno mladost in nasploh dolgovečnost, ohranjenost ali obnovljivost teles, potrebna pa bi bila tudi dosega visoke življenjske ravni. A za ta umetni znanstveni paradiž bodo potrebna izjemna sredstva. Le-ta pa so in bodo v rokah nevelikega sloja svetovnih plutokratov in le pripadniki tega sloja se bodo bližali bogovstvu. Ob tem teoretičnem bogovanju pa je možen ali kar verjeten nenadni zdrs v totalno naravno in v civilizacijsko katastrofo.

Harari v svoji knjigi sam omaja svoj konstrukt človeka-boga, saj nakazuje pešanje sistema, ki ga označuje kot humanizem, in najavlja že novi sistem, ki ga imenuje dataizem. Ob nenehni številčni rasti zemeljskega prebivalstva se čedalje bolj niža vrednost zamenljivega ali kar odvečnega posameznika. Vrednost bodo obdržali zgolj izjemni posamezniki : znanstveni in tehniški specialisti ter oblastniški podporniki (vojska in policija) posthumanističnega Sistema. Vrhovni plutokratski oblastniki bodo deležni bogovstva, podložniki pa bodo ostali raja brez bogovskega raja, enaka raji v Orwellovem romanu 1984.

Dosega bogovstva ni enostavna tehnološka operacija, ampak teoretični konstrukt na papirju, ki vse prenese.

Pokomentirajmo še pomenskost humanizma. Na začetku imamo humanizem kot kulturno-idejno smer od 14. ~~Do~~ 16. stoletja v zahodni Evropi. Ta humanizem je bil osnova sočasne umetnosti : renesanse. Srednjeveška studia divina (teologija) so humanisti zamenjali za studia humana.

Druga pomenska različica humanizma ima naziv sentimentalni humanizem (medčloveška čutečnost, sočutnost, socialnost, dobrotnost, karitativnost...).

Tretjo različico humanizma, ki se bliža Hararijevi pomenski rabi, pa bi bolje označili kot homocentrizem ali antropocentrizem v oblastniškem in v političnem smislu. Tu pa ni več mehkoprčnosti, ampak prevladajo kruti zakoni človeškega vsakdanjega, tudi skrajno zločinskega sveta.

Kako izraz humanizem obravnava Harari ? Najprej omenja humanizem kot centralno idejo sedanjosti. Zatem označuje humanizem kot čaščenje človeštva in kot najpomembnejšo časovno vero. Pozneje našteje tri tipe vladajočega humanizma : 1. Liberalni humanizem (zahodna demokracija), 2. Socialistični humanizem in 3. Evolucijski humanizem. Če bi socialistični humanizem pomenil socialnost, bi bili blizu sentimentalnemu humanizmu. Če pa oznaka socialistični pomeni zgolj totalitarno vladavino komunističnih režimov, smo pač pri oblastniškem, skrajno tiranskem in nesentimentalnem sistemu.

V nadaljevanju uporabi Harari še eno dodatno ~~o~~ nako za humanizem, to je tehnološki humanizem. Le-ta naj bi bil ena novih tehnoloških religij.

Tehnološki humanizem opredeli avtor takole : Tehnološki humanizem želi nadgraditi človeški um ter nam omogočiti dostop do neznanih izkustev in nepoznanih stanj zavesti."

Stavek nas močno spominja na doživljanje, ki ga omogočajo različna mamila. Zdi se, da je tehnološki humanizem kar najbližje Huxleyevemu romanu Krasni novi svet, v katerem je dosežen nekak tehnološki raj in v katerem uporabljajo mamilo somo ! (prim. tudi Huxleyevo ukvarjanje z meskalinom in njegovo knjigo Vrata zaznavanja, Nebesa in Pekel !)

V Krasnem novem svetu je programirana tudi sreča (prim. Harari !), in to za vse obstoječe kaste, ki jih je 5. Očitno je Huxleyev omenjeni roman iz leta 1932 pravcata preroška napoved t.i. tehnološkega humanizma, ki pa je obenem že tudi prehod v posthumanizem.

6. SPISANKA

17

O izbranih knjigah iz bralnega programa v letu 2017

Sledim spisanki, ki je lani obdelala ^{mojo} izbrano knjižno bero leta 2016. Vredno se je pomuditi tudi pri opaznejših bralnih dogodkih leta 2017. V tej spisanki bo govor le o prebranih knjigah iz javnih knjižnic. Za drugo priložnost bo ostal pregled načrtnega branja knjig iz lastne knjižnice.

Začenjam z razpravo Antonina Artauda Heliogabal ali anarhist na prestolu. Naslov je kar pričakovana tema za avtorja, s katerim je povezano gledališče krutosti. Razvpiti rimski cesar Heliogabal je kar pravi igralec v Artaudovem gledališču sveta.

Pritegnila me je knjiga Andréja Bretona Zgubljeni koraki. Gre za zbirko esejev o začetnih avantgardistih 20. stoletja in še posebej o dadaistih in o nadrealistih. Tu se srečamo med drugimi z Apollinairom, z Jarryjem, z Vachéjem, z Duchampom, s Picabio ...

Posebno pozornost sem posvetil s spisanko knjigi Jeana Clauda Carriera KRHKOST. To je odličen in obsežen esej o človeški usodi, katere ranljivost označuje naslov.

Prav očaral me je Marjan Kordaš, znani profesor na medicinski fakulteti, s svojo knjigo Eros in Psihe : filozofija ljubezni. Ob pomembni tematiki se kaže piščeva literarna sposobnost.

Strokovna pridobitev na področju obravnave evropske književnosti je knjiga Andreja Zavrla Christopher Marlowe, prva obsežna domača študija o tem angleškem renesančnem dramatik.

Izrazito presenečenje nam ponudi knjiga Ricka Harscha Kramberger in opica. Avtor je Američan, ki pa živi na naši obali in se je kar močno razgledal po naši stvarnosti. Tako je zanimivo obdelal znanega slovenskega ljudskega politika, ki je postal žrtev atentata. Harsch nato preide na ameriške razmere in obdela še atentat na predsednika Kennedyja. To nedvomno svojsko knjigo je založil Peter Amalietti.

Nisem prišel še do branja kakega romana ameriškega pisatelja Jonathana Franzena, a naletel sem na njegovo esejistično knjigo Kako biti sam in sem jo pozorno prebral. Avtor v svojih esejih tehtno in prodorno spregovori o osebnih in o družbenih vprašanjih v ZDA.

Prijetno berljivi so eseji o literaturi in o literatih Claudia Magrisa z naslovom Alfabeti.

Ostal sem pri esejistiki in posegel po knjigi Andreja Inkreta Izgubljeni čas (eseji, kolumne, intervjuji). Vredno problemsko branje.

Moj priljubljeni esejist je tudi Denis Poniž. Z veseljem sem prebral knjigo njegovih esejev z naslovom Severni in južni vzporedniki. Avtor je duhovit in mu ne manjka smisla za humor.

Kot preučevalca slovenske dramatike me je pritegnila knjiga Mateje Pezdirc Bartol Navzkrižja sveta : študije o slovenski dramatiki.

Moj zelo cenjeni srbski pisatelj je Borislav Pekić. Po več letih sem ponovno posegel po njegovi antropološki povesti 1999. Besedilo je sicer bolj razprava kot pripoved. Knjiga je presenetljivo brez spremne besede, ~~ki~~ pa bi bila v tem primeru kar nujna. Izstopajoče dejstvo je, da je avtor končal s pisanjem te knjige v Londonu leta 1984 ! (prim. Orwell !)

Prav dobra razsvetljenska razprava je Očrt zgodovinske slike napredka človeškega duha, ki jo je napisal Nicolas de Condorcet kot svoje predsmrtno delo. Bil je žrtev jakobinskega terorja v letu 1794.

Izjemno ustvarjalni slavistični kolega France Pibernik je dopolnil svoje dolgoletno raziskovanje pesnika Franceta Balantiča še z biografsko pripovedjo o njem : Pozni november za pesnika.

Še en vsestranski ustvarjalec je Peter Amalietti. Tokrat se je podal na jezikovno področje in izdal nadvse presenetljivo knjigo Praslovenščina .- Adamov jezik (o starosti in o pomembnosti slovenščine).

Končno smo dobili prvi obsežnejši izbor pesmi ruskega avantgardista Velimirja Hlebnikova : Izbrane pesmi in pesnitve 1917-1922, 1. Zvezek.

Ponovno sem se spomnil na Pekića, tokrat na njegov roman Atlantida, ki sem ga pred leti prvič prebral še v originalu. Medtem je izšel slovenski prevod.

Avtor me vedno navdušuje. Njegova Atlantida je nekaka antropološka epopeja. Razgled po domačih logih nam omogoča avtobiografija marksističnega filozofa Vlada Sruka Gospoda gre čez progo.

Problemsko raziskavo Darona Acemogluja in Jamesa A, Robinsona Zakaj narodi propadajo : Izvor moči, blaginje in revščine na različnih koncih sveta sem že obdelal v eni od spisank.

Dokaj posebno temo je obdelal Bogdan Kristofer Meško : Vedski jezik in izvor slovenščine (založnik : Peter Amalietti !).

Navdušenje ob Kordaševi knjigi Eros in Psihe me je pobudilo, da sem prebral še njegovo imenitno avtobiografijo Krilo angela (iz daljnega leta 1995).

Precej posebna je pripoved Andreja Arka Gaudeamus. Izhodišče za leposlovno izpeljavo je 50-letnica mature nekega razreda.

In že smo pri knjigi Ifigenije Simonović V primežu srca : kolumne 2008-2012. Njeno pisanje je polno razgledov po domačem in po tujem svetu ter stalno spremljano z avtoričino čutečnostjo.

Problemsko atraktivna je knjiga Thierryja Meyssana : 11. September - velika laž. Gre za kritično raziskavo francoskega novinarja. Naslovni problem je spodbudil tudi mojo spisanko.

Strokovni dogodek na področju literarne zgodovine je raziskava Draga Bajta : Kar je sonce za luno, to je Rusija za nas : kaj je socialistični realizem. To je odlična študija o politično in o ideološko vsiljeni umetnostni smeri v Sovjetski zvezi in nato še v drugih socialističnih državah.

3 19

Vredno si je bilo ogledati knjigo Bernarda Nežmaha : Časopisna zgodovina novinarstva na Slovenskem med letoma 1797-1989. Avtorjev prikaz je privlačen, a žal obravnava le izbrana poglavja iz celotnega označenega časa.

Po romanu Paula Coelho Vohunka sem posegel zaradi teme o 1. Svetovni vojni. Brazilski pisatelj je obdelal v romanu usodo znane Mate Hari.

Pritegljiv je roman Franca Buffona Byronov služabnik. Skozi prvoosebno pripoved služabnika se nam odkriva Byron kot poudarjeni homoseksualec, ki je imel ženske predvsem za prikrivanje svoje bistvene usmerjenosti !

Tomo Virk, tudi urednik Bartolovih Zbranih del, je izdal zbornik svojih razprav z naslovom Trojka s Filozofske : Spisi o Vebru, Bartolu in Jugu.

Zanimivo je avtobiografsko pričevanje Aleša Bergerja z naslovom Arles večkrat (in enkrat Saint Nazaire) (o avtorjevem študijsko prevajalskem obiskovanju Francije).

Obsežna razprava Irene Avsenik Nabergoj Zgodovina protijudovstva in antisemitizma v Evropi je vsekakor vredna branja, a širnost naslovne problematike je tako neznanska, da je posameznik ali posameznica ne zmoreta obvladati. Omenjeni projekt bi potreboval kar večjo skupino raziskovalcev.

Razveseljivo strokovno branje omogoča knjiga nemškega sociologa in filozofa Wolfa Lepenies Zapeljivi čar kulture v nemški zgodovini.

Na dušek pa sem prebral roman Juliana Barnesesa o ruskem skladatelju Dimitriju Šostakoviču Hrumenje časa. Gre seveda za čas trdega totalitarizma v Sovjetski zvezi in za odnos režima do vrhunskih domačih umetnikov.

Izjemno privlačna je tudi knjiga Grigorija Čhartišvilija (ruskega avtorja gruzinskega rodu) Pisatelj in samomor. Sijajno esejistično pisanje nam postreže s 350 biografijami samomorilskih literatov.

Kot dopolnilo svoje raziskave o evropskem romanopisju o 1. Svetovni vojni sem prebral odlično knjigo Christopherja Clarka Mesečniki : Kako je Evropa leta 1914 zabredla v vojno (naslov Mesečniki je uporabil za naslov svojega romana že Hermann Broch !)

Po daljšem času sem spet prišel do branja kakega Lemovega dela. Leta 2016 je izšel pri nas Lemov roman Gospodarjev glas, a je besedilo bolj razprava kot roman.

Izjemno dobro delo v svojem žanru je avtobiografija Stashe Furlan Seaton : Vojna vse spremeni : Kako sta mlada Slovenka in njen oče preživela drugo svetovno vojno, o njunem značaju in pogumu. Knjiga je pomembna tako zgodbeno-literarno kot tudi dokumentaristično-zgodovinsko. Avtorica je hči znanega pravnika dr. Borisa Furlana, obsojenca na t.i. Nagodetovem procesu. Vedno sem navdušen ob arhivsko dokumentarnih raziskavah Igorja Omerze. Tokrat je prodorno in precizno obdelal povojni policijsko politični nadzor nad Borisom Pahorjem v Trstu (Boris Pahor v žrelu Udbe).

Razveselim se tudi vsakega uspešnega posega domačih avtorjev v sfero kriminalk. Zadnji čas ta žanr pri nas opazno napreduje. Meta Osredkar je izdala

prijetno kriminalko Zločin v Stari Fužini, a dajem prednost njeni duhoviti prvi kriminalki Umor v Šmihelski vasi.

Knjiga Tzvetana Todorova Osvojitev Amerike : Vprašanja drugega je dobra obravnava začetne španske kolonizacije v Latinski Ameriki.

Provokativni sodobni francoski pisatelj Michel Houellebecq je napisal roman Podreditev, v katerem posrečeno upodobi dekadentno francosko družbo in konča svoj prikaz z islamskim prevzemom oblasti v Franciji. Resno družbeno tematiko pospremlja avtor z ironično intonacijo.

V knjižnicah redko posežem po kriminalkah, a Agathi Christie se ne morem upreti. Na polici sem odkril še njen neznani mi roman Truplo v knjižnici in avtorica nas zanesljivo popelje k odpletanju zapletenega primera.

Roman Podreditev me je spravil k temeljitemu branju slovenskih Houellebecqov. Najprej sem vzel v roke zabavno novelo o globalističnem turizmu Lanzarote (to je eden od Kanarskih otokov).[†] Umetniško dognan in tudi počaščen z

Goncourtovo nagrado je njegov roman Zemljevidi in ozemlje. To je izjemno domiselna pripoved, v kateri avtor ubije sebe kot literarno osebo v lastnem romanu ! Sicer pa gre v tekstu predvsem za povezavo likovne umetnosti in poslovnosti.

Igor Karlovšek ostaja s svojimi romani značilni pisatelj družbenih srhljivk.

Njegov najnovejši roman ima »globalistični« naslov Bahamski dokument.

Največji bralni dogodek leta pa sem doživel s knjigo Martina Gregorja-Dellina : Richard Wagner : Njegovo življenje, Njegovo delo, Njegovo stoletje. Knjiga je enostavno fenomenalna, izjemna, neprekosljiva ! Je sicer znanstvena monografija, a je berljiva kot najbolj napeti družbeni roman. Je dokaz o biografiji kot umetnini. Knjiga pa nam predstavi pravzaprav kar kulturnopolitično sliko skoraj celotnega 19. stoletja.

Nadaljeval sem ~~le~~ s Houellebecqom in prebral še odlični roman Možnost otoka. Avtor nakazuje tu možnosti družbenega razvoja in se bliža žanru ZF.

Razumljivo je, da sem takoj prebral novi roman slavističnega kolege Jožeta Snoja Re-kapitulacije (2017). Žanrsko je roman blizu avtorjevega obsežnega avtobiografskega romana Gospod Pepi.

Nujno je bilo prebrati novi roman Draga Jančarja In ljubezen tudi (2017). Delo je nekako časovno-krajevno nadaljevanje avtorjevega znanega romana Severni sij, ki se dogaja pred 2. svetovno vojno. Sedanji roman se dogaja med 2.

svetovno vojno in po njej. Roman je nedvomno sugestiv in prepričljiv, a v celoti ne dosega avtorjevega prejšnjega romana Zvečer sem jo videl.

Bolj mimogredno branje je bil potopis Gabriela Garcie Marqueza S poti po Vzhodni Evropi. Predvsem je tu zanimiv čas : nekako sredina 50. let

Sledi 2. bralni dogodek leta : David Icke : Fantomski jaz I-II. Pomembno razsvetljujoče delo pa sem ~~na~~ že obdelal v dveh spisankah.

Nadaljeval sem ~~le~~ s Houellebecqom in prebral še roman Platforma. Po temi globalnega turizma je delo blizu novele Lanzarote.

Izpustil sem vrsto knjig iz lanskega branja, a vtiis o vrsti bralnih dogodkov je razveseljiv.

7. SPISANKA

A 21

Ob Prešernovem verzu Dolgost življenja našega je kratka

Spominjanje na preminule slavistične kolege

Dolgost in kratkost časa sta vsekakor relativni zadevi. Včasih se nam vleče ena sama ura, ki je torej dolga, nato pa hitro mine leto, ki je potemtakem kratko. Ostati je treba pri statističnem številu let.

Ko začnemo študirati na univerzi pri približno 20 letih, je naše življenje nedvomno še kratko in nekako pričakujemo, da bomo dosegli srednja ali celo upokojenska leta. Tako vsaj kaže, če pomislimo na kopico sorodnikov in znancev.

V študentskih letih tudi že vemo za zgodnje smrti naših mladih pesnikov, ki so umrli pri 20 letih (Kette, Murn, Kosovel, Balantič ...). Zanje in za druge zgodaj umrle trdno velja naslovni Prešernov verz. Vendar pa dolgost življenja ni nujno kratka, saj vemo za stoletnika Borisa Pahorja in za nemalo čilih kulturniških devetdesetletnikov. Morda pa se zdi tudi dolgo življenje (po številu let) navsezadnje kratko !? In spet smo pri relativnosti.

Anne Philip^{pe}, žena znamenitega francoskega igralca Gerarda Philip^{pa}, je o možu, ki je umrl pri 37 letih (prim. tudi Mozart, Byron, Shelley, Puškin ...), napisala knjigo z naslovom Kratko kakor ^{vzdih} dihi (namreč moževo življenje). Naj bo to dovolj za miselno spremljavo naslovnega verza.

Zdaj se selimo k izpeljavi podnaslova. Leta 2005 smo slavisti naše generacije izdali zbornik ob 50-letnici našega brucovstva (1953) z naslovom Merjenje dalje in nebeških strani. Zbornik je bil posvečen Manom naših preminulih kolegov. Ker sem bil sourednik zbornika, vem, koliko dela je bilo s tem projektom. Že osebni imenski seznam našega letnika je bil praveca raziskovalna naloga. V arhivu Univerze sem kar nekaj dni pregledoval osebne izkaze in zbral nič manj kot 116 imen ! Seveda je bilo od 116 vpisanih bolj ali manj resno študirajočih le kaka polovica. Mnogi so se vpisali na Univerzo zgolj zaradi študentskega statusa, ki jim je prišel že kako prav.

Kolegica Erna Allegro – Horvat mi je ob pripravljanju zbornika dala seznam le 42 kolegov in kolegic, to število pa je bilo najbrž dokaj realno glede na to, koliko se nas je pojavljalo na predavanjih in na seminarjih. Povedati še moram, da so v mojem velikem seznamu omenjeni vsi, ki so imeli vsaj eno slavistično smer (A ali B). Študijske povezave so bile zelo različne, npr. A – slovenščina. B – angleščina, A – slovenščina, B – svetovna književnost itd.

Ko notiram preminule kolege, lahko sledim le znancem, o vrsti neznancev pa ne vem tako rekoč nič. Pa sledimo abecednemu redu.

Vladimir Arzenšek. Vpisani je imel skupini A – slovenščina, B – ruščina, a se je najbrž prav kmalu prepisal na psihologijo. Umrl je leta 1989.

Vojko Černelč. Imel je vpisane 3 skupine : A – slovenščina, B – srbohrvaščina, C – ruščina. Živahnega kolege se dobro spominjam.. Po študiju se je uveljavil v novinarstvu. Umrli je leta 1982.

Helga Glušič, poročena Krisper. Vpisani je imela skupini A – slovenščina, B – svetovna književnost. Bila mi je ena najbolj simpatičnih kolegic. Imela sva tudi enaki študijski skupini in sva se zato veliko srečevala. Postala je profesorica za slovensko književnost (specialistka za prozo) na FF. Umrli je leta 2014.

Ela (Miša) Grčar. Vpisani je imela skupini A – slovenščina, B – svetovna književnost. Uveljavila se je kot filmska publicistka. Letnica njene smrti pa mi ni poznana.

Peter Ivanuša. Vpisani je imel skupini A – slovenščina, B – svetovna književnost. Njega se ne spominjam. Imam le podatek, da je umrl leta 1991.

Frane Jerman. Imel je vpisani skupini A – filozofija, B – slovenščina. Postal je profesor za filozofijo na FF. Bil je tudi prevajalec. Umrli je leta 2002.

Mirko Jurak. Imel je skupini A – angleščina, B – ruščina. Postal je profesor za angleško književnost na FF. Umrli je leta 2014.

Jože Koruza. Imel je skupini A – slovenščina, B – svetovna književnost. Bil je eden mojih najbolj simpatičnih kolegov. Postal je profesor za slovensko književnost na FF. Umrli je leta 1988.

Rezka Martinčič. Imela je skupini A – slovenščina, B – srbohrvaščina. Njena smrt me je močno pretresla. Leta 1957, v času našega študija, jo je na pločniku do smrti povozil pijani šofer.

Bojan Pisk. Imel je skupini A – slovenščina, B – ruščina, sprva pa je imel skupini A – svetovna književnost, B – angleščina. Bojan je deloval v knjižničarstvu in bil pesnik. Umrli je leta 2008.

Franč Pleteršek. Imel je skupini A – slovenščina, B – ruščina. O njem imam zgolj podatek, da je umrl leta 1987.

Jože Pogačnik. Imel je skupini A – slovenščina, B – srbohrvaščina. Bil je vodilni znanstvenik našega letnika. Postal je univerzitetni profesor v Novem Sadu,, nato v Osijeku in šele ob koncu kariere se je vrnil v Slovenijo in postal profesor na Pedagoški fakulteti v Mariboru (1991). V komunističnem režimu ni bil primeren za univerzitetno kariero v Sloveniji. Bil je Slodnjakov »kader« (Slodnjak pa je bil leta 1959 politično odstranjen z Univerze), povrh pa je bil še nečak (in soimenjak) ljubljanskega nadškofa. Umrli je leta 2002.

Vladimir Šlamberger. Imel je skupini A – slovenščina, B – svetovna književnost. Deloval je kot novinar, njegove smrtne letnice pa nimam.

Zorica Sretenović, poročena Kurent. Imela je skupine A – srbohrvaščina, B – slovenščina, C – ruščina. Bila mi je ena najbolj simpatičnih kolegic. Večkrat sva se srečevala v Kinoteki, saj je bila dolgoletna ravnateljica Jugoslovanske kinoteke v Ljubljani. Umrli je leta 2017.

Janez Sršen. Imel je skupini A – slovenščina, B – svetovna književnost. Skupino B pa je dvakrat menjal, najprej s srbohrvaščino, nato z ruščino. Bil je lektor in

23

publicist, napisal pa tudi odlično knjigo aforizmov z naslovom Padanje proti vrhu. Umrl je leta ..2.016.

Stanko Šimenc. Imel je skupini A – slovenščina, B – srbohrvaščina. Deloval je v prosveti in kot novinar ter publicist. Umrl je leta 2008.

Dodatno sem odkril še eno ime : Marjan Bonča. Imel je skupini A – slovenščina, B – ruščina. Kolege se ne spomnim. Imam zgolj podatek, da je umrl leta 1992.

Kot je bilo omenjeno, so to večinsko bežni podatki zgolj o znancih. V tako velikem letniku se človek lahko bliže seznani z 10-20 kolegi. Glede na našo starost je preminulih nedvomno precej več. ~~Moremo ponoviti~~ A kako in kje dobiti podatke o številnih »neznancih« ? Življenjska doba pa se nam je precej povečala.

Le za Rezko Martinčič pa moremo ponoviti Prešernov verz : Dolgost življenja našega je kratka. Ali naj dodam še starogrški izrek : Kogar bogovi ljubijo, umre mlad ?!

8. SPISANKA

Ob članku Kalifat Švedska (Misteriji, marec 2018)

Podatek, na katerem temelji moja spisanka, je tako neverjeten, nerazumljiv in misteriozen, da je njegova objava umestljiva ravno v revijo Misteriji. Izhajam iz prepričanja, da je podatek stvaren, in poskusil bom podatek stvarno analizirati. Pa navedimo ta dvostavčni podatek : »Pakistanski begunec Qaisar Mahmoud, brez primerne izobrazbe ali znanja, je postal šef Švedskega nacionalnega odbora za kulturno dediščino. Priznal je, da o njej ne ve nič, in jasno izrazil namero, da se bo zoperstavil vsem, ki žele zaščititi švedsko kulturo.«

Prvi stavek nas seznani z nedvomnim dejstvom, da je bila za šefa Švedskega nacionalnega odbora... izbrana napačna oseba. A imenovanje je gotovo opravil kak pomembni državni organ, npr. ministrstvo za kulturo ali kar vlada. In zdaj sledi vprašanje : kaj je mislil državni organ z izborom omenjene osebe ? Ali je to zlobno posmehovanje lastni kulturi ali pa celo več : načrtno demontiranje lastne kulture, ki jo že nadomešča napadalna migrantska kultura, kontrakultura ali kar nekultura. Prvi stavek izraža razvidno kapitulacijo švedske države in družbe pred tujci, ki so gosti te države.

Drugi stavek pa izkazuje tujčev pogled na položaj, ki ga je uradno prevzel. Novi šef Švedskega nacionalnega odbora ... pove odločno dvoje : o področju, ki naj bi ga vodil, ne ve nič (!!!), doda pa še to, da je do tega področja razpoložen sovražno (!!!). V nadutem tujcu ni niti senčice multikulturalnosti, on je izrazito monokulturen, poudarjeno na verski podlagi. Človek, ki je postavljen za skrbnika domače kulture, se bo trudil za odpravo te kulture in za nadomestitev le-te z islamsko kulturo. Ali smo tu že pri oprijemljivem rezultatu Spenglerjevega Zatona Zahoda ?!

Če izhodiščna kultura oziroma civilizacija z državno ureditvijo vred nima več odporne moči niti želje po lastnem nadaljevanju, zapade v skrajno dekadenco in v samodestrukcijo. Spomnimo se 5. stoletja v zahodnorimskem cesarstvu : neoporni civiliziranci so hitro podlegli napadalnim barbarom.

Večkrat se spomnim na ključno izjavo Jurija Jacka (Misteriji, november 2015) : »Odločitev o islamizaciji Evrope je bila sprejeta že pred desetletji.« (!!!) Avtor ne pove nič določnega, saj ve, da je to zanj nevarno. Namiguje na nekako svetovno vlado v senci (prim. tudi knjigo Daniela Estulina Skupina Bilderberg : gospodarji globaliziranega sveta, Mengeš 2008).

Sam sem si že leta 2015 zastavil naslednje vprašanje : Ali je z islamom, usmerjenim v srednji vek, mogoče organizirati sodobno tehnološko družbo ? Jacko omenja tudi totalno dekadenco vrednot v Evropi in ugotavlja, da je dopuščanje različnih vrednot že na ravni absurda. Takole pravi : » V Evropi na žalost manjšine narekujejo način in življenje večine, četudi je to škodljivo

večini.« (!!!) Slednja ugotovitev je v praksi pravzaprav vsakodnevno potrjevana.

Ena od potrditev je tudi obravnavani švedski primer.

Zahodna demokracija strpno dopušča navsezadnje celo to, kar se obrača proti njej. Zgodovinska primerjava : dopuščanje vzhodnih verstev v zahodnorimski državi.

Bistvena dilema našega časa je, ali lahko družba sloni le na skupni tehnologiji (civilizacija) ali pa le potrebuje tudi duhovno povezavo (kultura).

O slovenskem volilnem telesu

Bližajo se letošnje slovenske volitve na državni ravni in vredno se je vsaj bežno pomuditi pri slovenskih volivcih, ki so zmes pasivno nihajočih in aktivno opredeljenih. Ob tem se zastavlja bistveno vprašanje : ali je večstrankarska demokracija še delujoča stvarnost ali pa le še blede formalnost, ki jo obvladuje svetovna globalistična plutokratska oblast ? Vendar pa še ločujemo med trdim toalarizmom brez volitev in med demokratičnim tekmovanjem več strank. V četrstoletni slovenski politični samostojnosti so se oblikovale stranke dvojega tipa : kontinuitetne stranke, nadaljevalke bivše edine oblastniške komunistične stranke, in protikontinuitetne, po domače pomladne, stranke, ki so sledile širni paleti evropske politične ponudbe (krščanska demokracija, socialna demokracija, konservativci, liberalci ...). Utrujajoče opletanje z desnico in z levico je pri nas povsem nesmiselno, saj se imajo novi kapitalisti, bivši komunisti, še vedno za levico, revne kmečko-meščanske stranke pa naj bi pri nas predstavljale desnico !

Ideološka uporaba dobre ali najboljše levice in slabe ali najslabše desnice je pri nas razumljiva v tem, ker smo 45 let sprejemali nenehne propagandne fraze o dobri levici in o slabi desnici, ampak tega nismo mogli preverjati doma. Pogledati smo morali v bližnjo sosesčino. Vpliv ponavljanja na večinsko zavest pa sčasoma deluje.

Čeprav je pri prvih demokratičnih volitvah leta 1990 zmagala demokratična opozicija Demos, pa je na moje (in še kako) presenečenje na volitvah za predsednika države zmagal bivši šef komunistične stranke Kučan nad bivšim disidentom in sedanjim demokratom Pučnikom. Pri nas se torej ni izvršila sprememba, kot se je v Češki, ko je Havel kot bivši disident postal predsednik države.

Kako je bilo mogoče, da je večina volivcev izvolila komunista za predsednika demokratične države ? Ali je bila večina zadovoljna s komunistično diktaturo ? Ali je torej večina usmerjena kontinuitetno, morda v znamenju Hamletove misli, da rajši prenašamo zla pričujoča, kot bi k neznanim se zatekali ? In vendar : ali je bil Pučnik neznano zlo ?

Nagnjenost h kontinuiteti pa pomeni tudi opredelitev za konservativnost. Bivši revolucionarni komunisti so v desetletjih svojega vladanja postali naravnost vzorni konservativci, prizadevni skrbniki svojih oblastniških privilegijev. Dobro organizirani in koristnostno povezani vodilni komunistični sloj (novi razred !) pa je ob demokratični spremembi obdržal v svojih rokah vodilne položaje na ključnih družbenih področjih (gospodarstvo, pravo, kultura, prosveta itd.). V znamenju tega prednostnega položaja bivših komunistov pa delujejo tudi sedanja vplivna občila (časopisje, televizija). Tovrstno delovanje pa se izkazuje s svojim vplivom na vsakih novih volitvah.

Kot je znano, imamo Slovenci še čudno politično posebnost. Kar po vrstnem redu se pojavljajo stranke, ki na prvi pogled niso določno politično profilirane, ampak so privatistične, vezane na imena svojih vodij. Začelo se je s stranko Zorana Jankovića (pozneje preimenovano v Pozitivna Slovenija), nadaljevalo s stranko Alenke Bratušek, s stranko Mira Cerarja (pozneje preimenovano v Stranko modernega centra), zdaj pa je že v pripravi stranka Marjana Šarca. To je t.i. sistem novih obrazov, ki pa vendarle zelo razvidno sledijo kontinuitetni usmeritvi. Gre za spretno politično potezo : sočasno imamo na voljo novo, ki pa ohranja staro. A kako je mogoče, da precejšnja količina volivcev vedno »pade na isto finto« ? Ali je to potrditev rimskega izreka, da svet hoče biti varan ? Ali pa volivci res vidijo v novih obrazih nekake odrešeniške tipe ? Ali bo uspel kot novi obraz tudi Bojan Požar, ki pa ne bo imel podpore vodilnih medijev ? Ideološko neobremenjeni človek, kolikor nisem obremenjen z demokracijo, kot sem jaz, izraziti sredinec, vedoč, da je vsako levičarstvo ali desničarstvo znak invalidnosti (brez levih ali desnih udov smo invalidi), pričakujem od dobrega delovanja države to, kar najavlja Bojan Dobovšek s stranko Dobra država. Idealno in praktično gledano bi res morala biti država v službi državljanov in ne obrnjeno, kot je stalna praksa. Tako pa vemo, da vsaka oblastniška skupina gleda na državo le kot na korito dobrin, ki jih velja v času naše oblasti čim bolj izrabiti v naš prid. In že smo v spletu koritarstva, klientelizma in korupcije. Razumno gledajoč bi dal zlahka glas za dobro državo, ki skrbi za dobro državljanov. Mar ni to glavna kakovost države ? A Dobovšek bi moral dobiti večino glasov, da bi lahko storil kaj operativnega. In povrh moramo upati, da se ne bi tudi dobra država pokvarila. Žal pa lahko spet pričakujemo odločanje volivcev po določenih ideoloških vidikih (različne predstave o t.i. desnici in o t.i. levici) ali pa bo izbran novi odrešeniški obraz, ki bo zadovoljil večinsko populacijo, željno kontinuitete in konservativnosti.

10. SPISANKA

In memoriam Stephen Hawkinga (1942-2018)

(Ob članku Pet scenarija apokalipse Stivena Hokinga (Treće oko, 27.3.18)

14. marca je umrl znameniti astrofizik Stephen Hawking. Kljub svoji težki bolezni (ALS = amiotrofična lateralna skleroza) je dosegel kar 76 let, enako kot Albert Einstein. O njegovi stroki nimam pojma, fizika mi je bila že v gimnaziji najbolj zoprni predmet. (Opomba : po zoprnosti je fiziko prekašala še predvojaška vzgoja, ki pa je bila seveda strokovno nepomembni predmet.)

A vredno si je vsaj na kratko ogledati 5 scenarijev apokalipse, ki nam jih znameniti fizik najavlja :

1. Smrtonosni virus utegne uničiti celotno človeško populacijo. Pred tem virusom se ne bi mogli rešiti, razen z umikom na drug planet.
2. Atomska vojna in klimatske spremembe. To sta v bistvu dve zadevi, a atomska vojna bi gotovo povzročila usodne klimatske spremembe. Možne pa so tudi katastrofalne klimatske spremembe brez atomske vojne. Hawking kot najslabši scenarij omenja možnost, da postne Zemlja podobna Veneri z njeno temperaturo 250 stopinj.
3. Invazija vesoljcev. Le-ti bi bili iskalci novega življenjskega prostora in bi jim bilo zemeljsko prebivalstvo odveč (prim. vrsto ZF romanov in filmov, začeni z Wellsovim romanom Boj z Marsovc (Vojna svetov). Njihovo koloniziranje Zemlje primerja Hawking s španskim genocidom nad Indijanci po Kolumbovem »odkritju« Amerike.
4. Umetna inteligenca. Na prvi pogled je ta točka po usodni nevarnosti neprimerljiva z začetnimi točkami. Avtor pa vseeno poudarja to nevarnost. Takole pravi : »Umetna inteligenca bi mogla biti najslabši dogodek v zgodovini naše civilizacije.« (!!) Vendar : ali bi imela UI res načrt za likvidacijo Zemljanov ? Ali ne bi nekaj Zemljanov potrebovala za lastno funkcioniranje ?
5. Preveč ljudi in potreba po drugem svetu. Ta točka je najbolj razumljiva in najbolj dokazljiva. Pri nenehnem številčnem večanju zemeljskega prebivalstva bi nujno sledil katastrofični konec : najprej brezobzirni boj za prostor, za hrano, za vodo, za energijo..., nato prehod v kaos in možne povezave s točkami 1, 2 in 4. O kaki selitvi Zemljanov na Alfa Centauri, kot omenja teoretik Hawking, pa lahko le sanjamo ali pa pišemo ZF romane s tovrstno vsebino.

V primerjavi s Hawkingom so mnogo odločnejši Indijanci plemena Hopi v Arizoni. Le-ti pričakujejo konec našega sveta v 2. Polovici tega leta, ko bo padla na Zemljo »plava zvezda«.

Se imamo čas za kake počitnice.

11. SPISANKA

O Sitchinovi Zemeljski kronologiji, 2. Del

O Sitchinu sem pisal že v 4. Spisanki letnika 2015, a letos sem ponovno prebiral 1. Knjigo njegove Zemeljske kronike (12. PLANET) in spet občudoval avtorjevo znanstveno trdno in problemsko presenetljivo pisanje. Sitchin kot strokovnjak (univerzitetni profesor) za stare bližnjevzhodne kulture in jezike namreč gradi svojo teorijo o paleokontaktu in o bogovih kot astronautih na obširnem sumerskem pisnem in likovnem gradivu, tako da je njegova dognanja težko ali kar nemogoče ovreči.

Tokrat bom komentiral njegovo kronologijo, ki poteka od začetnega prihoda vesoljcev na Zemljo do vesoljnega potopa (445.000-13.000). Najprej podajam zgolj suhe podatke, ki jih Sitchin navaja v svoji 1. Knjigi Dvanajsti planet (hrvaška izdaja, str. 356-357).

445.000 – Nefili (hebrejski izraz), ki jih je vodil Enki (tudi Ea), pridejo na Zemljo z Dvanajstega planeta. V južni Mezopotamiji zgradijo Eridu, prvo zemeljsko postajo. (!!!)

430.000 – Veliki ledeni sloji se odmikajo. Nastopi prijetna klima na Bližnjem vzhodu.

415.000 – Delovni Enki se pomakne v notranjost in zgradi Larso. (!)

400.000 – Velika medledena doba se globalno širi. Na Zemljo pride Enlil in zgradi Nippur kot kontrolno središče misije. Enki pa vzpostavi morsko pot do južne Afrike in organizira izkopavanje zlata. (!)

360.000 – Nefili vzpostavljajo Bad-Tibiro kot svoje metalurško središče. Poleg vesoljskega pristajališča Sippar so zgrajena tudi druga mesta »bogov«. (!)

300.000 – Upor Anunakov. Enki in Ninhursag oblikujeta človeka, primitivnega delavca. (!!!)

250.000 – »Zgodnji homo sapiens« se razmnožuje in širi na ostale kontinente.

200.000 – Življenje na Zemlji nazaduje v času nove poledenitve.

100.000 – Klima postane spet toplejša. »Božji sinovi« si jemljejo Zemljanke za žene. (!!!)

77.000 – Ubertutu/Lamek, človek božanskega porekla, prevzame pod pokroviteljstvom Ninhursag vladanje v Šuruppaku. (!)

75.000 – »Prekletstvo Zemlje« - začenja se nova ledena doba. Po Zemlji blodi regresivni tip človeka.

49.000 – Začenja se vladanje Ziusudra, vdanega Enkijevega služabnika.

38.000 - Ostro vremensko obdobje »sedmih prehodov« začne redčiti človeški rod. Izginja evropski Neandertalec, preživi samo Kromanjonec. Enlil, razočaran nad ljudmi, zahteva njihovo uničenje. (!!)

13.000 – Nefili, ki se zavedajo bližnjega plimskega valovanja, ki ga bo povzročilo bližanje 12. PLANETA, se strinjajo, da bodo dopustili uničenje človeštva. Zemljo prekrije Potop, ledena doba se nenadno konča.

Komentar besedila

Prvi pomislek, ki nas pri omenjenih številkah prevzame, je, ali ima Sitchin vsaj delna dokazila za svojo teorijo. Nekaj izračunov podaja avtor v svoji prvi knjigi (hrvaška izdaja, str. 355-356). A mene ob tem ne zanimajo preverjanja letnic, ampak posamezna možna dogajanja v omenjanem velikanskem razdobju. Naj letnice preverjajo drugi kritični umi. Sam sprejemam letnice kot okvirno možne. Pa preidimo h kronologiji. Predvsem je tu skrivnost 12. PLANETA (Nibiruja) in njegovega bližanja Zemlji in oddaljevanja od nje. Našemu planetu se Nibiru približa vsakih 3600 let, nato pa se spet odpravi na svojo daljno pot. Glede na to, da tudi Zemljani mislijo na obiskovanje drugih planetov, pa obisk višje civilizacije na Zemlji ne more biti kaj neverjetnega.

Nadaljnje vprašanje je, ali so ledene dobe, otoplitve in nove ledene dobe v teh velikih časovnih enotah vsaj približno določljive.

Sledi vprašanje o Enkiju. Omenjen je v različnih obdobjih : najprej 445.000. nato 415.000, 400.000, nazadnje 300.000. Resda poteka čas Anunakom

neprimerljivo drugače, a vseeno : morda Enki ni posamezna eksistenca, ampak vladarski status ? (prim. francoske kralje Ludvike do številke 18 !)

Drugi vodilni lik Enlil se pojavi leta 400.000. V mitologiji sta to brata, ki pa sta večkrat sprta, kar je pri oblastništvu česta značilnost. Enki je bolj praktično delujoč, Enlil pa bolj vplivno vladajoč. V nadaljevanju nefilska civilizacija napreduje.

Ključni preobrat je letnica 300.000 : upor Anunakov. Čeprav so bili vsi vesoljci pravzaprav Anunaki, podaniki vladarja (v mitologiji boga) Anuja, časovna tabela nakazuje družbeno razliko. Sprva omenjeni Nefili so vladajoči sloj, Anunaki pa podložni delovni sloj (prim. odnos oficirji – vojaki). Anunaki pa so se upravičeno uprli svojemu težkemu rudniškemu delu in pritegnil jim je celo sam vrhovni vladar Anu. A rudniško delo bo obstalo. Kaj storiti ?

Preselimo se h Kubrickovemu filmu Odiseja 2001 in k opičjakom, ki jih tam srečamo. Opazimo kulturno iniciacijo, ki jo povzroči vesoljska višja civilizacija. Primerjava : Nefili opazijo zemeljska predčloveška bitja in se odločijo za gensko manipulacijo. Bitjem bodo dali nekaj svojega genskega kapitala in postala bodo uporabna za delovne naloge v anunaški službi. In že smo pri daljnem odsevu tega dogajanja v judovski Stari zavezi : »Naredimo človeka po svoji podobi« (so rekli Elohim). In tu smo pri ustvarjanju Adamov. (Zanimiv lik človeka v sumerski mitologiji je Adapa !)

Gensko manipulacijo sta opravila (najbrž še s kako dodatno pomočjo) pridni Enki, tudi pozneje naklonjen ljudem, in njegova sestra Ninhursag. Začne se razvoj človeštva. Nakazane so nadaljnje klimatske težave (nova ledena doba). Izjemno pomembno je dogajanje, opisano pri letnici 100.000. Božji sinovi si jemljejo Zemljanke za žene. Odsev tega dejstva v Stari zavezi je zelo oprijemljiv. Geneza, 6. Poglavje, citat : »Ko so se ljudje začeli na zemlji množiti in so se jim rodile hčere, so videli božji sinovi, da so človeške hčere lepe, in so si jih jemali za žene, katere koli so hoteli.« (!!!)

Iz tega pa sledi prava poplava polbogov v svetovnih mitologijah. Nam najbližja je seveda grška mitologija. Naštejmo nekaj njenih polbogov (torej potomcev bogov in Zemljank ali boginj in Zemljanov) : Heraklej (sin Zevsa in kraljice Alkmene), Perzej (sin Zevsa in kraljične Danae), Ahil (sin boginje Tetide in Peleja), Enej (sin Afrodite in Trojanca Anhiza).

In dalje. Pri letnici 77.000 imamo že ime človeka božanskega porekla. To je Ubartutu / Lamek, ki postane vladar v Šuruppaku, a to pod pokroviteljstvom boginje Ninhursag. Tu je že nakazano dvojno vladarstvo : najvišje vladarstvo je bogovsko (Ninhursag), nižje vladarstvo pa je zemljansko (Ubartutu). Sledi dolgotrajna tradicija zemeljskih vladarjev, ki opirajo svoje vladanje na božansko osnovo.

Ustaviti se kaže še pri letnici 38.000 in pri Enlilovem nezadovoljstvu z ljudmi (Enkijeva bitja !). Le zakaj uničenje ljudi ? Kdo pa bo delal za Anunake ? Ali je bilo ljudi na Zemlji že preveč in jih je bilo treba razredčiti (prim. sedanje stanje na Zemlji !) ?

Prehajam k zadnji Sitchinovi letnici 13.000, k času vesoljnega potopa. Kaj je ta potop izzvalo ? Ali res bližanje Nibiruja Zemlji, kot omenja Sitchin ? A potem bi morali biti potopi redni na vsakih 3600 let ! Najverjetnejša razloga za potop sta : taljenje svetovnega ledu ob koncu ledene dobe ali pa padec asteroida, ki bi gotovo uničil tudi takratno zemeljsko civilizacijo (ali civilizacije) v celoti. Ob grozeči katastrofi bi visoko civilizirani Anunaki vnaprej uvideli nevarnost in bi se pravočasno umaknili z ogroženega planeta . Kam ? K sebi, na svoj matični planet Nibiru. In njihov odnos do Zemljanov ?

Tudi če bi hoteli, jih ne bi mogli množično rešiti. Morda so vzeli s seboj le nekaj vladarjev, ki so jim dobro služili.

Otto Muck je v svoji knjigi Alles über Atlantis (imam srbsko izdajo z naslovom Tajna Atlantide) povezal propad Atlantide s padcem asteroida. Le-ta pa je povzročil vesoljni potop. Avtor nam je ponudil celo natančni datum padca asteroida : 5. junij 8498 !

In kaj je sledilo ? Po delni osušitvi zemeljskih prostranstev so se Anunaki na svoj »kolonialni« planet vrnili. Spodbudili so novi civilizacijski razvoj in že se bližano Sumercem !

Obris popotopne civilizacije podaja Sitchin na strani 361 (hrvaška izdaja) :

11.000 – razvoj poljedelstva,

7500 – neolitska kultura,

3800 – nepričakovane civilizacije (Mezopotamija, Egipt, Indija).

Med prvo in med drugo dobo je približno 3600 let. Enako število da razliko med 2. in med 3. Dobo. Ali je vsakokratno približanje Nibiruja Zemlji vplivalo na civilizacijski razvoj ? Ali so prihajali novi »kadri« z novimi napotki ?

Če bi nadaljevali z merilom 3600 let, bi se znašli v začetni fazi rimske civilizacije (200 pred našim štetjem).

Naj zaključim še s skrivnostjo števila 12. Kako je z 12. Planetom ? Sumerska astronomija, na katero so nedvomno vplivali Anunaki, je že poznala vse nam

znane planete, torej : Merkurja, Venero, Marsa, Jupitra, Saturna, Urana, Neptuna in Plutona. Prišteti moramo še Sonce, Luno, Zemljo in pa Dvanajsti planet – Nibiru.

Število 12 je postalo mitsko. Sitchin opozori na 12 glavnih sumerskih bogov, na 12 glavnih egiptovskih bogov, na 12 glavnih grških (olimpijskih) bogov, daljni odsev mitskega števila je tudi 12 krščanskih apostolov. V ta mitski sklop spada tudi 12 znakov Zodiaka, 12 Heraklejevih junaških del, 12 mesecev v letu in še bi se kaj našlo. Navržemo lahko še banalno uporabo besede ducat v vsakdanjem življenju. Tako zgoraj kot spodaj : 12 ~~inherent~~ nebesnih teles in 12 domačih jabolk.

⊗ OPOMBA K STRANI 2 :

SITCHIN PREDVIDEVA, DA TRAJA
ORBOD NIBIRUJA OKOLI SONCA
3600 LET. TAKO JE NAŠIH 3600 LET
LE ENO LETO NIBIRUJSKEGA
KOLEDARJA IN ENO LETO NJIHOVEGA
ŽIVLJENJA. RAZUMljivo JE, DA SO
BILI NIBIRUJCI (ANUNAKI)
ZA ZEMLANE TAKO REKOČ „VEČNI“,
S TEM DA POTRJEVA ZA BOGOVE.
VEMAR : ALI NI NA ZEMELJSKE
NIBIRUJCE (ANUNAKE) ZARTEL
VPLIVATI ZEMELJSKI ČAS ?!

12. SPISANKA

O populizmu

Številne besede dobivajo tako slabšalne kot hvalilne pomene. Razumljivo je, da je veliko tovrstnih besed s področja politike in ideologije. V publicistični rabi se najčešče slabšalno uporablja beseda populizem. Tej slabšalnosti pa se je treba upreti. Le zakaj bi bil populizem nekaj slabega? Ali so kritiki populizma proti ljudstvu?

Ozrimo se k besedi, iz katere je populizem izšel. To je latinska beseda *populus*. Navedimo slovenske pomene te besede, ki nam jih ponuja Bradačev Latinsko-slovenski slovar: 1. Narod, ljudstvo – *populus* so se prvotno imenovali patriciji (plemstvo) v nasprotju s plebejci (ljudstvo), pozneje pa patriciji in plebejci s senatom na čelu. Znano reklo: *Senatus populusque romanus*. 2. Okraj, ozemlje. 3. Množica (ljudi). 4. Občinska, državna blagajna.

Mislim, da kaže ostati kar pri prvi pomenski različici, saj je le 3. Različica še povezana z ljudmi oziroma s prebivalstvom.

Zdaj si oglejmo, kako nam besedo populizem razloži SSKJ III., Lj. 1979:

Populizem (politično) je v kapitalističnih deželah gibanje, ki poudarja pomen nižjih, zlasti kmečkih slojev za razvoj družbe, države.

Kaj pa pravi Veliki slovar tujk, Lj. 2002?

Populizem (politično): ideologija in praksa, ki skuša svoje delovanje čimbolj približati in uskladiti s hotenji širših družbenih slojev.

Zadovoljimo se kar z zadnjo razlago. Iz nje (in tudi iz prve razlage) ne moremo pridobiti nobene osnove za slabšalno rabo besede!

Kje je torej publicistična kleč, iz katere izhajajo slabšalne rabe populizma?

Morda bi na populizem kot na nekaj ljudskega slabšalno gledala aristokracija, ki pa je pri nas ni. Ali moremo imeti novi razred za novo aristokracijo?

Preostane le očitane ene strankarske opcije drugi strankarski opciji, da se skuša s svojimi političnimi obljubami približati ljudstvu. Vendar to ni nič posebnega.

Ni strankarske opcije, ki se ne bi ukvarjala z volilnim telesom, z ljudmi, s *populusom*. Želimo si lahko le, da bi *populus* dobil od politikov ne dobil le vabljenih sladkorečnih besed, ampak tudi kaj oprijemljivih koristi.

Ob 50-letnici Kubrickovega velefilma 2001 – vesoljska odiseja

V prelomnem dogajanju leta 1968 (študentski nemiri na Zahodu, sovjetska zasedba Češkoslovaške idr.) je doživel svetovno premiero v ZDA tudi Kubrickov film 2001 – vesoljska odiseja, po mnenju nekaterih ~~8~~ in tudi po mojem mnenju) najboljši film vseh časov. Film je nastajal 2 leti, in to po literarni in po scenaristični osnovi znanega pisatelja Arthurja C. Clarka. V Ljubljani smo film videli kako leto pozneje. Najprej sem ga gledal kot posebno predstavo v kinu Komuna, še pred rednim predvajanjem v kinematografih. Spominjam se, da je bilo gledanje tega filma edinstveno doživetje, podobno pomembni obredni svečanosti. Še nekaj časa po koncu filma smo gledalci kar omamljeni od vsega nemo sedeli. In potem se je začelo mitsko življenje tega filma. V celoti sem ga videl kakih 10 x, pozneje še nekajkrat na TV zaslonih. Bil je čas mojega profesorovanja na bežigrajski gimnaziji, tako da sem skušal tudi na dijake prenesti svoje navdušenje ob tem filmu. Napisal sem tudi vzneseno oceno tega filma za Mladino (1971 – Odiseja v neskončnost), a v poplavi domačega papirja te ocene žal ne najdem.

Pred kratkim je slovenski filmski publicist Matic Majcen izdal privlačno in kakovostno knjigo o Kubrickovem filmu z naslovom Kubrickova Odiseja v vesolju : Vodič za gledanje najboljšega filma vseh časov, Maribor 2018. Ni pa jasno, zakaj bralcem ni privoščil niti kratke Kubrickove biografije.

Sam pa imam že od 70. ~~Let~~ knjigo Jeroma Agela : The Making of Kubrick's 2001.

Fil^m je napravljen perfekcionistično od posameznih posnetkov do celote, od presenetljivih vizualnih učinkov do izjemne glasbene spremljave. Kar pa zadeva vsebinsko in idejno problematiko, je film poudarjeno povezan s staro mitologijo (z odisejsko in z drugo), obenem pa je nov moderni mit, ki povezuje antropologijo in kozmologijo.

Zdaj pa se kaže bežno sprehoditi po vsebinskih in po idejnih potezah filma : pravzaprav gre za obris razvoja človeštva.

Prvi del filma je imenovan Zora človeštva (The Dawn of Man). Spremljamo delček sveta nekaj milijonov let pred našim časom. Po dokaj revni naravi se gibljejo različne živali, med njimi so v ospredju opičjaki (mojstrska kostumografija !). Živali skrbijo za svojo hrano in za vodo in v okviru tega se njihovo življenje dnevno ponavlja. Nekega dne se pojavi zjutraj v bližini votline opičjakov skrivnostni črni monolit (simbol višje vesoljske civilizacije). Ta monolit s svojim žarčenjem vpliva na zemeljsko življenje (primerjava z gensko manipulacijo Anunakov z opičjaki pri Sitchinu !).

Monolit najbolj vpliva na miselni razvoj najsposobnejšega opičjaka, voditelja skupine. Vodja doume uporabo kosti kot igrivega predmeta, kot orodja in kot orožja. Dosedanji vegetarijanci (nabiralci rastlin in sadja) se postopno

preobrazijo v mesojedce, potem ko uspejo z izboljšavo ubijalskih predmetov ubijati dosegljive živali. Izvrši se tudi mitski »bratomor« (Kajn ubije Ablo – opičjak s kostjo ubije opičjaka brez kosti). Začne se ubijalska zgodovina človeštva. Opičjak Vodja v igrivosti zmagošlavja in zanosa vrže svojo kost proti nebu (razvojna smer je dana!).

Zdaj pa doživimo s sliko najpomembnejšo in najpresenetljivejšo elipso v filmu ali v umetnosti sploh : kost v zraku se preobrazi v vesoljsko ladjo, plovečo od Zemlje proti Luni ! V trenutku smo prešli več milijonov let, a to z razvidnim razvojem od primitivnega orodja do zapletenega civilizacijskega objekta. Nadvse zanimiva je glasbena spremljava pri potovanju na Luno : Straussov valček Na lepi modri Donavi. Smo v igrivem, v mirnem in v »udomačenem« vesolju.

Na voljo imamo, da povežemo »sprehod na Luno« z naslovom 1. Dela (Zora človeštva), saj dogajanje ne dobi novega naslova. Lahko pa zaradi časovne spremembe proglasimo potovanje na Luno kot 2. Del filma. Časovno se znajdemo blizu naše sodobnosti, s stališča premiere filma pa je letnica 2001 bližnja prihodnost.

Tu kaže dodati še pomembno časovno povezavo Kubrickovega filma (1968) in prvega pristanka Američanov na Luni (1969). Umetnost (fantazija) je vedno pred (nad) realnostjo. Mitskih in literarnih prihodov na Luno pa je bilo že v prejšnjih dobah kar nekaj.

Pa se peljimo na Luno skupaj s strokovnjakom Nase dr. Heywoodom Floydom. Stvar je skrivnostna. Floyd si mora ogledati nekaj, kar je za zdaj strogo zaupno. Opustimo potek Floydove poti na Luno in preidimo na bistvo. Na Luni so odkrili in odkopali neznani predmet : črni monolit in zdaj ga ogleduje skupina znanstvenikov na čelu s Floydom. Sukajo se okoli monolita in se ga dotikajo (sijajna vzporednost z začetnim delom : ravnanje opičjakov in sodobnih vrhunskih znanstvenikov je podobno ali kar enako ! Še vedno smo v Zori človeštva !). Fotografsko idilo pred monolitom pa prekine ostro piskanje monolita. Skupina znanstvenikov se zdrzne, monolit pa usmeri njihov pogled proti Jupiteru. Konec Zore človeštva.

Začne se 2. Del, ki ima, če se prav spominjam, naslov Jupiter in onkraj. Čas : nekaj let po Floydovem obisku Lune. Ekspedicijsko skupino vesoljske ladje Discovery proti Jupiteru sestavljajo : kapitan David Bowman, njegov pomočnik Frank Poole, trije hibernirani znanstveniki, ki bodo »oživljeni« na cilju misije, in umetna inteligenca superračunalnik HAL 9000. Začetni del potovanja je povsem rutinski, vesoljska ladja pa ima stalni stik z zemeljsko centralo.

Položaj se zaplete, ko se HAL zaradi ne povsem jasnega razloga spre in potem celo »spopade« s posadko. Ali je res HAL vznemirjen zato, ker ni natančno obveščen o namenu poti ? A vendar, gotovo bi o namenu odprave izvedel več ali kar vse na cilju poti. Zakaj spopad s posadko ? Banalno bi morda rekli : zato, da je stvar bolj napeta, saj se sicer na poti do Jupitera ne bi pravzaprav nič posebnega dogajalo. Zanimivo je, da je Clarke v romanu ta problemski del

povsem obrnil. Na strani 341 v romanu preberemo : »saj je samo on (torej HAL) poznal resnični namen odprave, njegovi človeški vrstniki ga še zaslutiti ne bi mogli. (!!)

Zdaj pa si oglejmo delček besedila Matica Majcna v knjigi Kubrickova Odiseja v vesolju (strani 91-92). Gre za 65. vprašanje : Zakaj je HAL posadki sporočil, da je enota AE – 35 odpovedala ? V pogovoru z Bowmanom je HAL vznemirjen zato, ker se trije hibernirani znanstveniki niso pripravljali na ekspedicijo skupaj z Bowmanom in s Poolom. Ali ni ta Halova skrb odveč ? Citiram pa Majcnov stavek : »Ko Bowman HAL-a vpraša, če se ukvarja s poročilom o psihološkem stanju posadke, po trenutku presenečenja HAL obmolkne, nakar reče :

»Seveda.« In še : »Ta odgovor je očitna laž, s katero se je HAL poskušal izvleči iz situacije, v kateri ga je Bowman s svojim vprašanjem potisnil v kot.« (??)

Halova izjava Seveda pa nikakor ni očitna laž. Morda je bila ena od Halovih pomembnih nalog celo nadzirati psihološko stanje posadke, saj drugega tovrstnega nadzora ni bilo ! Na ta svoj nedolžni seveda pa HAL reagira že zmedeno, nerazumno, noro : odklopi enoto AE – 35, ki vzpostavlja ladjin stik z Zemljo. Clarke zapiše, da postane HAL »nevrotik, ki ni sposoben videti lastnih simptomov in jih raje zanika«. Majcen pa doda posrečeno misel (stran 93), da gre pri HALu »za prvo umetno inteligenco, potrebno psihoanalitičnega zdravljenja.«

Položaj se skrajno zaostri HAL se boji zemeljske centrale zaradi svoje namerne laži, a ta laž je šele izjava o AE – 35. Vendar : kaj zmore zdaj zemeljska centrala ? HAL pa skuša likvidirati kar celotno človeško posadko in se očitno ne drži 1. Robotskega zakona pri Asimovu, da robot ne škoduje ljudem. Poola ubije. ko je ta zunaj ladje, trem hibernirancem pa izključi življenjske funkcije. Ostane le David (!) Bowman, ki se ročno spoprime z »Goljatom« HALom in mu izključi višje umske funkcije. HAL preide iz umsko na otroško raven in zapoje otroško pesem.

In kaj dalje ? Vesoljski Odisej Bowman ostane sam. (Podobno je na koncu svojih pustolovščin sam tudi Homerjev Odisej, ko se reši na otok Fajakov.) Ali bo zmozel Bowman sam opraviti zahtevno nalogo na Jupitru ? Bowman preide nekaka zvezdna vrata in se znajde »onkraj«. Fantastičnost se stalno stopnjuje. Bližamo se finalu. Vesoljci (Kubrick jih smiselno ne prikaže) popeljejo Bowmana v lepo opremljeno sobo v stilu Ludvika XVI. , vladarja, ki izgubi življenje v revoluciji, torej v totalni spremembi ! Tam prisostvuje Bowman lastnemu hitremu postaranju in umiranju (simbol : padli in razbiti kozarec). Gledalci pa spremljamo ključno preobrazbo : od smrti človeka do rojstva nadčloveka oziroma zvezdnega otroka, ki je najbrž že duhovno višje bitje in nas ob zaključku gleda, ali smo kaj duhovno napredovali. Oglasi se še zaključna glasba, ki je bila tudi na začetku : odlomek simfonične pesnitve Richarda Straussa Tako je govoril Zaratustra. Omenjena glasba in celotni potek filma pa nas usmerjata k misli, koliko je film tudi ničejanski. Ali ni film širša razlaga Nietzschejeve misli, da je človek (lunarni del) most od živali (začetek filma) do

nadčloveka (konec filma) ?! To pa je sočasno tudi časovni razvoj : preteklost, sedanjost, prihodnost.

Ob zaključku ne bo odveč, če omenimo še nekaj drugih znanih ali kar znamenitih filmov Stanleya Kubricka (1928-1999). Kot je opazno, avtor ni doživel naslovne letnice svojega najpomembnejšega filma.

Začnimo s filmom Steze slave (1957), ki smo ga gledali tudi pri nas, (tema : 1.

▷ Svetovna vojna – po romanu H. Cobba).

Spartak (1960), predvajan tudi pri nas. (zgodovinski film – po romanu H. Fasta).

Lolita (1962) – film smo gledali tudi pri nas (po znanem romanu V. Nabokova o zapeljivi najstnici).

Dr. Strangelove (1964), predvajan tudi pri nas (črnohumorni film o atomskem spopadu – po romanu P. Georgea).

ODISEJA V VESOLJU (1968) ...

Peklenska pomaranča (1971) – po romanu A. Burgessa.

Barry Lindon (1975) – po romanu W. M. Thackeraya.

Opomba : Od začetka 70.let je Kubrick prepovedal predvajanje svojih filmov v SFRJ, očitno zaradi nasprotovanja komunističnemu režimu. A potemtakem bi moral prepovedati predvajanje svojih filmov tudi v celotnem vzhodnem bloku. Verjetno je to tudi storil.

Leta 2007 je bila v ljubljanski kinoteki retrospektiva Kubrickovih filmov. Takrat sem si ogledal Peklensko pomarančo in Barryja Lindona.

DODATEK

Po DALŠIH ISKANJU SEM LE NAJEL

JUOTO OCENO ODISEJE V VESOLJU

IZ LETA 1971 IN DO PRILAGATI

V BRANJE KOT DOKUMENT ČASA.

Odiseja v neskončnost

/ob Kubrickovem filmu 2001- Odiseja v vesolju/

Mogoče je vse, kar si more zamisliti človeški um, /A. Clarke/

Človek je nekaj, kar mora biti preseženo.

/F. Nietzsche/

Pričujoče vrste bodo izpoved navdušenca. Menim namreč, da tako popolnega, pomenljivega in pomembnega filma, kot je Kubrickova umetnina, še nismo videli. Film je t o t a l, kot npr. duhovito sijani in otožno lepi *Norá Pierrot* /J.L. Godard/, seveda na drugi, razsežnejši ravni. Čudovit je domala vsak posnetek Kubrickovega filma posebej, kaj vse pa so naredili še tehnika, triki, montaža!

Odiseje v vesolju navsezadnje ne moremo omejiti zgolj na dovršen izdelek ali blesteč umotvor. Je tudi nadvse zanimiv pogled onkraj, v "krajano neodkrito, ki se popotnik iz nje ne vrne /Shakespeare: Hamlet/, je kolumbovsko odkritje novega sveta.

Film je tako poln pomembnih sporočil, da spodbuja podrobnejšo obravnavo z biološkega in psihološkega, antropološkega in kozmološkega, fizičnega in metafizičnega, tehničnega in estetskega, filozofskega in teološkega- in še katerega vidika. O tem in onem so kritike že spregovorile in verjetno še bodo. Naša ocena, ki izhaja iz navdušenosti in očarahosti ob filmu, bo skušala le opozoriti na nekaj elementov, rada pa bi navdušenost podprla z analizo.

Informacija o avtorju tega fenomenalnega filma ne bo odveč. Režiser Stanley Kubrick/rojen 1928/ je po nekaj začetnih filmih zaslovel z vrsto zelo zanimivih, tehničnih, vznemirljivih in po zvrstah [teh različnih filmov. To so: Steze slave/ sugestiven vojni film iz 1. svetovne vojne/, Spartak/ eden najkvalitetnejših spektaklov na zgodovinske teme/, Lolita/ film po znanem "pohujšljivem" romanu

V.Nabokova/ in slednjič - Dr.Strangelove ali kako sem premagal strah in vzljubil bombo /izredno posrečen črnohumorni film na temo atomske nevarnosti/.Vse štiri filme smo gledali tudi pri nas.

Iz zadnjega avtorjevega filma /dr.Strangelove/,v katerem se je znašlo človeštvo v atomskem koncu, prav naravno sledi Kubrickovo zanimanje za začetek človeka in ²⁹njegovo razvojno pot,pot,ki vodi slednjič onkraj,v neznano.

Ključna vprašanja Kubrickovega filma Odiseja v vesolju so: Where do we come from? What are we? ^WWhere are we going?/Od kod pri- jamo? Kaj smo? Kam gremo?/.Gre torej za tako imenovana zadnja vpra- šanja,s katerimi se človek tako ali drugače ubada že tisočletja. Nova raven moderne zavesti omogoča odgovarjati na zastavljena vpra- šanja času primerno.

Kubrick odgovarja na ta vprašanja v treh delih svojega filma_x: 1/ Zora človeštva, 2/18 mesecev kasneje,3/ Jupiter in onkraj nes- končnosti. Filmu daje sicer pomemben temelj tehnična perfektnost, vendar služi slednja režiserju zgolj za dagnano in nadvse domišlje- no izpeljavo ideje in ni le nekak oblikovni larpurlartizem.

Vsebinsko temelji Kubrickov film na zgodbi enega najboljših pis- cev znanstvene fantastike A.Clarka / le-ta je bil v filmu tudi ko- scenarist/. Estetske plat filma skladno izpopolnjujejo funkcionalne barve/ v prizoru rojstva zvezde/sveta/ pa doživimo z barvami pravo omamo!/,sijajna fotografija in zelo posrečen izbor glasbe/ naj pouk- darim le vsebini ustrezen odlomek iz simfonične pesnitve x R.Straus- sa Tako je govoril Zaratustra in J.Straussa ml. valček Na lepi mo- dri Donavi/.

Nasploh pa deluje film kot moderen misterij s svojim počasnim,xx svečanim ~~kampom~~ ritmom,ki se mu,mimogrede povedano,številni nestr- pni gledavci niso pripravljani podrediti.Tu pa smo že pri zahtevnos- ti filma.Odisejo v vesolju smo prisiljeni spremljati z izredno kon-

centracijo in ³poglobljeno duhovno aktivnostjo. To pa pomeni z drugo besedo-resno delo. Ker pa številni obiskovalci gredo v kino še vedno le za/ po/ zabavo, pridejo s Kubrickovim filmom hitro navzkriž in rezultat tega so nestrinjanje s filmom, nerazumevanje filma ali zapuščanje dvorane. In to v trenutkih, ko navdušenec sploh ne pride do sapa od navdušehja ali pa pozablja zapreti usta od čudenja!

Res je, da Kubrick ne popušča komercialnim težnjam. Rezultat tega pa je izredno skladen umetniški dosežek, ki potrjuje vitalno silo sedme umetnosti. In zdaj, kam nas vodi mr. Kubrick?

Trop opičjakov se potika po planjavi pradavnine. Popolna živalska stopnja-raj. Nenadoma se pojavi črni monolit/skrivnost, ki vodi navzgor, k zvezdam-nazaj k zvezdam po dānikenovsko ?/.

Opičjak odkrije kost kot orodje/orožje/ in začenja se razvoj /prizor, ki je eden velikih trenutkov filma/. Opičjak s kostjo ubije opičjaka brez kosti-bratomor- in začetek civilizacije/prim. bratomor na začetku raznih mitologij/. V zrak vržena kost - in vesoljska ladja začne plesati Straussov valček. Vesoljska ladja je izboljšava orodja, t.j. kosti, vendar, kot kaže film, ne bistvenā kvalitativen premik.

Na luni/prej vidimo še medplanetarno postajo/ so ponovno odkrili skrivnost-črni monolit. Kozmonavti presenečeno strme v nedoumljivi pojav/primerjava z opičjaki !/. Črni monolit vabi v jupitrovske daljave. Konec 1. dela. Če razlagamo prvi del kot spopad živalskih ali človeških skupin/opičjakov ali v sedanjosti dveh blokovX -prim. prizor z Rusi!- v tekmi, ki vodi nekam dalje, poteka drugi del v tekmovanju človek-stroj.

Dobro opremljena vesoljska ladja s tremi "konzerviranimi" in dvema aktivnima članoma posadke ter ³"popolnim" robotom Halom potuje proti Jupitru. Potem ko se robot "pokvari" ali ko brani lastno existenco ali cilj odprave/?/, likvidira tri konservirane in enega

aktivnega člana posadke. Ukroti ga zadnji živi član posadke, recimo mu kar vesoljski Odisej/igra ga K. Dulles/, potem ko mu izklopi duhovne funkcije/neke vrste umor/. Lahko izpeljemo tudi misel, da "popolni" robot ni bil kos neznanemu prihajajočemu, medtem ko je človek bitje, ki je sposobno metamorfoze.

Drugi del očitno nakazuje našo dobo, ko postaja človek negotov v odnosu do strojev/kdo bo koga/. Robotiziran človek pa navsezadnje išče novo pot razvoja. Pred nami sta možnost oziroma nujnost spremembe. Ali pa je človek kos spremembi v kozmično bitje, ko je še zdaj "bolj opica kot katarakoli opica/Nietzsche/ ?

Človek v sedanji obliki je nesposoben doseči onkraj, zato naš vesoljski Odisej ne more nadaljevati poti od Jupitra v neskončnost. Ko prisostvuje porajanju življenja in sveta /novi zvezdi, duhu/, čudo — vito prikazani v kozmogoniji /nedvomni vrh že tako sijajnega filma/ se začne ločevati od svoje podobe.

V epilogu vidimo še gledanje človeka vase/prostor zavesti/, ko film v nekaj posnetkih prikaže več razvojnih faz človeka: zrelost, starost, smrt in novo rojstvo. V filmu se je kozmično bitje rodilo. Črni monolit je v svoji aktivnosti zabeležil nov premik dalje — v smeri neskončnosti. Tretja stopnja je torej báj človeka s samim sabo, z lastno podobo.

S koncem v zvezi naj omenim Clarkovo knjigo v slovenščini Planet sedmih sonc/ originalni naslov je Against the fall of night/, kjer se tudi pojavi vesoljsko nadbitje Vanamonde v smislu preseganja vseh dotedanjih človeških predstav.

S. Kubrick nas je pripeljal s svojim filmom tako daleč, da se kar ne najdemo. Stežka se vrnemo v objem zemeljske ténosti in vsakdanjega početja.

Za to presenetljivo, osupljivo in nenadkriljivo enkratno filmsko doživetje pa — mr. Kubrick, thank you!

Andrijan Lah

14. SPISANKA

O duhu časa v besedilu Ciklus bombastikus

Ob svetovnem dogajanju (leto 1968, vietnamska vojna, svetovna premiera filma 2001 – vesoljska odiseja ...) je okoli leta 1970 na Slovenskem nastopala neoavantgarda, najbolj izrazito v literaturi in v likovni umetnosti ter opazno še kje (glasba, film, gledališče).

Nimam podatka, kdaj natančno je nastal Ciklus bombastikus (predvidevam, da okoli 1970). Iz besedila pa se kaže nedvomna navezava na avantgardizem, na absurdizem in na ludizem. Pomenljivi so že citati pri peterici prizorov : 3 x je zastopan Tomaž Šalamun (njegova prva in najvplivnejša zbirka Poker je iz leta 1966), po enkrat pa Aleš Kermavner (leta 1966 njegov samomor in tudi izid njegovih pesmi Knjiga Aleša Kermavnerja) in Meta Stvarnik (maturantka bežigradske gimnazije v letu 1968), razgibano in zgovorno dekle z nedvornimi avantgardističnimi simpatijami.

Kot domači bežigradski avantgardist se je takrat pojavljal Matjaž Hanžek (rojen 1949), sedanji politik leve usmeritve, torej nekak permanentni revolucionar, morda trockist (?!).

Nekaj mesecev pa je blagovolil obiskovati bežigrajsko gimnazijo še hipijevsko anarhistični tudi literat Vojin Kovač – Chubby (1949-1985), znan po svojem pohodu v pižami po ožjem centru Ljubljane. Objavljal je v letih 1966-1968 v študentski Tribuni in v reviji Problemi. Avtor provokativnega Manifesta kulturne revolucije (1968).

V besedilu so nedvomne asociacije na pomenljivo grško mitologijo (Pandora), na Huxleyev rom^m Krasni novi svet, na samomorilnost (takratni samomori sinov znanih slovenskih kulturnikov : Aleš, sin zgodovinarja Dušana Kermavnerja in brat vsestranskega pisca Tarasa Kermaunerja, sin književnika Jožeta Javorška, sin pisatelja Vladimirja Bartola). Četrty prizor (general) me izrazito spominja na Kubrickov črnohumorni film Dr. Strangelove (1964). Zaključni besedi OHO pa vsekakor navezuje na avantgardistično skupino, ki je nastopila tudi na bežigrajski gimnaziji (Marko Pogačnik, Iztok Geister – Plamen, Franci Zagoričnik, Matjaž Hanžek, Vojin Kovač – Chubby ...).

Sam sem kot mladi profesor kar naklonjeno spremljal avantgardistčno početje (a brez simpatij za ohojevsko pesništvo). Nastopanje, polno različnih eksperimentov, se mi je zdelo nekaka popestritev takratne realsocialistične sivine. Duh časa izpred domala 50 let naj zdaj zaveje pred bralci : C. B. !

44

CIKLUS BOMBASTIKUS

IN KAJ JE RESNIČNOST, ČE IGRA NI RESNIČ-
NOST?

IN KAJ JE IGRA, ČE RESNIČNOST NI IGRA ?

Moj svet bo svet ostrih robov, krut in večn./T.Šalamun/

1/Izpraznjena Pandorina skrinjica

Nastopi Praznina, ki jo napolnijo Pandora, Bit in Nič.

Pandora:/sedi in ogleduje skrinjico/:Ne vem, ali je še kaj notri?

Kaj menita?

Bit:/pogleda/:Vidim kroglo vztrajanja.

Nič:/pogleda/:Vidim kvadrat nehanja.

Pandora:Kaj bodo videli drugi?

Bit:Kateri?

Nič:Upajoči.

Bit:Videli bodo temino sonca in večer jutra.

Pandora:Kaj bodo storili?

Nič:Poslušali glasove konca in se pogovarjali z Navado.

Bit:Ali bodo spoznali?

Nič:Kaj?

Bit:Tebe.

Nič:Ne, ker ne poznajo sebe.

Pandora:Ali se je snov, ki je bila, razgubila?

Bit:Ušla je izmerljivosti.

Nič:Ušla je končnosti.

Pandora:Ali ni nič ostalo po begu?

Bit:Kup peska in sveženj besed.

Nič: Mrtvi bogovi in živi roboti.

Pandora: Dobro je ne vedeti, bolje je ne razumeti, najbolje je ne se spominjati.

Bit: Vseeno mora biti kdo Prometej...

Nič: In se srečati z mano.

Pandora: Iskat grem Polnilca skrinjic. (VSTANE)

Bit: Odhajaš k Sisifu?

Nič: Odhajaš k Budi?

Pandora: Grem k Navadnu in Navadi.

Bit in Nič /vstaneta/: Pojdimo/odide jo/-Praznina ostane.

2/Veličina Navade

Najbolj globalna ostuda je Navadnost.

M. Stvarnik

Nastopita Navada/Nič/ z ravnilom v roki in Navaden/Bit/ z uro, pridruži se jima Pandora kot Anketarica/\$²skrinjico/

Anketarica: Vaš motiv za življenje, Navada?

Navada: Nič izmen mene.

Anketarica/Navadnu/: In vaš?

Navaden: Prisotnost Pločevine.

Anketarica: Kaj vama izpolnjuje čas?

Navada: Jed. pijača, pločevina.

Navaden: Skupnost, istost, stalnost.

Anketarica:/Navadnu/: Zadnje je geslo Krasnega novega sveta?

Navaden: Da, naš vodja Mond misli za nas.

Navada: Da, naš vodja Mond čuti za nas.

Anketarica: Ste zadovoljni s svetom, kot je?

Navada: Seveda, saj j~~em~~ v skladu z menoj.

Navaden: Seveda, saj sem v skladu z njim.

Anketarica: Imate kak problem?

Navada: Je to žival?

Navaden: Je to rastlina?

Anketarica: Ne, to je nekaj, kar ustvarja skrbi.

Navada: Tega pri nas ni, ker je vse urejeno.

Navaden: Tega pri nas ni, ker je vse določeno.

Anketarica: Kaj mislite o rojstvu, življenju in smrti?

Navada: Nič, z rojstvom se ukvarja PRODOTRO/produkcija otrok/, z življenjem PREDORG/predpisna organizacija/ in s smrtjo SMRTEX /smrt export/.

Navaden: Mi ne mislimo, ampak govorimo, prenehujemo in nadaljujemo.

Anketarica: ~~Torej~~ obstaja pri vas tudi sprememba?

Navada: Če je v predpisu.

Navaden: Če je v zakonu.

Anketarica: Potem postane Sprememba spet Navada, ne?

Navada: Da, to je dialektika.

Navaden: Da, to je statika.

Anketarica: Kaj je vaše delo?

Navad: Prenašanje gradiva iz kraja A v kraj B.

Navaden: Prenašanje gradiva iz kraja B v kraj A.

Anketarica: Torej se pri delu srečujeta?

Navaden: Ne, hodiva po vzporedni poti.

Navada: Srečujeva se po delu.

Anketarica: Kaj pa seks?

Navada: PPP/povsem po predpisih/.

Navaden: PPP/ponedeljek pa petek/.

Anketarica: Kaj je sreča?

Navada: PPP/predpisan potek poti/.

Navaden: PPP/prazen portret prostora/.

Anketarica: Ali vidita kaj v tej skrinjici?

Navada: Sebe.

Navaden: Ogledalo.

Anketarica: Ali Upa ni notri?

Navada: Ali je mogel ostati, ko je bila dosežena dokončnost?

Navaden: Preden si prišla k nam, je napravil zadnji posrečeni samomor.

Anketarica: Kako da zadnji, ali poslej ne bo več samomorov?

Navada: Ne, ker niso v skladu s predpisi. Ti pravijo...

Navaden: ...da bo vsak samomorilec kaznovan s povečano dozo življenja.

Anketarica: Torej je krog zaključen?

Navada: Naša zmaga je dokončna.

Navaden: Struktura je izpolnjena.

Anketarica: Hvala za odgovore, objavljeni bodo v listu NON/odide/.

Navada in Navaden gledata na ravnilo in ^{na}uro. Ko odhajata,
rečeta: Omnia in numero et mensura/Vse je v številu in meri/

3/Samomorov ni več

ni luknje zaradi verižice,
verižica je zaradi luknje

A.Kermauner

Vstopita Zdravnik/Bit/ in Zdravnica /Nič/, za njima novinarka z beležnico/Pandora/.

Zdravnik: Dogodek z medicinskega vidika ni nič posebnega, pač pa z družbenega...

Zdravnica: Seveda, saj ne moremo dopustiti, da bi se kdo samovoljno umaknil Prisotnosti. Odlok OO/Organizacije Oblasti/ o tem je nedvoumen.

Novinarka: Kako se je to pravzaprav zgodilo?

Zdravnik: VAPO/Varstvena policija/je odkrila, da se je poskušal danes dne 99. venecarja vesoljskega leta 68 na svojem domu osebek Nemo razmolekulirati s pomočjo muzejskega razstreliva TNT.

Zdravnica: Od moža so ostali le drobci, vendar moderna medicina z lahko rešuje take ~~praktične~~ primere. Ponovno smo ga sestavili v dobre pol ure, pri tem pa mu še naravnali možgane na sodobne valove.

Novinarka: Kaj sodite o vzroku za to dejanje?

Zdravnik: Očitno nekaj atavistični popadek pod vplivom barbarskega

20. stoletja/po starem štetju/.

Zdravnica: Pregledali smo njegove zapiske iz časa pred eksplozijo in ti so potrdili, da gre za diagnozo, ki jo je podal kolega: hipertrofični atavizem.

Novinarka: Je kaj posebnega v teh zapiskih?

Zdravnica: Vsekakor. Osebek Nemo piše o krizi Zvesti, neprisotnosti Smisla, o neobstoynosti Pomena, o brezupnosti Namena...

Zdravnik: Bedaste individualistične in intelektualistične motnje, kot vidite. Pacient ni dojel osnov planetarnega mišljenja, osrednje mo- drosti Pločevine, Velikega mehanizma sveta in strukturalističnih funkcij.

Novinarka: Ali tu vidimo lahko kako pomanjkljivost našega Sistema?

Zdravnik: Komajda. Osebek ni bil pravočasno cepljen in prilagojen naxi sodobno valovanje, je pa tudi še ženski proizvod, tako da je slabša kvaliteta razumljiva.

Zdravnica: To so težave prehodnega obdobja. Kot veste, bomo po deset- letni poskusni fazi prešli naslednje leto v izključno znanstveno proizvodnjo osebkov. S tem bodo napake v Sistemu osebkov skoraj one- mogočene.

Novinarka: Proizvodnja bo seveda majhna?

Zdravnik: Gotovo. Funkcionalistično rabimo le manjše število dobro izdelanih osebkov.

Zdravnica: Seveda bomo eksperimentirali s posebnimi tipi osebkov za planetarne funkcije.

Novinarka: Naš sistem očitno zelo napreduje, kako pa je s pacientom?

Zdravnik: Po možganski obdelavi se je zelo popravil. Poslali smo ga že na delo v POPROM/Popevka Promet/

Zdravnica: Tam si bo ustrojil živčni aparat in se vključil v SS/Svet sistema/.

Novinarka: Hvala za odgovore. Intervju bo objavljen v listu Polna skrinjica z naslovom Samomozov ne bo več. Zdaj pa se mi mudi v časov- ni stroj zaradi zanimive politične repertaže. Howgh!

4/ IGRICE

Svet bo posrkal nekdo drugi,
Svet bo posrkal nekdo drugi.

T.Šalamun

Nastopita 1. general/Bit/ in 2.general/M Nič/ in komentatorica/Pan-
dora/

Komentatorica: S časovnim strojem se vključujemo v debato dveh generalov barbarskega 20.stoletja. Poslušajte.

1.general/Deady/: Dragi Morty, vaše mnenje, da bomo imeli v ZDA ob izbruhu atomske vojne 180 milijonov mrtvih v prvem bombnem navalu, nika-
kor ne drži. Naši elektronski možgani cenijo število mrtvih milijonov le na 150 v prvem navalu.

2.general/Morty/: Nisem prepričan v zmožnost popolne točnosti el-
možganov vašega inštituta. Naši elmožgani tvrdke Morgan-kupujte le
elmožgane tvrdke Morgan-so najbolj precizni in je njihova gotovost
maksimalna.

1.general: Dragi Morty, nisem prepričan v tako učinkovitost Morganovih
elmožganov. Znanstvene raziskave poudarjajo prednost elmožganov tvrd-
ke Ford-kupujte le elmožgane tvrdke Ford- zato rej vztrajam pri svo-
ji trditvi: le 150 milijonov.

2.general: 180 milijonov je številka, ki je trdna in neomajna. Ne mis-
lim se prepirati z vami o aparatu, ki ni preverjeno soliden.

1.general: Če mislite nadaljevati v takem tonu, vas opozarjam, kolega
Morty. Z zagovarjanjem skrajno sumljivega aparata, kot je Morganov,
spravljate v nevarnost interese naše obrambe.

2.general: Devil with you! Pripravljen sem vam praktično dokazati
svoje trditve.

1.general: OK. Nekaka praktična vaja je tako ali tako potrebna. Pre-
kusimo naše bombice že zato, da ne zastarijo.

2.general: V tem se popolnoma strinjam z vami, kolega Deady. Toliko
dragocenega gradiva v naših skladiščih leži neizrabljenega. To je
treba vsekakor preprečiti.

1.general:Povrh nam obeta tvrdka Ford nove bombice Lucky z 10000-kratno jakostjo v primeri s sedanjimi bombicami.

2.general/si mane roke/:Kako prijetna vest, kolega Deady. Tudi tvrdka Morgan obljublja serijo novih lepih in prijetnih bombic Sweety z 12000-kratno jakostjo glede na sedanje.

1.general:Oh, samo da ne bi glavnine dela opravile že sedanje bombice/zaskrbljeno/.Izračuni govore, da že sedanje zaloge zadostujejo za razstrelitev zemlje v drobne kose.

2 .general: No, nikar obupati. Pomislite, da bodo nove bombice razstrelile zemljo še v mnogo drobnejše kose. Samo zamislite si, kolega, vsak na svojem kosu jahava v vesolje, prijetno, ne?

1.general/veselo/:Sijano, in zraven moja bordelska Betsy...Preskusim torej gumbe...

2.general:Gumbi so perfektni, preverjeni. Seveda, ni čudno, tvrdka Morgan..../odideta/

sprememba

Komentatorica: vključujem atomsko zaklonišče-oporišče.

Alfa/Bit/ in Omega/Wič/ v podzemskem atomskem zaklonišču zdolgočaseno buljita-prvi v časopis, drugi v točko na steni.

Alfa:Tu piše o 50.poroki igralke Suzy Bombax.

Omega:Ha. MOIK

Alfa:Pa samomor bilijonarja Hopkinsa.

Omega:Ha. MOLK

Alfa:Rojstvo petnajstorčkov v Buenos Airesu.

Omega:Ha. MOLK

Alfa:/odloži Časopis/:Vse to se dogaja na svetu, midva pa crkujeva v tej podzemski luknji.

Omega:Ah. MOIK

Alfa:Osem ur dnevno čepiva tu in strmiva na signale, pa se nikoli nič ne zgodi.

Omega: Ah. MOIK

Alfa:K sreči me v prostem času vsaj malo zabava bordelska Betsy, tista, ki jo obiskuje tudi general Deady.

Omega:Ah. MOLK

Alfa:Če pomislim, kako neumno sem nasedel ugodnim finančnim ponudbam

Pentagona: lahko delo, dobro plačilo, poskrbljena zabava v prostem času...

Omega: He. MÖLK

Alfa: Krasna zabava. Podzemski bordel, tu mu pravijo Hiša zabave, ruleta - Park igre - in klub mamil - Rajski vrt.

Omega: He. MÖLK

Alfa: Seveda je tu tudi šport: boks, rugby, kegljanje, skoraj vse, kar imajo zgoraj.

Omega: He. MÖLK

Alfa: No, navsezadnje ni niti tako slabo, če pomisliš, da se moramo privajati na življenje pod zemljo.

Omega: Eh. MÖLK

Alfa: V časopisu piše, da si elektronska aparata Ford in Morgan nasprotujeta v oceni ~~krivik~~ števila mrtvih po prvem atomskem bombnem napadu za 30 milijonov.

Omega: Eh. MÖLK

Alfa: Končno nas to ne zanima toliko, ker mi se bomo tako ali tako rešili, seveda pa bodo težave z našo zaposlitvijo, ko bomo zgoraj opravili...

Omega: Eh. MÖLK

Omega/se strese iz letargije, pogleda na steno in plane kvišku/:
/Hitro/: Signal rdeče enkrat-znamenje stroge pripravljenosti+pozor.

Alfa: OHO!

Omega: Signal rdeče dvakrat-znamenje za atomsko pripravljenost-Alfa h gumbu začetek.

Alfa: OHO!

Omega: Signal rdeče trikrat-znamenje za atomski napad-Alfa, pritisni gumb Začetek!

Alfa: OHO!

Alfa, Omega in Komentatorica se postavijo v vrsto in odidejo v Nebi-
vanje-ostane Praznina.

5/Gobice

Težke so težke te gobice, težke v božjo mater.

T. Šalamun

Pojavi se Praznina, za njo dva marsovska znanstvenika-astronoma in marsovska reporterka/Pandora/ s košarico/gobic/.

Marsovka: Iz uredništva lista Vesoljske zanimivosti so me poslali k vam po informacije o zemeljskih gobicah.

1. astronom/Bit/: Da, gobice, javljajo se po celotni površju Zemlje. Zdi se, da gre za zanimivo sočasno ognjeniško delovanje...

2. astronom: ^(CN) ali pa se nerazvita bitja tega planeta igrajo z njimi.

Marsovka: V obeh primerih gre torej za igro-ali naravnih sil ali zemeljskih bitij?

1. astronom: 9xx Princip igre materije, ki ga je odkril naš znanstvenik Enkamen, je res zelo lepo manifestira pri teh gobicah.

2. astronom: Verjetno se bodo sedaj izvršile številne preobrazbe materije in pot nadaljnji igri je zagotovljena.

Marsovka: Možnosti igre so najbrž neizčrpne?

1. astronom: Da, to je zakon. Znano vam je, da je naš veliki mislec Borg označil igro za Počelo, Bistvo in ^{2o} Resnico.

2. astronom: Pri tem naj pripomnim, da ni še ničesar vedel o obstoju antimaterije, o pojmu celote, o dimenzijah bistva, skratka, o poznejših naših marsovskih dognanjih.

Marsovka: Kakšnega večjega pomena v zemeljskih gobicah ne vidite?

1. astronom: Ne, bistvo igre je, da si sama zadostuje in nas ne prizadeva, če je ne igramo sami.

2. astronom: Razumljivo je, da marsovske javnosti zemeljske gobice ne zanimajo dosti. Pomislite samo, da pravkar poteka festival planetarne popevke v Metropolisu.

Marsovka: Seveda in resna tekunica za prvo mesto je popevka Gobice. Glede na to vesti o zemeljskih gobicah ne bodo prišle niti med drobne vsakdanje beležke. Vseeno hvala za pogovor. OHO!

1. in 2. astronom/skupaj/: OHO!

15. SPISANKA

Ob Prešernovem verzu Al dneva ne pove nobena pratka

(Spominjanje na preminule sošolce)

Naša generacija je imela še veliko osemletno gimnazijo. Nekateri sošolci smo bili skupaj vseh 8 let. Vendar skupno bivanje v šolskih razredih še ne pomeni nujno tesnejše povezanosti. O le-tej odločajo bolj zunajšolske dejavnosti, v našem razredu npr. ukvarjanje z nogometom na tivolskem Trikotniku blizu naše klasične gimnazije.

Sicer pa je treba najprej bežno predstaviti čas naše gimnazije (1945-1953) in nekaj posameznosti v zvezi s tem. V prvem razredu so bile 3 paralelke (A, B, C), v katerih se je trlo po 40-50 dijakov. Bil sem v C razredu. Selekcija v prvem razredu je bila tako ostra, da sta bili v drugem razredu le še 2 paralelki. Pristal sem v B razredu in ostal v njem do osmega razreda. Do mature je prišlo tako nekaj več kot 50 dijakov. Osip v celotni gimnaziji je bil domala dvotretjinski. Najbrž sta k redčenju dijaške populacije v veliki meri prispevala ravno oba klasična jezika : latinščina in grščina.

Posebnost naše generacije je bila ta, da smo imeli malo maturo v tretjem razredu. Tako smo imeli 5 razredov vije gimnazije. Povrh smo skoraj na sredini našega gimnazijskega šolanja doživeli politični pretres : Informburo (1948). Iz le-tega je izšla zamenjava ruščine z angleščino. Po petih letih ruščine smo imeli še tri leta angleščine, naša paralelka pa je bila obdarjena z nemščino. Sicer pa sem o šolskih jezikih že pisal v posebni spisanki. V šestem razredu smo izdajali razredni rokopisni list Bombax, kar je povezovalo pišoče »vajevece«.

V gimnaziji je bila misel na našo smrt še povsem odsotna. Tudi po koncu študija na fakultetah smo bili še vsi živi.

Potem pa so se začeli pretresi. Leta 1964 je umrla Tatjana Kopitar, naša simpatična razredna odličnjakinja in moja kolegica na primerjalni književnosti. Bila je že zaposlena na RTV Ljubljana kot novinarka. Njena smrt je bila in je ostala skrivnostna. Baje jo je v Zagrebu ubil neznanec. Kogar bogovi ljubijo... ?! Ali pa drugače : Drugo vse je molk. (Shakespeare : Hamlet).

Leta 1968 pa me je izjemno pretresla smrt sošolca Francija Javha. V razredu naju je povezovalo nogometno navdušenje, po študijskih letih pa sva se oba znašla v Celju : Franci kot mladi zdravnik in jaz kot mladi profesor. Večkrat sva se družila, enkrat pa obiskala tudi sošolca Srečka Hermana, ki je zdravniško deloval v Šentpetru. Bil sem že profesor v Ljubljani, ko se oglasi pri meni sošolec Srečko in mi pove, da leži Franci z neozdravljivim rakom na B oddelku onkologije (stara gluhonemnica) v Ljubljani. Srečko me je povedel v bolnišnico in kar pretresen sem gledal prej tako čilega športnika Francija, ležečega v postelji. Izmenjali smo si nekaj prijaznih besed in se menili o izboljšanju Francijevega zdravja, a v skupni vednosti o smrtni roki usode. Tistega dne pa še

ni bilo konca šokom. Na istem rakovem oddelku sem srečal zatem enega od mojih bivših bežigrajskih dijakov Hermana Jermana. Bili sta ga sami kost in koža, a še kar upajoče je govoril, da ima le čir na želodcu. Težko je reči, ali je sam verjel v to ali ne. Tudi on je kmalu umrl, morda istega leta kot dragi sošolec Franci.

Morana je naš razred ponovno obiskala leta 1981. Maja je nenadno umrl sošolec Tomaž Ravnik, sin znanega glasbenika Janka Ravnika. Bil je zdravnik.

Decembra pa je umrla sošolka Živka Logar, poročena Pavičič, o kateri pa sem vedel, da boluje že daljši čas. Oba s Tomažem sta bila »srčnika«. Z Živko sem bil bolj povezan kot s Tomažem, saj je prebivala blizu mene v Mostah ali ožje v Vodmatu. Nekaj let pozneje sem spoznal njenega simpatičnega sina slavista Mladena. Živka je bila edina sošolka, ki ni nadaljevala študija na univerzi. Zaposlila se je v hranilnici.

Smrtna kosa ni več zamahnila nad nami vse do 50-letnice naše mature (2003). O tem priča naš zbornik ob tej obletnici. Glede na našo starost pa se je naše seljenje na t.i. oni svet po abrahamski obletnici pospešilo. Žal ne vem natančnega vrstnega reda pri nadaljnjih preminulih sošolcih, zato se bom držal abecede.

Anton Ahčin, po domače Tone, je bil po študiju elektroinženir. Bil je malce starejši (letnik 1933) kot razredna večina. Zato je bil resnejši po vedenju in obenem je bil tudi odlični dijak. Bila sva dodatno povezana, ker sva se često skupaj vozila v tramvaju iz Most v mesto. Tone je stanoval v bližnji Ribniški ulici, še pomembnejši podatek pa je, da je bil podnajemnik v hiši našega odličnega profesorja psihologije Pedička.

Tudi Mira Avsenak, poročena Zupan, je bila z našega konca, in sicer s Kodeljevega. Bila je hči znanega profesorja in prevajalca Mirka Avsenaka, Po študiju je bila biologinja.

Uroš Istenič je bil moj vsestransko najbližji sošolec, Sedela sva skupaj, navadno v zadnji klopi, družno brcala žogo, po gimnaziji sva bila kolega na primerjalni književnosti in ohranjala prijateljske zveze vse do njegove nenadne smrti. Uroš je imel na FF skupini A – angleščina in B – primerjalna književnost. Bil je tudi glasbenik in je več let poučeval harmoniko na glasbenih šolah. Zatem je nekaj let poučeval angleščino na osnovni šoli. Sledil je premik v založbo DZS. Tam je bil sprva urednik, od 1985 do 1993 pa direktor te založbe.

Vladimir Kavčič je umrl leta 2014. Statusno je bil razredni »prvak«. Postal je pomembni slovenski pisatelj, ob tem pa je bil tudi nosilec uglednih političnih funkcij, npr. predsednik Kulturne skupnosti Slovenije in sekretar za kulturo Izvršnega sveta Republike Slovenije. Kot letnik 1932 je bil mnogo resnejši od večine nas negodnikov, saj je preživel težka vojna leta v Poljanski dolini. V razredu se ni pridruževal našim zabavicam, Nekako tuje je deloval tudi kot mladinski funkcionar na šoli.

Z Vladimirjem, ki je bil študijsko pravnik, sem bil pozneje večkrat povezan. V študentskih letih mi je omogočil lektorsko zaposlitev pri reviji Mlada pota, ki jo

je sourejal. Pozneje pa je bil krajši čas moj šef, ko sem bil zaposlen kot samostojni svetovalec na republiškem komiteju za kulturo. V svojem obsežnem avtobiografskem romanu Prihodnost, ki je ni bilo (2005) je upodobil čas našega gimnazijskega šolanja.

Anton Kuhelj ml., sin profesorja Antona Kuhlja st., je bil po študiju strojnik, pozneje tudi profesor na fakulteti za strojništvo. Stanoval je nasproti naše gimnazije in to smo mu prihajali z obrobja Ljubljane kar malo zavidali. Tone je bil stalni družbenik pri našem nogometnem udejstvovanju na Trikotniku.

Karlo Magajna (letnik 1931) je bil naš najstarejši sošolec. Kljub svoji »starosti« je bil mnogo bliže nam mulcem kot resnobna Vladimir K. in Tone A. Bil je živahen, prijeten, družaben, po primorsko zgovoren (doma je bil v Gornjih Vremah). Edini med nami je v gimnaziji resno treniral lahko atletiko, in sicer tek na kratke proge. Zato je dodatno žalostno, da je v srednjih letih doživel hudo nesrečo, po kateri je bil obsojen na voziček. S Karlom sem zaradi njegovega bolezenskega položaja vseskozi prizadeto sočustvoval. Večkrat me je poklical po telefonu in sva prijazno poklepetala. Moram reči, da je bil Karlo eden mojih najljubših sošolcev. Zaradi finančnih težav je le krajši čas študiral na Ekonomski fakulteti.

IPARPA! Olga Mayer, poročena Maček, je diplomirala na agronomski fakulteti. Spadala je med tiste sošolke, s katerimi sem imel prav malo stika **UMOR!**

Pravo nasprotje od Olge pa predstavlja sošolski odnos z Ivo Mikl, poročeno Curk. Le-ta je bila zame najbolj spoštovana sošolka, saj je pisala o stvareh, ki so me zanimale: o rimski kulturi na naših tleh. Doštudirala je arheologijo v Ljubljani in iz te stroke tudi doktorirala. Lahko bi rekli, da je s svojo dejavnostjo ostala najbližje usmeritvi klasične gimnazije. Vse do konca je ostala agilna članica razredne skupnosti.

Vlado Pintar, po domače Piki, je bil razredni posebnež. Pridružil se nam je šele v osmem razredu kot repetent. Ker ni bilo prostora na fantovski strani, je sedel na strani deklet, a sam v zadnji klopi, prav blizu mene. Bil je vnet za šport, zlasti za nogomet. **Bil sem večkrat pri njem doma, tako da sem spoznal tudi nekaj njegovih sorodnic in enega sorodnika. Stanoval je v skromni delavski hiši na Galjevici. Nekaj časa je študiral ekonomijo, a prekinil študij in se zaposlil pri Mercatorju. Bil je izrazit nevrotik, a dobričina. Ostala sva vseskozi v občasnih stikih. Ni si našel kakega plodnega življenjskega cilja, do smrti pa ostal predani filmski gledalec.**

Janez Sluga je diplomiral na stomatologiji in pozneje odšel v tujino (Nemčija, Švica). Prihajal pa je na naše obletnice. Zadnjič sva poklepetala na 60-letnici naše mature.

LOJZE TRONTELJ je bil naš razredni naj-sošolec: najodličnejši pri predmetih, najboljši po splošnem uspehu, najprijaznejši kot kolega: zabušantom, kot sem bil jaz in še nekaterniki, je vedno dobrohotno postregel s svojimi doma spisanimi nalogami, mi pa smo te izdelke prepisovali v šoli, zlasti med prostovoljno francoščino. Lojze je doštudiral

elektrotehniko in postal pozneje tudi profesor na fakulteti za elektrotehniko. Pri zborniku ob 50-letnici mature je bil moj najpomembnejši sodelavec : tehnični urednik in glavni ustvarjalec pri računalniškem tipkanju. Lojze mi je vedno bil in je ostal najbolj spoštovani sošolec.

Zdaj, ko smo zašli v klub 8, drugače gledam na umrle sošolce kot pred leti. Ni več obžalovanja, da so razmeroma zgodaj umrli, ampak prevladuje spoznanje, da so rešeni zemeljskih težav in življenja kot trpljenja (Buda). Znašli so se morda kot astralni duhovi v onstranstvu, se vrnili v svet vesoljne energije ali pa vesoljne materije, nas pa neprijetni prehod iz zemeljske oblike bivanja v posmrtno bivanje ali nebivanje še čaka. Upajmo, da nas ne doleti kaka mučna reinkarnacija. Nemo ante mortem beatus.

16. SPISANKA

Ob volilnem preigravanju v letu 2018

Pred kratkim sem v neki mapi odkril svoj spis iz leta 2014 z naslovom Slovenska politična tržnica. Takrat še nisem pisal spisank in je s^hstavek potonil med kupi papirja. Ta najdba, ki obravnava naše volitve v letu 2014, pa me je spodbudila za to, da bi se v podobnem načinu kot leta 2014 lotil še obdelave letošnjih bližnjih volitev. Sestavek iz leta 2014 je bil dvodelen : 1. DEL : pred volitvami – 12. 7. 2014 in 2. DEL : po volitvah – 14. 7. 2014, V prvem delu sem pregledal vse tekmujoče stranke, v drugem delu pa sem omenil le stranke, ki so se uvrstile v parlament. Sestavek iz leta 2014 prilagam kot dodatek k tej spisanki.

Letošnja politična ponudba je precej večja kot ponudba iz leta 2014. Takrat je tekmovalo 16 strank, letos pa kar 23 strank in gibanj.

1. DEL : 2. 6. 2014

Pa pojdemo po vrsti.

1. Lista Marjana Šarca. Pojav te stranke je popolna ponovitev Stranke Mira Cerarja iz leta 2014. Pri nas se pač kaže dejstvo, da privatistične stranke lahko uspejo, če le imajo dovolj uradne medijske podpore. Kot kažejo predvolilne ankete, tudi tej listi (ali je to sploh stranka ?) kar dobro kaže.
2. Slovenska demokratska stranka – SDS. To je stara uveljavljena stranka, popolno nasprotje ad hoc ustvarjenih privatističnih strank (Cerar, Bratušek, Šarec). Tudi tej stranki napovedujejo ankete dober uspeh, tako da verjetno ostajata tudi po volitvah obe stranki v vrhu.
3. Nova Slovenija – krščanski demokrati. Ta stranka je skromen ostanek nekdanje dokaj močne krščanskodemokratske stranke, V zvezi s tem se zastavlja temeljno vprašanje, kaj je s katoliškimi volivci v Sloveniji in koga ti volivci volijo. Z omenjenim vprašanjem se ukvarja dr. Ivan Klemenčič v članku Predvolilna tema : kje so odločilni slovenski kristjani ? (Reporter, 21. 5. 2018). Pomenljivi podnaslov tega članka je : Naša teza je, da bi glasovi kristjanov glede na številnost te populacije zadoščali za zanesljive zmage demokratov na vseh volitvah v poosamosvojitveni Sloveniji. (!) Res je čudno, zakaj krščanski (katoliški) volivci nočejo zmagovati na volitvah ?!
4. Kangler & Primc Združena desnica – Glas za otroke in družine, Nova ljudska stranka Slovenije. Grè za volilno združenje dveh novih strank, ki pa sta naredili porazno napako že pri najavljanju svojih kandidatnih list (dve listi tega združenja sta bili razveljavljeni zaradi neupoštevanja ženskih kvot !). Zadeva kaže na znano misel Na napakah se učimo.
5. Gibanjeskupajnaprej. To gibanje je uporniško, a vidno je to le v pravopisu.

6. Piratska stranka Slovenije. Ta stranka je tekmovala že na volitvah leta 2014. Najbrž pa ima stranka zgolj zabavni pomen.
7. Združena levica in Sloga (Združena levica – Demokratična stranka dela in Sloga). Tako kot pri Združeni desnici gre tudi tu za ~~zavolilno~~ zvezo dveh strank. Ob bolj razglašeni stranki Levica pa ta zveža ne more priti do uspeha.
8. SLS Slovenska ljudska stranka. Ta nekdanja parlamentarna stranka se ni hotela povezovati z idejno sorodnimi strankami in si bo morda zato sama pripravila svoj volilni poraz.
9. Levica. Stranka ima zvočno-pomensko prednost zaradi 45-letne propagande o edino dobri levici in o vedno slabi desnici. Žal pa se miselnost o dobri levici ohranja pri nekaterih še zdaj, in to po vsej vednosti o rezultatih komunističnih (levih) režimov.
10. GAS –Gospodarsko aktivna stranka. Pri prejšnjih volitvah smo imeli LGS – liberalno gospodarsko stranko. Morda je med tema strankama kaka povezava. Hvalevreden je vsekakor poudarek stranke na gospodarstvu in ne na kaki ideologiji, a kaj, brez medijske podpore stranka nima nikakih možnosti.
11. Za zdravo družbo. Naziv stranke me spominja na Frommovo knjigo Zdrava družba. Geslo stranke je dobromiselno, a dobromiselnost v politiki ~~ne~~ ne omogoča dobrega volilnega rezultata.
12. DD Dobra država. Vodja stranke dr. Bojan Dobovšek. Naziv stranke razumem v smislu dobro delujoča država, in to dobro delujoča za državljane in ne zgolj za oblastnike. A kaj, tudi tukajšnja dobromiselnost ni zagotovilo za kak volilni uspeh. Z vodilno idejo te stranke se mora strinjati vsak dobronamerni državljan, strinjam se seveda tudi jaz. Nekaj udarnih gesel s predvolilne zloženke DD : Korupcija razžira temelje naše države- - DOVOLJ! Javne finance bankomat elit. – DOVOLJ ! Pravosodje neenaka obravnava. – DOVOLJ!
13. Solidarnost, Za pravično družbo. Ni povsem jasno, ali gre tu za eno stranko (gibanje) ali za dve povezani stranki (gibanji). Tudi pri tej stranki (zvezi) je izpostavljena dobromiselnost.
14. Gibanje Zedinjena Slovenija – ZSI. Simpatični naziv gibanja nas spominja na temeljni nacionalni program v 19. ~~Stoletju~~ stoletju. Za našo majhnost je idealna zedinjenost zelo pozitivna, obstoječa ideološka razdeljenost pa je zelo negativna.
15. Lista novinarja Bojana Požarja. Znani novinar se je odločil, da poskusi z receptom že obstoječih privatističnih strank, a kleč je v tem, da ga kontinuitetni mediji ne bodo podprli, saj ruši pridobljene kontinuitetne »tekovine«. Kolikor poznam program te stranke, ga podpiram.
16. SSN – Stranka slovenskega naroda. Primeren naziv za nacionalno usmerjeno stranko, a uspeha stranka ne more pričakovati.

17. Socialni demokrati. Žal naziv stranke še ne pomeni delovanja stranke v zahodnoevropskem pomenu, saj je stranka še vedno v objemu komunistične kontinuitete.
18. Andrej Čuš in Zeleni Slovenije. Ni jasno, ali gre za dve enoti (posameznik Čuš in stranka ZS) ali pa zgolj za poudarek voditeljstva v stranki ZS. Zelenost (brez ideoloških levo-desnih dodatkov) pa je vsekakor pozitivna usmeritev.
19. Slovenska nacionalna stranka –SNS. Večni vodja te stranke Zmago Jelinčič nastopa na plakatih kar s svojim imenom kot volilnim geslom. Posrečeno, a praktično neverjetno. Je pa res, da ima od treh nacionalno obarvanih strank ravno SNS še največ možnosti, da prestopi parlamentarni prag.
20. Stranka Alenke Bratušek. Še ena privatistična stranka, ki skoraj gotovo ne bo ponovila svojega uspeha pri volitvah 2014, ko je dobila 4 % glasov. Čudim se politični samozavesti gornje gospe, potem ko je porazno vodila slovensko vlado in katastrofalno nastopala v Evropi kot kandidatka za evropsko komisarko. A egomanija nekaterih je brezbrežna.
21. Socialistična partija Slovenije. Partija nas takoj spomni na komuniste, socialisti pa so blizu njih in včasih nastopajo v parlamentih namesto komunistov. Možnosti za volilni uspeh pa ta stranka nima.
22. SMC – Stranka modernega centra. Stranka, ki je imela leta 2014 izjemen uspeh (več kot 34 % glasov !), pa bo letos najbrž komaj prestopila parlamentarni prag.
23. DeSUS – Demokratična stranka upokojencev Slovenije. Stranka, ki nastopa kot izrazito leva, spodbuja vprašanje, ali bo potrebna tudi desna upokojska stranka. Ob številčnosti slovenskih upokojencev bo njihov del vedno spravil v parlament to stanovsko in obenem ideološko stranko.

2. DEL : 4. 6. 18

Iz poročila v časniku Svet 24 (4.6.18) izvemo, da se je od 23 strank prebilo v parlament 9 strank. Žal manjkajo pri vrstnem redu pridobljeni volilni odstotki.

1. Slovenska demokratska stranka je zmagala s precejšnjo prednostjo, a ima premalo idejno sorodnih strank za sestavo koalicijske vlade.
2. Lista Marjana Šarca. Ankete so že pred volitvami nakazale, da bosta obe vodilni stranki v vrhu uspešnosti.
3. Socialni demokrati imajo očitno dovolj stalnih volivcev in je tako njihov vstop v parlament pričakovan.
4. Levica. Glede na Socialne demokrate je Levica še bolj leva od njih, a se bo po potrebi s sorodno stranko nedvomno uglasila.
5. SMC – Stranka modernega centra. Stranki je ostalo nekaj goriva iz leta 2014, vsaj toliko, da je prišla v parlament.

6. Nova Slovenija – krščanski demokrati. O uspehu ali o neuspehu demokrščanske politike naj premislijo krščanski volivci, a prej naj preberejo v prvem delu omenjeni članek dr. Ivana Klemenčiča.

()

7. Stranka Alenke Bratušek. Moje največje neugodno presenečenje. Pred volitvami ji nisem pripisoval možnosti za uspeh. Morda je bila uspešna zaradi parlamentarnega bivanja te stranke v prejšnjem mandatu? Ali so podprle stranko feministke ali sploh ženske?
8. DeSUS – Demokratična stranka upokojencev Slovenije. Kot sem pričakoval, je stranka prišla v parlament.
9. Slovenska nacionalna stranka – SNS. Delno preseneča uspeh te stranke, a množice azijsko-afriških migrantov, iščočih zanesljivo socialno pomoč v Evropi, bodo tudi v prihodnje zagotavljale priliv glasov za nacionalno usmerjene stranke.

Sklep: Žal slovenskih volivcev ne pritegne ključna pozitivna ideja o dobri državi (Dobovšek), ampak sledijo utečeni in omejeni ideološkosti, omenjeni v moji letošnji deveti spisanki (O slovenskem volilnem telesu).

~~10 Stranka Alenke Bratušek. Moje največje neprijetno presenečenje~~
~~Pred volitvami ji nisem pripisoval~~

- a) Sejm bil je živ. Prodal i on je ... (Askerc : Mejniki)
- b) Sejm bil je živ. Novo j i on je volil tam par volov... (Rob : Milijon)
- c) Volja narodova ... tako rekoč sveta volja ... (Cankar : Hlapci)

1. del : Pred volitvami : 12. 7. 2014

Že leta 2012 sem se v članku Beda in zmeda slovenskega političnega prizorišča na kratko dotaknil domače strankarske (levo-desne) rezvejanosti. Ob vsej imenovalni raznolikosti in ob dokajšnji številčnosti strank sem že takrat omenil, da imamo v bistvu samo dva strankarska tipa : kontinuitetne stranke in protikontinuitetne stranke. Prvi tip strank skuša ohranjati vse pridobljene prednosti iz komunističnega režima in je torej v bistvu izrazito konservativen. Drugi tip strank pa je usmerjen glede na jugokomunistično preteklost spreminjevalno.

ideali (?) in z njimi povezane koristi (!) so torej enostavno vezani zgolj na ohranjanje ali na spreminjanje lastništva in oblasti. Ker pripada pri nas večinski tisk (in mediji naploh) prvemu sklopu strank, imajo te stranke tako rekoč odločilno propagandno prednost pri pridobivanju volivcev.

Strankarska ponudba na sedanji politični tržnici je dokaj široka. Informativna publikacija ob predčasnih volitvah 2014 nam predstavlja kar 16 strank. Pomudimo se s krajšimi komentarji pri vseh ^{teh} strankah. Ker nisem bral nikakih strankarskih programov, komentiram stranke zgolj po njihovih nazivih (nove stranke) in po svoji prejšnji nestrankarski vednosti (stare stranke).

1. Naprej Slovenija - širše pa : Enakopravni deželani-Naprej Slovenija

Nosilni smisel oznake je spodbuden, spominja na nekdanjo slovensko himno Naprej, zastava slave (Slave ?!)... Stranka je skoraj gotovo

usmerjena nacionalno (torej desno, če je nacionalno desno, socialno pa levo - oboje je seveda enako dobro, razen za ideološke fanatike). Ali je ta stranka sorodna SNS ?! Manj jasna je opredelitev : Enakopravni deželani. Ali je to nastop proti neenakopravnim deželanom ? A kdo so neenakopravni deželani ? in kaj je deželana ? Ali je deželana soznačnica za državo in so deželani pravzaprav državljani ? Ali pa gre za prastaro slovensko ^{le}ilitev na dežle (vojvodina Kranjska, vojvodina Štajerska, vojvodina Koroška) ?! Deželani teh nekdanjih vojvodin pa so z laj me^{da} res enakopravni.

2. Združena leвица : Glede na 45-letno nenehno hvaljenje ~~levic~~ in propagiranje levice v jugoslovanskem komunističnem režimu in glede na sočasno demoniziranje desnice bi lahko sklepali, da gre za tip kontinuitetne stranke. (Vprašanje pa je, kaj spodbudnega lahko ponuja sedanjna "levica" ob grozljivih izkušnjah ljudi v komunističnih = levih režimih, ?)

Marsikaj nam razkriva še podrobna označitev omenjene stranke : Koalicija Združena leвица (Demokratska stranka dela -DSD, Inicijativa za demokratski socializem -IDS in Stranka za ekocializem in trajnostni razvoj Slovenije - TRS).

Prva stranka iz povezave poudarja demokratičnost in delo. Upajmo, da je mišljena demokratičnost v večstrankarskem sistemu in ne v diktatorskem enostrankarskem sistemu. Izraz delo (pa poudarja, da gre za delavsko (proletarsko) stranko (Arbeitspartei).

Druga stranka iz povezave je Inicijativa za demokratski socializem. Moti že odvečna tujaka : lepo slovensko bi rekli Pobuda. Bolj vprašljiv je "demokratski socializem". Če gre tu za socializem v komunističnih režimih, je to vračanje v stare totalitarne čase, v katerih so se uničevalno izkazovali diktatorji Lenin, Stalin, Mao Ce Tung, Pol Pot, Castro itd.

Tretjo sestavino v povezavi predstavlja Stranka za ekosocializem in za trajnostni razvoj Slovenije. Ekologija, vključena ob socializem, se lepo sliši. Vendar je znano, da niso bili komunistični (socialistični) režimi nič bolj (ali celo še manj!) ekološki kot kapitalistični režimi. Slednji se morajo v demokracijah vseeno bolj ozirati na mnenja državljanov, totalitarni sistemi pa neomogočajo nikake kritike pri svojem vladanju. Ekologizem pa je ~~nasploh~~^{prav} gotovo pomembna in obenem oprijemljiva sestavina politične ponudbe. Manj učinkovito je geslo o trajnostnem razvoju. Najbrž ni stranke, ki ne bi računalna s trajnostnim razvojem okolja, v katerem nastopa. Trajnosten razvoj je nasploh dejstvo v poteku sveta. Ne vemo pa, ali bo šel razvoj v spodbudno smer ali pa, kot kaže, v stalno slabšanje položaja. Obe usmeritvi pa sta lahko pač trajnostni.

Nasploh je očitno, da Združena levica ne pristaja na vključitev v Socialnodemokratsko stranko, ki se jim očitno ne zdi dovolj socialistična. Pričujemo torej konkurenci na levici: ob navadnih "levih" imamo se "bolj leve". Seveda so "bolj levi" in "najbolj levi" ~~pa so~~ na poti v obnovitev realnega (totalitarnega) socializma, ki pa je, kot je znano, s komunistično diktaturo vodeni državni kapitalizem.

3. DeSUS? Demokratična stranka upokoje^{ne}ve Slovenije. Tej stranki je ob veliki slovenski upokojevski populaciji domala zagotovljen vstop v parlament. Vedno bo našla dovolj vplivnih podpornikov. Normalno bi bilo, da bi se ta stranka obnašala skrajno sredinsko (torej ne levo ne desno), saj so upokojevci glede politične usmeritve zelo različno usmerjeni. Ker je zdaj proglasila stranka svojo izrazito levost in se povezala s SD, se bo mar ukvarjala zdaj le z "levimi" upokojevci? Ali naj "desni" upokojevci ustanovijo svojo stranko?

4. SMC - Stranka Mira Cerarja. Posebnost slovenskega političnega prostora so privatistične stranke, vezane na imena svojih ustanoviteljev. Vemo, da sta na prejšnjih volitvah izjemno uspeli dve na hitro nastali stranki zgolj z imenoma svojih voditeljev: Jankovičeva stranka (pozneje Pozitivna Slovenija) in Virantova stranka (pozneje Državljska lista). Če res le ime (seveda ^{di} temeljiti medijski podpori) zagotavlja uspeh na politični tržnici, potem se bo tovrstna praksa privatističnih strank nadaljevala tudi na naslednjih volitvah. Ker v SMC ni poudarjena določena idejnost (leva ali desna), je tako najširše dostopna za celotno sredinsko volilno telo.

5. Verjamem. Pri oznaki te stranke, katere ustanovitelj ostaja imenovalno skromno v ozadju, se znajdemo v pomenski stiski. Ali gre za: "kaj verjamem" ali ^{~AO/} "v kaj verjamem" ali ~~xxx~~ za "komu verjamem"? Morda pa gre zgolj za spodbudno misel: verjamem, da lahko pride stranka (a po štetju glasov v parlament).

6. LGS - Liberalno gospodarska stranka: Oznaki sta povedni in pritegljivi. Liberalna usmerjenost pri nas v glavnem ni uspešna. (izjema je daljša vladavina LSS). Še pomembnejša je oznaka gospodarska. Človek bi dejal, da bi moralo biti gospodarstvo ključno geslo vseh strank. Žal je stranka medijsko nevidna in neslišna in ji večjega uspeha na volitvah ni mogoče pripisovati.

7. Zavezništvo Alenke Bratušek. Ponovno imamo opravka z egomanično stranko. Za razliko od Mira Cerarja, ki je do neke mere "novi obraz" in ponuja "nekaj novega" (kaj?!), je Bratuškova "stari" politični obraz, ki ima vsaj dve poudarjeni negativni reklami: 1. Destruktivno je odšla iz stranke Pozitivna Slovenija, ki ji je sploh omogočila politično kariero,

2. nikakor se ne more pohvaliti z lastnim katastrofalnim vodenjem vlade.

Ker se njena stranka, usmerjena kontinuitetno, idejno gotovo ne razlikuje od Pozitivne Slovenije, ostaja njen edini temelj zgolj osebna oblastniska samozagledanost njene ustanoviteljice.

8. SLS - Slovenska ljudska stranka. Naziv stranke združuje dva najširša politična pojma : narod in ljudstvo. To je stranka z dolgo, kar s stletno tradicijo. V 1. polovici 20. stoletja ~~je bila~~ (Avstrija, Jugoslavija) je bila daleč najuspešnejša slovenska stranka. Po osamosvojitvi Slovenije je nastala kot ena od t.i. pomladnih strank, usmerjenih spreminjevalno. Vendar pa je ostala daleč od svoje prejšnje vplivnosti, ki je temeljila na konservativnosti. Le-to pa so ji po 1991 odvzeli komunisti.

9. DL - Državljanska lista. Gre za zgledno prazno oznako, s katero ne vemo kaj početi. Ta skrajna nedomiselnost pri oznaki stranke je zares porazna. Predlagam izraz Sredinska stranka, kar bi utegnilo prilegniti precej neopredeljenih volčevcev.

10. Zeleni Slovenije. Kot sem že pohvalil vsebino liberalno gospodarske stranke, moram to ponoviti pri Zelenih Slovenije. Morda bo z vitalno zeleno barvo le pridobila ekološko osveščeno populacijo.

11. Piratska stranka Slovenije. Vsekakor gre za za udarni naziv nove stranke. (Tovrstno stranko imajo tudi "emci.") Slovar tujk označuje pirate za morske razbojnike, gusaje. Seveda najbrž ni mišljeno, da pripravja ta stranka direktni napad na državno blagajno, očitno pa pomeni njena oznaka vsaj aktivnost in napadalnost.

12. SDS - Slovenska demokratska stranka. Strankin naziv povezuje narod in demokracijo, kar je gotovo pritegljivo. Stranka spada med t.i. pomladne in torej protikonvencionalne stranke. Spomnim pa naj na dejstvo, da je stranka nastala iz Pučnikove socialnodemokratske stranke, tako da ima pravzaprav "leve" korenine, čeprav jo zdaj opredeljujejo kot desno stranko.

13. SD - Socialni demokrati. Gre za izrazito kontinuitetno in levo stranko, izhajajočo iz nekdanjih komunistov. Stranka je še vedno daleč od "normalnih" zahodnoevropskih socialnih demokratov.

14. PS - Pozitivna Slovenija. Izraz pozitivna je ~~psica~~ spodbuden (zlasti ob nasprotju negativna), vendar pa označevalno nejasen (kako pozitivna, za koga pozitivna ...). Stranka je bila utemeljena kot kontinuitetna in je imela sprva izjemno podporo "stricev iz ospredja". Ker pa je ta podpora zdaj minila, si stranka težko obeta kaj več. Morda je njen možni dosežek prestop volilnega praga.

15. SNS - Slovenska nacionalna stranka. Glede na poudarjanje naroda je to t.i. desna stranka. V prejšnjem ~~mandatu~~ ^{mandatu} je stranka izpadla iz parlamenta. Vprašanje je, ali se bo pri ~~teh~~ ^{teh} volitvah vrnila v parlament. Vsekakor pa nacionalno utemeljeno ~~na~~ politiko v sedanjem globalističnem svetu velikih sil in velikih jezikov Slovenci kot ~~malokolišen~~ številčno mali narod še vedno potrebujemo, če hočemo nacionalno preživeti.

16. N.Si ~~in~~ Nova Slovenija - krščanski demokrati. Izraz Nova Slovenija očitno pomeni nasprotje "stari" komunistični Sloveniji. Dodatna opredelitev: krščanski demokrati nakazuje idejno usmerjenost številnih temeljnih evropskih ~~in~~ strank. Gre seveda za t.i. pomladno in ^{to} protikontinuitetno stranko.

2. del : Po volitvah : 14. 7. 2014

Današnji ^Kmomentar se bo ukvarjal zgolj s strankami, ki so prestopile parlamentarni prag. Za ilustracijo navajam podatke iz časnika Svet 24 z dne 14. 4. 2014. Vrstni red novih parlamentarnih strank po uspehu je takle :

1. SMC - Stranka Mira Cerarja ~~z~~ več kot 34 % glasov
2. SDS - več kot 20 % glasov
3. DeSUS - več kot 10 % glasov
4. Združena ~~levica~~ ^{levica} - okoli ~~4~~ 6 % glasov
5. SD ~~7~~ okoli 6 % glasov
6. Nova Slovenija - več kot 5 % glasov
7. Zaveznijstvo Alenke Bratušek - več kot 4 % glaov.

①. SMC - Izhajam iz naslednjega stavka 1. dela (Pred volitvami) :

"Ker v SMC ni poudarjena določena idejnost (leva ali desna), je tako najširše dostopna za celotno sredinsko volilno telo."

Če predhodna misel drži, potem je SMC prava sredinska strankaž. Če pa to res bo, se bo še videlo. Ker je utemeljeno pričakovati, da je sredinskih volivcev največ, potem uspeh stranke ni tako nenavaden.

Sicer pa gre v nekem smislu za ponovitev uspeha Pozitivne Slovenije na prejšnjih volitvah. Obakrat je šlo tudi za identična prijema : za mit o novih obrazih in za izjemno podporo naših enostranskih ^tkontinuitetnih medijev.

Mit o novem obrazu je bil tako prej kot zdaj varljiv :

1. Miro Cerar ni pravi novi obraz, saj je često nastopal na televiziji kot pravni strokovnjak, resda pa takrat še ni bil politik.
2. Problematično pa je nekritično hvaljenje t.i. novih obrazov nasploh. Zdi se namreč, da je politika ^{zelo} ~~zelo~~ enos^{te}aven posel

in da je vsakdo kar^ttakoj sposoben za tovrstno delovanje. Na področju obrtništva (in nekaka obrt je tudi politika !) pa je nujno preiti stopnji vajenca in pomočnika, da pridemo do mojstra.

Dodati je treba še to, da je vodja lastne imenske stranke postavljen v nekako mesijansko vlogo. Za slednjo pa je banalna praksa odveč.

Pričakovanja ~~večinske~~ volivcev ~~na~~ do mesijanskega vodje se gotovo velika in najbrž celo prevelika. Zdaj se mora omenjeni vodja spoprijeti s pretečo vsebino latinskega izreka : Hic Rhodus, hic salta !

2. SDS - kot ustaljena "stara" stranka je dobila normalno pričakovanih najmanj 20 % glasov (pričakovalpa je gotovo še kaj več).

3. DeSUS - Izhajam iz tegale stavka v 1. delu članka : "Tej stranki jf ob veliki slovenski upokojski popuščaciji domala zagotovljen vstop v parlament." Zdaj mi kaže le odpraviti izraz "domala" in poudariti, da se je volilni uspeh DeSUSA ^{celo} (kar precej povečal.

4. Združena levica - Kot vidimo, je dobila "bolj leva" ali celo "najbolj leva" stranka več glasov kot "normalna" leva stranka SD. Gesla ZL so ideološko prevzeta iz nekdanjega komunističnega besednega arzenala. Kdor je preživel desetletja komunističnega totalitarizma, se lahko ob geslih ZL lahko resno zamisli.

5. SD - stranka je zdaj res potisnjena v smer evropskih socialnodemokratskih strank. Obeta se spopad med starimi komunisti= sedanjimi kapitalisti in med neokomunisti, ki operirajo z ideologijo, ker še niso uspeli priti do kapitala.

6. Nova Slovenija - ostaja napolitičnem obrobju. Dejstvo je, da s svojo usmeritvijo ne more pridobiti še vedno (najbrž ?!) večinske slovenske katoliške populacije.

7. Zavezništvo Alenke Bratušek. Da je prišel odcepljeni del Pozitivne Slovenije v parlament, Pozitivna Slovenija pa je ostala pred pragom, je pravečata ironija. Samozagledani in samohvalni voditeljici lastne imenske stranke so volivci očitno loprostili njeno porazno vodenje vlade ("neznansko povečanje državnih oblg, povečano število nezaposlenih, povsem ponesrečeni nepremičninski zakon itd.).

Povrh se je omenjena voditeljica (v položaju predsednice vlade !)
 "odlikovala" še s petjem komunistične budnice Bandiera ~~in~~ rossa na
 slovenski državni proslavi ! Kot da nismo v demokratično usmerjeni
 Evropski uniji, ampak v nekdanjem ~~vzhodnem~~ vzhodnem bloku.

Sklep : Če bo SMC vzdržala t.i. sredinsko vlogo,, potem
 imamo trenutno v parlamentu okoli 25 ~~25~~ % t.i. desnih strank (SDS,
 NSi) in okoli 26 % t.i. levih strank (DeSUS, Združena levica, SD,
 Zavezništvo AB). Dejstvo pa je, da je kontinuitetna vladavina
 zagotovljena.

Andrijan Lah

O patriotizmu

To dokaj znano tujko razloži SSKJ III takole : 1. Ljubezen do domovine, do naroda, do države, rodoljubje, domoljubje. Gre torej za eno temeljnih pripadnostnih kategorij, ki ji utemeljeno pripisujemo nedvorno pozitivnost. Ali ni normalno, da je človek do svojega naravnega in do družbenega okolja prijazno, prijateljsko in kar ljubeče naravnost ? Aki smo lahko do svojega kraja, do svoje pokrajine, do svoje kulture hladni, brezbrižni ali celo sovražni ? Iz nepatriotizma ali iz protipatriotizma izhajata malomarnost ali kar prezirljivost do okolja, v katerem živimo. S tem pa postanemo tujci v domovini in posledično hvalivci take ali drugačne tujine ali tuje ideologije.

Ali je patriotizem podoben ali celo enak nacionalizmu ? Obe tujki lahko povežemo v patriotični nacionalizem, kar ohranja pozitivno naravnost. Nacionalizem, ki je zdaj v politični teoriji in v publicistiki večinoma negativno pojmovan, pa vsebuje sovraštvo do drugih narodov. Dvoji, pomensko nasprotujoči si rabi besed se tudi pri nacionalizmu ne moremo izmakniti. Za sovražni nacionalizem pa že obstaja posebna beseda : šovinizem.

Poskusimo povezati ljubezen do domovine in do naroda. Domovina je širši dom, širša domačija, torej prostorska kategorija. Ali čutimo domovino kot celotni nacionalni prostor ali zgolj ožje pokrajinsko ? Narod je seveda širši pojem kot domovina, saj pripadniki naroda živijo širom po svetu, tuje dežele pa nam v Sloveniji niso domovina, so pa druga domovina našim izseljencem (npr. Ameriška domovina).

Kako je s sočasno ljubeznijo do domovine in do države ? Ali se domovina in država smiselno pokrivata ? Komajda : za Slovence v Avstriji in v Jugoslaviji je bila domovina Slovenija, državi pa sta bili Avstrija in Jugoslavija. Seveda sta obe večnarodni državi propagirali lastno domovinskost, v isti sapi pa nista enakopravno obravnavali svojih narodov. Pri Slovencih se domovina in država ujemata šele od osamosvojitve. Odnos Slovencev do lastne države pa še ni dobro razvit : večstoletna tuja nadvlada nas še vedno tlači in ji še vedno ne moremo ulti. Država kot realnost in domovina kot idealnost pa se ločujeta. Kot posrečeno pove nekje dramatik Dürrenmatt : Država se imenuje domovina takrat, ko rabi žrtve. Vlade v vojnem času uporabljajo za propagando idealiteto domovino in ne poudarjajo stvarne države kot oblasti ali kot režima. Pri Slovencih je patriotizem do države še najbolj viden pri športu, izrazito pa primanjkuje formalnega patriotizma pri obešanju zastav ob državnih praznikih. Rodoljubje in domoljubje sta smiselno blizu in ju lahko razširimo v besedi narodoljubje in domovinoljubje.

Ne bo odveč sprehod po jezikovni osnovi besede patriotizem. V grščini je pater oče, praded, prednik, začetnik rodu, ustanovitelj, stvarnik – pater je domovina, pokolenje, sorodstvo po očetu – patria je rod, pleme, pokolenje, narod, stan,

družina, rodovina – patrios je očetn, očetov(ski), domač, domovinski, deden – patris je domovina, domačija, rojstno mesto – patriotes je rojak, someščan. Dodajmo še latinsko besedo patria – domovina, očetnjava, rodno mesto, rojstni kraj.

V slovenščini poznamo starejšo besedo za domovino. To je očetnjava (npr. v pesmi Simona Jenka Naprej : za blagor očetnjave naj puška govori ali pa v naslovu pesniške zbirke Jožeta Snoja : Žalostinke za očetom in očetnjavo). V primerjavi z zanosno domovino je očetnjava bolj prijetno domačna, povezana z družino, z družinskim vodjem.

Ali se patriotizem enega naroda nujno spopade s patriotizmom drugega naroda ? Ni nujno, če sta soseda strpna in vsak na svojem. A kaj, če se bojujeta za isti prostor ? (npr. Kosovo – Albanci in Srbi, Palestina-Izrael – Judje in Arabci, Bosna – Srbi, Hrvati, Bošnjaki) Tu pa odpove idealno stremeča Prešernova kitica Žive naj vsi narodi...

In zdaj . kaj nastane, če ključni pomenski besedi patriotizem pridenemo posamezne pridevnike, npr. napadalni patriotizem, obrambni patriotizem, politični patriotizem, kulturni patriotizem, zanosni patriotizem , kritični patriotizem itd. ? Pomenska paleta je široka in jo je mogoče ocenjevati različno. Enak pomenski razpon dobimo, če namesto patriotizem zapišemo nacionalizem in mu pridamo iste prej omenjene pridevnike.

Ob velikem patriotizmu nastopi tudi mali patriotizem, običajno označen kot lokalni patriotizem, zožen pokrajinsko ali celo krajevno, npr. patriotizem krajanov do lastnega kraja je velik, njihov širši patriotizem (nacionalni, državni) pa majhen in pomanjkljiv. Tu se znajdemo v tekmovalnem položaju med partikularizmom in med centralizmom ali pa med centrifugalnostjo in med centripetalnostjo, kar pa so temeljne politične značilnosti.

Patriotizem je malemu narodu, če se hoče ohraniti, potrebnejši kot velikemu narodu. Slovence so vedno ogrožali večji narodi, mi pa jih ne moremo ogroziti. Večini narodov in tudi nam so potrjevalni elementi lastni jezik, lastna besedna umetnost, lastna kultura. Mislili smo že, da smo izbojevali boj za lastni jezik na svojih tleh, za rabo slovenščine v šolah in v uradih. A komaj smo se znebili dominacije nemščine in pozneje še srbščine ali srbohrvaščine, že se je pojavila anglomanija, in to v zvezi z globalizmom. Doživeli smo že vrhunec protipatriotizma pri naših univerzitetnih veljakihi. Ti so predlagali, da bi na naših univerzah namesto v slovenščini predavali kar v angleščini. Tako bomo kar po hitri poti postali anglomanični globalisti in se zlili v globalistično entropijo.

Takole je zaključil Srečko Kosovel svojo znano pesem Rodovnik :

Janez Ponižni. Strahopetni. Velepotezni.

18. SPISANKA

Koga ali česa slovenski volivci ne marajo dosti ali O izgubarjih na volitvah
3.6.18

Pregledal bom vse stranke, ki se na volitvah 3.6.18 niso uspele uvrstiti v parlament, in poudarjeno obdelal njihove ideje, kolikor so razvidne v njihovih nazivih.

Zakaj slovenski volivci ne marajo Slovenske ljudske stranke, saj vendar pripadajo slovenskemu ljudstvu ? A sam naziv ne more pritegniti, ko pa se je vodenje te stranke še in še izkazovalo v porazni luči. Stranka bi potrebovala sposobnega voditelja, ki bi premogel vsaj del veljave Antona Korošca. Razumljivo je, da ne more več glasov dobiti Piratska stranka Slovenije, saj samo piratstvo ni ravno širše vabljiva usmeritev. Iz naziva izhaja, da pirati lahko predvsem napadejo državno blagajno, posredno pa kar davkoplačevalske žepe. Povsem drugače je z Dobro državo. To je najboljše geslo v nazivu strank nasploh. Človek bi pričakoval, da bo večina volivcev sledila tako pozitivni ideji. Ali torej volivci ne marajo dobre države (dobre za volivce) ? Ali imajo rajši slabo državo ali pa jim je že sedanja država zadosti dobra ?

Zeleni Slovenije imajo v nazivu poudarjeno ekološko načelo, ki bi moralo biti kar eksistencialno pomembna politična usmeritev. A Slovenci vidimo še vedno dovolj zelene trave in se ne zavedamo širše naravne opustošenosti.

Čeprav poznam del programa Liste novinarja Bojana Požarja in se z njim strinjam, te liste zaradi nazivne nevsebinskosti ne komentiram.

Naziv stranke Za zdravo družbo je spodbuden, a je manj oprijemljiv kot Dobra država. A če volivci ne sledijo geslu Zdrava družba, mar imajo rajši bolno družbo ?

Kaj pa Gibanje Zedinjena Slovenija ? Geslo je vsekakor pozitivno za sodobnost in je obenem povezano z našo zgodovino. Odgovor za neuspeh tega gibanja je seveda izrazita politična in ideološka razdeljenost v Sloveniji : komunistična kontinuiteta proti novi demokraciji.

Ideološkost Združene levice je v primerjavi z Zedinjeno Slovenijo ločevalna. Poudarjanje levosti nakazuje nagnjenost k filokomunizmu. Sloga zveni bolj vabljivo, a za kakšno, katero in čigavo slogo gre ?

Gibanjeskupajnaprej je s stališča pravopisa uporniško, s stališča politične ciljnosti pa je premalo izrazito : gremo skupaj, gremo naprej, a kako in kam ? Zelo odločno geslo premore Stranka Rešimo Slovenijo elite in tajkunov. Geslo je dvorezno. Večinsko bi se najbrž strinjali z odporom do tajkunov, drugače pa je z elito. Vsaka družba namreč potrebuje kakovostno gospodarsko, tehniško, kulturno, znanstveno... elito, kritiziramo pa lahko koruptivno politično elito. Gospodarsko aktivna stranka nudi s svojim nazivom bistveno pozitivno usmeritev, saj je dobro delovanje gospodarstva družbena osnova, politično pleteničenje brez gospodarske vsebine pa je prazno.

Združena desnica : Glas za otroke in družine – Nova ljudska stranka. Spet smo pri izraziti ločevalnosti, nič boljši kot pri Združeni levici. Parcialna omejitev na otroke in družine ne more delovati uspešno, saj se z otroki in z družinami nujno ukvarjajo vse stranke, ker imajo večinsko vsi strankarji otroke in družine in jih najbrž ne zanemarjajo. Poigravanje s kratico GOD (v angleščini bog) pa je sicer igrivo, a pretirano. Tudi druga sestavina Združene desnice Nova ljudska stranka ni ravno obetavna. Operira z novostjo in z ljudskostjo, a vse skupaj je predvsem izraz nasprotovanja do neuspešne SLS.

Naziva Solidarnost, Za pravično družbo kažeta kot pri Združeni desnici na dvojno strankarsko (gibanjsko) sestavo. Solidarnost ima nekak socialni pridih, a tu je več nians : kakšna solidarnost, katera solidarnost, čigava solidarnost in še solidarnost s kom ali s čim ipd. Izraz Za pravično družbo je nekako soroden gibanju Za zdravo družbo, čeprav se s tem, kaj je pravično in kaj zdravo, ljudje zlepa ne bi poenotili.

Da Socialistična partija Slovenije ni pridobila večjega števila glasov, je razveseljivo. Morda ni pritegnil izraz partija in bi bolje delovala stranka. A glasovi za socialistično levico so se pač zlivali v druge leve stranke.

Tudi Stranka slovenskega naroda ni pridobila volivcev, čeprav so le-ti večinsko pripadali slovenskemu narodu. Pravzaprav so vse stranke na Slovenskem stranke slovenskega naroda. Res pa je, da vse stranke naroda ne marajo, vsaj tiste, ki so internacionalistične in globalistične. Z nacionalnim geslom pri nas pač priteguje predvsem SNS.

In še zadnja stranka : Naprej Slovenija. Mobilizatorsko geslo je prevzeto očitno po ustrezni italijanski stranki, a nič zato. Aktivna pobudnost naziva gotovo obstaja, a tudi brez te spodbude gremo tako ali drugače naprej. No, pri nas gredo v mislih nekateri tudi nazaj in presenetljivo odkrivajo v komunističnem totalitarizmu dobre stare čase.

O globalizmu

SSKJ 1, 1970, še ne pozna izrazov globalizem in globalizacija, pač času primerno. Tam najdemo le izraze global, globalen, globalist, a slednji zgolj v pomenu pristaš globalne metode pri pouku branja !

Veliki slovar tujk, 2002, pa času primerno že ponudi izraza globalizem in globalizacija, a globalizem je označen takole : način preučevanja pojavov v njihovi celostnosti.

Sam pojmem globalizem kot ideologijo globalizacije. Slednja pa je razložena v omenjenem slovarju takole : proces večanja gospodarske, finančne, politične, kulturne, informacijske povezanosti in medsebojne odvisnosti držav, regij, celin. Začnimo torej z oznako globalizacije. Da proces različnih povezav v svetu napreduje, je nedvomno dejstvo. A kaj to globalizacijo v bistvu podpira ? Na prvem mestu je tu svetovni velekapital, ki zdaj močno prehaja meje držav in celin. Skratka : gre za oblastniški vidik plutokracije.

Praktično pa množice navadnih ljudi na svetu najbolj povezuje nenehno se razvijajoča tehnologija, svet predmetov, orodij, orožij...

Vendar pa obstoječe nacionalne, verske, politične, kulturne različnosti in sovražnosti z nastopajočo globalizacijo niso odpravljene, Najbolj presenetljivi pojav v sedanji za nas znanstveni dobi je izrazito nastopanje srednjeveškega verskega fundamentalizma, najbolj razvidnega v islamski različici.

Jasno je, da sta vsak monoteizem in politični monizem globalizmu idejno sovražna, saj sta do vseh drugih izključevalna, globalizem pa potrebuje povezovalnost.

Če res obstaja plutokratska svetovna vlada v senci (npr. Bilderbergi ipd.), ki usmerja tokove globalizacije, potem ji je posamezni verski ekskluzivizem kar najbolj nasproten. In tu se znajde ves znanstveno-tehnološki svet v zagati. Kako dalje ? Ali lahko deluje multikulturalizem povezovalno ? In še. Ali ni versko-politično enoumje, organizirano kolektivistično, v praksi močnejše kot pa posvetna civilizacija, utemeljena individualistično, z idejami demokracije in človeških pravic ter z relativizmom vrednot ?

Globalizem se površinsko pojavlja v kulturni amerikanizaciji, to je v razširjenosti ameriške popularne glasbe, književnosti, filmov, televizije, videov itd. vse do oblačilne kulture, do hitre prehrane in do kokakole.

Medtem ko globalni politično-gospodarski problemi ne bodo nikoli rešljivi, se kulturni delček globalizacije sicer dogaja, a je pravzaprav ~~lf~~ drobiž v celoti svetovnega dogajanja.

Ker se ukvarjam predvsem z literaturo, bom predstavil dva primera kulturne amerikanizacije (= globalizacije) v azijski književnosti.

Znanka me je opozorila na japonskega pisatelja Murakamija, češ da moram prebrati kak njegov roman. Posodila mi je njegov roman Norveški gozd. No, že

naslov je evropski, v romanu pa so samo imena japonska, vsa kulturna »prtljaga« pa je ameriška : od popularne glasbe do literature. Knjige nimam pri roki in ne morem pridati kakega udarnega citata.

Imam pa doma roman kitajske avtorice Wei Hui : Dekle iz Šanghaja : Zgodba o ljubezni, seksu in samospoznavanju (2002). V antikvariatu sem knjigo kupil zato, ker je na njenem ovitku pisalo : Prepovedana in javno sežgana knjiga na Kitajskem !

Takoj sem razumel, kaj je v knjigi problematično za kitajsko oblast ; popolna odsotnost vsakega »zdravega komunističnega ali maocetungističnega duha« in popolna amerikanizacija oziroma »zahodnizacija«.

Takle je prvi odstavek romana : » Ime mi je Nikki, a prijatelji me kličejo Coco, po Coco Chanel, francoski dami, ki je čakala 90 let. Ona je moj idol, za Henryjem Millerjem. Vsako jutro, ko odprem oči, se sprašujem, kaj lahko storim, da bi bila slavna. Moja ambicija, skorajda moj razlog za obstoj, je postalo, da se razpočim nad mestom kot raketa.«

Torej od amerikanizacije lastnega imena (Nikki) do dveh tujih vzornikov, ki sta francoska modna ustvarjalka Coco Chanel in znameniti ameriški pisatelj Henry Miller. Za kitajsko cenzuro je najbrž zadoščal že prvi odstavek. Vredno je omeniti še citate na začetkih poglavij, ki so brez izjeme zahodnega porekla, Nekaj bolj znanih avtorjev teh citatov : Henry Miller, Erica Jong, Dylan Thomas, The Beatles, William Burroughs, Sylvia Plath, Salvador Dali, Jack Kerouac, Allen Ginsberg, Sigmund Freud, Marguerite Duras, Bob Dylan, Friedrich Nietzsche, Milan Kundera, Virginia Woolf...

Sproščena izpovednost romana, povezana povrh z liberalno seksualnostjo, je bila vsekakor nesprejemljiva kitajski kulturni inkviziciji. A to je Daljni vzhod, ki je bolj povezljiv z zahodno racionalnostjo. V bližnjevzhodnem islamskem fundamentalizmu je tovrstna kulturna amerikanizacija nemogoča.

O antijanšizmu kot o glavnem političnem programu nekaterih slovenskih strank

Pri zadnjih slovenskih državnih volitvah so se kontinuitetne stran^{ke}je ena za drugo zaklinjale, da s SDS, ker jo vodi satanizirani Janša, nikakor ne bodo šle v koalicijo. Hm. Zakaj pa ne ? Naš volilni sistem je pač tak, da »obsoja« različne stranke na koalicije, in to nam je znano že četrto stoletje. Mešane politične koalicije so značilne tudi za zahodno Evropo. Da je Janša zmožen voditi koalicijsko vlado, pa je dokazal že dvakrat.

Če bi stranke sledile osnovni pozitivni politični usmeritvi : dobra država za državljane (žal s to idejo ni uspel na volitvah Bojan Dobovšek), bi se morale pač zblížati in kaj storiti za skupni nacionalni prid in ne zgolj za strankarsko-privatistični blagor. In tu je kleč.

Kontinuitetne stranke (nasprotno od pomladniške stranke SDS) niso pripravljene na zblížanje različnih strank zato, ker gledajo na politično oblast kot na korito koristi in privilegijev. Če pa pripustiš h koritu tako veliko stranko po volilnem rezultatu, kot je SDS, pa za nas pri koritu ne bo dovolj koristi ! In zato antijanšizem.

Seveda se tudi kontinuitetne strančice za položaje ministrov, sekretarjev, direktorjev itd. grebejo vsaka zase v znamenju » sacro egoizmo«, a skupno zadovoljstvo jim vedno nudi le antijanšizem.

Kaj lahko pričakujemo od dveh privatističnih strank (Lista Marjana Šarca, Stranka Alenke Bratušek), od dveh vodij strank z egomanično idejo ? Odgovor je jasen ; skrb za privatistične interese. Tu imamo še SMC (Stranko modernega centra), ki je še pred kratkim bila enako privatistična stranka kot prej omenjeni stranki. Poudarjena sredinskost te stranke pa bi morala biti osnova za sodelovanje v zelo različnih koalicijah. Omejitev na koritarsko miselnost pa onemogoča vsako širše nacionalno načrtovanje.

Primanjkuje nam politikov z večjim osebnim formatom in s širšim političnim razgledom, saj od ideološkega nakladanja večina ljudi nima nikake koristi.

Naj ponovim : kdo se bo razen Dobovška še poprijel za geslo »dobra država# ? Potrebovali bi izrazito liberalno stranko, ki bi v prvi plan postavljala gospodarstvo. A vse kaže, da se sposobni ljudje ne podajajo v politiko, vanjo pa rine množica utilitarističnih povprečnikov.

Mogoče pa smo na koncu demokracije, ki jo kritizira tudi David Icke v svoji znani knjigi Fantomski jaz, in prihaja obdobje trdega novega družbenega reda, novega totalitarizma, ki ga že pripravlja svetovna plutokratska vlada v senci ?!

Stranke gotovo ne obvladajo dovolj ne domačega ne mednarodnega položaja.

Druga kleč pa je v tem, da demokratična volilna izbira ne zagotavlja najboljše politične rešitve. Vzemimo primer : ideologizirane verske množice bodo demokratično večinsko izvolile teokratsko totalitarno oblast !

Pa se vrnimo k naslovu. Bistveno moteče je, da stranke nastopajo z negativističnimi gesli antijanšizma in ne s čim pozitivnim. Ali se česa pozitivnega sploh ne domislijo? Očitno pa smo na takem družbenem dnu, ko je glavno, da crkne sosedova koza, pa imamo že bistveno zadovoljstvo.

DODATEK

Ali lahko ^do~~f~~govorimo na vprašanje, katera je najlažja služba v Sloveniji? Ni dvoma. Najlažja služba je predsedovanje slovenski vladi,

Medtem ko mora vsakdo pri katerikoli obrti začeti kot vajemec, nadaljevati kot pomočnik in narediti še izpit za mojstra, je predsednik (-ica) slovenske vlade za svoje opravilo takoj sposoben (bna) in ne potrebuje nikake priprave. Za ~~do~~ dosego premierske službe zadošča že avtomatizem: določeno število glasov pri volitvah.

Res je bil že prvi pokomunistični predsednik vlade Lojze Peterle čisti amater, a takrat so bili politični strokovnjaki zgolj komunisti, o demokraciji pri nas pa 50 let ni bilo političnega sledu. Po več kot 25 letih demokratične države pa bi že lahko prilezli vsaj do skromnega profesionalizma. A mogoče je dovolj, da se s službo in s svetom (z državo itd.) igramo. Pa smo pri ludizmu v politiki. Najprej se nekdo igra politika, potem pa dobi kar precej igrivih glasov pri volitvah. In vsi zadovoljni: igralec v vlogi politika in volivci, prirejev ~~priravev~~ prirejevalci politične igre. Da pa ne pristanemo na banalni politični ravni, lahko prestopimo na poetično in na filozofsko raven. Zadnja kitica znamenite Nietzschejeve pesmi Goetheju se glasi: Igra sveta, gospa, / Bit meša in Soj, / Sla večno norčevska / meša nas v Spoj. (prevedel A.L.)

21. SPISANKA

Ob prvem verzu Homerjeve Iliade

Marsikdo bi pomislil, da se da ob enem samem verzu povedati kaj malo, a dejstvo je, da je nemški filozof Peter Sloterdijk ob 1. Verzu Homerjeve Iliade napisal kar celo knjigo : Srd in čas (slovenski prevod 2009). Pravzaprav pa ni potreboval niti celega verza in mu je bistveno zadoščala že prva beseda v prvem verzu : v grščini Menin, v slovenščini Jezo (4. Sklon). Iz te besede je Sloterdijk razvil kar celo filozofijo zgodovine kot zgodovino spopadov, bojov, vojn...

Moj namen je drugačen. Najprej se nameravam ukvarjati s prevodnimi problemi

1. Verza Iliade, potem pa se bom preselil k vsebini, ki jo 1. Verz že najavlja.

Za začetek si oglejmo približno transkripcijo originalnega grškega verza ;

Menin aeide thea Peleiadios Ahileos.

Dobesedni prevod v enakem vrstnem redu je :

Jezo zapoj boginja Pelida Ahila.

Naš prevajalski mojster Anton Sovre je prevedel (1950) prvi verz takole :

Pesem, boginja, zapoj, o jezi Pelida Ahila.

Verz je vsekakor brezhiben, a vendar je tu droben pomislek. Prevajalec dodaja besedo, ki je v originalu ni : Pesem ! Ali je dodajanje besed v prevodu sprejemljivo ali ne ? Zlasti pri prevajanju pesmi, ko je prevajalec odvisen od verza pesnitve (v našem primeru je to heksameter), je včasih kar nujno kako besedo dodati (tu v Sovretovem prevodu) ali pa tudi izpustiti.

A v našem primeru nastopi še nekaj : sprememba sporočilnega tona v verzu.

Original Menin (Jezo) je oster, rezek, trd...

Prevod Pesem je gladek, prijeten, mehak...

Ali je tu mila slovenska pesem prevladala trdoto jeze ?

Kako je prevedla isti prvi verz nova (delna) prevajalka Iliade Jelenč Isak Kres (2018) ? Jezo, boginja, zapoj, zamero Pelida Ahila.

Prevajalka je obdržala ključno prvo besedo originala tudi v prevodu. Zdaj je trd tudi začetek našega prvega verza. A spet je tu problemček. Zaradi verza je dodala besedo zamera, kar pa bi že lahko označili kot mašilo. Seveda, bila je tudi Ahilova zamera, a bistvo je jeza in v jezi je vsebovana tudi zamera.

Ali je sploh mogoče v prevodu zamenjati 5 grških besed za 5 slovenskih besed ?

Naj poskusim amatersko : Jezo, zapoj, o boginja, Pelejeviča Ahila.

Obdržal sem celotni vrstni red originala in dodal le o, saj gre pri nagovoru boginje za nedvomni zvalnik. Če se odločim za spremenjeni besedni red , dobim tale verz : Jezo, boginja, zapoj, Pelejeviča Ahila.

Namen zamenjave 5 grških besed za 5 slovenskih besed je dosežen. Ušesno malce motita 2 zaporedna spondeja namesto daktilov, a kaj hočemo, saj gre zgolj za vajo. Zdaj pa s prevodnimi problemi končajmo.

Poslej se bom vsebinsko ukvarjal s tremi besedami iz prvega verza : z jezo in s Pelidom Ahilom.

Najprej je treba predstaviti glavnega junaka Iliade, torej Pelida Ahila. Bil je polbog ; sin boginje Tetide in vladarja Peleja. Izraz Pelides pomeni Pelejev sin. Agamemnon, Atrejev sin, je bil Atrides, Ajas, Telamonov sin, je bil Telamonides itd. itd. Grška končnica id(es) pomeni natančno to, kar slovanska končnica -ič !

Ahil je v Iliadi in v trojanski vojni nekak zvezdnik in nadvse ustrezno ga je v filmu o trojanski vojni predstavljal filmski zvezdnik Brad Pitt. Seveda se samozagledani boginjin sin Ahil hitro užali. Agamemnon, po statusu nekak vrhovni poveljnik, je moral vrniti pridobljeno sužnjo Hrizeido njenemu očetu, Apolonu svečeniku Hrizu, zato pa je prevzel Ahilu njegovo sužnjo Brizeido. Agamemnon je zares ravnal grobo in nesramno. Izkazal je svojo nadutost, vzvišenost in nediplomatičnost do grškega zvezdnika.

Nasledek tega je bila Ahilova jeza. In kako se je ta jeza kazala ? Užaljeni in zamerljivi Ahil izstopi iz boja in se umakne v zasebnost. Pritožuje se materi Tetidi in ta ga čuteče podpira, Ahil bi lahko storil kak bolj odločilnega ; iz vojne bi se odpravil domov ! A tega zgodba ne bi pustila, saj bi izgubila glavnega junaka. Torej se morata Ahilova zastrta jeza in njegova nezastrta zamera do Agamemnona ohranjati. (Navsezadnje : le kakšen junak je Ahil, da je kar prepustil Agamemnonu svojo sužnjo. Zakaj se mu ni uprl ? Imel je svoje vojake, Kaj bi mu lahko Agamemnon sploh storil ? Ahil bi tvegala razdor v grški vojski zaradi ene same sužnje ? A kaj hočemo : zgodba temelji na Ahilovi jezi in brez izgubljene sužnje tudi Ahilove jeze ne bi bilo.)

V nadaljevanju zgodbe posodi Ahil svojo bojno opremo prijatelju Patroklu. Leta pa je v spopadu s Trojancem Hektorjem ubit. Tu nastopi 2. faza Ahilove jeze : jeza proti Hektorju. Ahil pozabi na svojo 1. jezo in se vrne v boj ter v boju ubije Hektorja. V svoji novi jezi pa ne spoštuje sovražnikovega trupla, ampak ga maščevalno vlačí okoli grškega tabora. Skratka : izjemno bedno in hudobno ravnanje polboga ! Sicer pozneje vrne oskrunjeno Hektorjevo truplo Hektorjevemu očetu Priamu, a ta poteza njegovega prejšnjega ravnanja ne opravičuje.

Ostaja pa še splošna Ahilova jeza proti Trojancem, ki preprečujejo, da bi Grki zavzeli, oropali (in to je vendar glavno : za kaj neki so se Grki 10 let borili, če ne za plen ? Helena je bila le slab izgovor !) in uničili Trojo.

Ahil ni dočakal zavzetja Troje, zato pa je njegovo ubijalsko jezo v osvojeni Troji temeljito in divjaško stopnjeval Ahilov sin : Neoptolemos Piros.

22. SPISANICA ~~KNJIVKA~~

80

O naši dolgoživosti

Vidik : Slovenski-ke književniki-ce 90-letniki-ce

Da se je povprečna življenjska doba pri nas v zadnjih 100 letih precej povečala, ni nobenega dvoma. Le redki književniki so nekdaj dosegli 80 let (od klasikov 19. stoletja je bil tak le Josip Stritar), zdaj pa 90-letnikov ne manjka.

Ne vem natanko, kaj me je spodbudilo k temi te spisanke. A kar pod nekim pritiskom sem vzel v ^{roke} ~~re~~ lexikon Slovenska književnost (1996) in tamkajšnje podatke ^{ke} ~~re~~ zatem dopolnjeval z "guglanjem".

Na svoje veliko presenečenje sem ~~od~~ odkril kar 16 ~~knji~~ slovenskih književnikov in književnic z doseženo častitljivo starostjo 90 let. Naj jih bežno predstavim:

1. Draga Ahačič (rojena 1924) je plodna publicistka in prevajalka, po začetnem poklicu pa je bila igralka in režiserka. Pomembna je tudi kot ustanoviteljica in voditeljica komornega gledališča Ad hoc, ki je bilo prijetna poživitev socrealistične svin ^e ~~vino~~ konec 50. let. U. 2020

2. France Bernik (rojen 1927) je ugledni literarni zgodovinar in urednik, bil je tudi dolgoletni predsednik SAZU.

Je avtor številnih knjig in razprav, specialist za Jenka in za Cankarja, ukvarjal pa se je s številnimi slovenskimi književniki. Nekaj del : Lirika Simona Jenka, Cankarjeva zgodnja proza, Simon Jenko, Problemi slovenske književnosti, Tipologija Cankarjeve proze, Ivan Cankar, Slovenska vojna proza 1941-1980 (skupaj z Marjanom Dolganom), študije o slovenski poeziji idr.

3. Marja Cerkovnik (rojena 1928) je mladinska pisateljica in avtorica več tovrstnih knjig.

4 Emil Cesar (rojen 1927) je literarni zgodovinar, predvsem specialist za obdobje 2. svetovne vojne in za avtorje tega časa. Je najvidnejši kajuhoslovec.

5 Alenka Glazer (rojena 1926) ^{V. 2020} je pesnica, prevajalka, literarna zgodovinarica, publicistka in urednica.

Nekaj ⁿnjenih pesniških zbirk: Ujma, Branike, Jerebika.

6 Vladimir Kos (rojen 1924) je pesnik in esejist. Dolga leta je deloval kot profesor na jezuitski univerzi v Tokiu. V njegovem pesništvu so zato sledovi Japonske opazni.

Nekaj njegovih pesniških zbirk: Marija z nami na tuje gre,

Deževni dnevi, Križev pot presečin, Dober večer, Tokyo,

Spev o naši gori, Tisoč in dva verza,

Cvet ki je rekel Nagasaki: Izbrane pesmi.

7 Marko Kremžar (rojen 1928) ²⁰²¹ je pisatelj, dramatik in esejist. Po 2. svetovni vojni je živel v Argentini in bil tam vidni kulturni delavec.

Nekaj del: Sivi dnevi (črtice), Živi in mrtvi bratje (drama),

Leto brez sonca (avtobiografija o komunističnem zaporu).

8 Ivan Malavašič (rojen 1927) je pesnik, pisatelj in slikar. ^{U.}

Nekaj njegovih povesti: Zvonovi Marije vnebovzete, Erazem iz grape, Klic večne ljubezni, Zaznamovana, P. zabljeni. ^{2018!}

9 Fani Okič (rojena 1924) je pisateljica in publicistka. Avtorica več razgibanih publicističnih del o kulturni zgodovini:

Razpoke časa, Kraljestvo velike kače: O kulturi avtohtonov predkolumbovske Amerike od Aljaske do Ognjene zemlje,

Megaliti, Časi v času.

10 Boris Paternu (rojen 1926) ²⁰²¹ je pomembni literarni zgodovinar, esejist in urednik. Dolgoletni profesor slovenske književnosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani in član SAZU.

Napisal je vrsto pomembnih del : Slovenska proza do moderne,
Slovenska literarna kritika pred Levstikom, Estetske osnove Levstikove
literarne kritike, Slovenska književnost 1945-1965 I (soavtor),
Pogledi na slovensko književnost I-II, France Prešeren in njegovo
pesniško delo I-II, Obdobja in slogi v slovenski književnosti,
Razpotja slovenske proze idr.

France Pišernik (rojen 1928) je pesnik, pisatelj, esejist, literarni
raziskovalec, literarni zgozovnar in urednik. Izjemno plodoviti književnik
z vrsto raznolikih knjig.

Nekaj pesniških zbirk : Bregovi ulice, Ravnina, Razlage, September,
Ajdova znamenja (izbor pesmi).

Literarno raziskovalna dela : Med tradicijo in modernizmom,
Med modernizmom in avantgardo, Čas romana, Temni zaliv Franceta
Balantiča, Slovenski dunajski krog 1941-1945, Razmerja v sodobni
slovenski dramatiki, Karel Mauder idr.

Uredil je zbrana dela kar petih slovenskih književnikov :
Antona Vodnika (4 knjige), Jožeta Udoviča (5 knjig), Franceta
Balantocha (eno knjigo). Ivana Hribovška (eno knjigo) in
Vladimirja Truhlarja (3 knjige). O omenjenih avtorjih je napisal
tudi monografije!

Dodajmo še njegovo biografsko pripoved o Balantiču :
Pozni november za pesnika : France Balantič (1921-1943).

Alojz Rebula (rojen 1924) je pisatelj, dramatik,
esejist in publicist. Začel je s krajšo prozo : povesti Devinski
sholar in Klic v Sredozemlje, novele Vinograd rimske cesarice.
Sledili so predvsem romani : Senčni ples, Sibilinem vetru,
Divji golob, Zeleno izgnanstvo, Jutri čez Jordan, Kačja roža,
Cesta s cipreso in zvezdo, Jutranjica za Slovenijo,
Kominform v Zabrinju, Nokturno za Primožrsko,
Ob babilonski reki, Skrivnost kostanjevega gozda ...

(v. 2018!)

13

Miha Remec (rojen 1928) je pisatelj in dramatik. Predvsem izstopa kot ~~no~~ najboljši domači avtor znanstvene fantastike.

Nekaj tovrstnih del : Prepoznavanje ali Bele vdove črni čas, Iksion ali Beg iz prikazovalnice, Mana,

Lovec - Nečista hči (noveli), Astralni svetilniki (novele).

Nekaj drugih del : romani : Sončni obrat, Votlina ali Noč med novoslovenskimi polharji, Veliki voz, Zelena zaveza, povest Smrt v kurentiji.

14. Drami : Mrtvi kurent, Delavnica oblakov.

Zorko Simčič (rojen 1921) je pesnik, pisatelj, dramatik, esejist, publicist in urednik. Eden ključnih kulturnih delavcev v Argentini po 2. svetovni vojni.

Nekaj pripovednih del : roman Prebujenje, satire in humoreske Tragedija stoletja, roman Človek na obeh straneh stene /

Rimske zgodbe, veliki roman o slovenskem zgostvu : Poslednji desetletje (2012).

Drame : Krst pri Savici, Zgodaj dopolnjena mladost, Tako dolgi mesec avgust,

Pomembno esejistično delo : Srečanja z Majenom (gre za komentirano korespondenco Simčiča in Majena v letih 1961-1970).

15. Zora Tavčar (rojena 1928) je pisateljica, dramatičarka, esejistka, prevajalka in urednica.

Krajša pripovedna proza : Veter v laseh, Ob kresu življenja.

Pomembni knjigi intervjujev : Sloenci za danes :

30 intervjujev z znanimi Sloenci in Slovenkami v emigraciji in doma, Sloenci za danes v zdomstvu in emigraciji.

16. Janez Žmavc (rojen 1924) je pisatelj, dramatik in publicist.

Nekaj njegovih dram : V pristanu so orehove lupine, Podstrešje, Obisk, Pindarova Oda, Holandska kraljica.

O Wilderjevem romanu Osmi dan

Roman je izšel v slovenščini leta 1972 in odlično ga je prevedla Maila Golob, naša družinska znanka. Ne spomnim pa se, da bi se z njo o tem romanu pogovarjal. Besedilo me je zelo pritegnilo. A z leti sem pozabil vsebino in si spominsko ohrnil le izjemni konec romana, ki se glasi takole :

»Zgodovina je prostrana gobelinska slika. Nobeno oko ne more obseči več kakor za velikost dlani... Veliko govorijo, da je v gobelinski sliki naprej določena risba. Nekateri so prepričani, da jo vidijo. Nekateri vidijo, kar jim je bilo rečeno, naj vidijo. Nekateri se spominjajo, da so jo nekoč videli, a so jo izgubili izpred oči. Nekateri se čutijo okrepljeni, ker vidijo vzorec, po katerem bodo zatirani in izrabljani na tem svetu malo po malo rešeni svojih spon. Nekateri črpajo moč iz prepričanja, da v nji ni videti ničesar.«

Tu je velika modrost pisateljskega mojstra !

Po 46 letih sem roman z veseljem vzel ponovno v roki. V zadnjih letih načrtno prebiram izbrane romane, ki so mi pustili močne vtise in ki sem jih prebiral pred desetletji. Seveda mi je ostala v spominu tudi pisateljeva razlaga naslova Osmi dan. Wilder navezuje na judovsko Genezo : 6-dnevno ustvarjanje sveta in enodnevni ustvarjalčev počitek. Tem sedmim dnem sledi Osmi dan – razvoj sveta.

Avtor v celotnem tekstu vzdržuje nekako biblijsko pomembnost, čeprav se roman dogaja v ZDA na prehodu 19. In 20. Stoletja. Pomembnosti naslova in konca romana se pridružuje tudi začetek romana, ki se glasi : »Na začetku poletja 1902 so Johnu Barringtonu Ashleyu iz Coaltowna, majhnega rudarskega kraja v južnem Illinoisu, sodili, ker je bil obtožen, da je umoril Breckenridgea Lansinga, ki je bil tudi iz Coaltowna. Ashley je bil proglašen za krivega in obsojen na smrt. Pet dni zatem, v torek 22. Julija ob eni zjutraj je ušel svojim stražarjem iz vlaka, ki ga je peljal na kraj usmrtitve.« Ta udarni začetek napoveduje celo nekak kriminalni zaplet romana, kar do neke mere drži. Vendar umor v romanu še ne pomeni, da bo to kriminalni roman. Spomnimo se le romana Dostojevskega Zločin in kazen. Tako pri Dostojevskem kot tudi pri Wilderju gre le za kriminalni element v romanu, v celoti pa sta to dva sugestivna psihološko-družbena romana.

Že od začetka kar ne verjamemo, da je Ashley ubil Lansinga, a nekdo ga je ustrelil Kdo ? Spoznanje, kdo je morilec, ostane skrito do konca, kar spominja na sistem in na razplet kriminalke. Vendar v poteku romana storilec ni iskan, saj ostaja Ashley uradno in v prepričanju ljudi morilec skoraj do konca romana.

Ashley po nenadejani rešitvi, ki so jo izpeljali neznanci, uspe oditi iz ZDA in se zateče v Južno Ameriko, in to kar v daljni Čile in tam se delovno uveljavi. Dogajanje romana pa se poslej osredotoči na družino »morilca« Ashleya in na družino ubitega Lansinga. Osišče dogajanja je Coaltown, v katerem je zdaj družina »morilca« ~~zelo~~ nekako družbeno izobčena.

Pa predstavimo najprej družino Ashley : vzorna žena in mati Beata, prizadevni sin Roger in hčere Lily, Sophia in Constance. Družina, v kateri je bil oče edini skrbnik, se znajde v stiski. Mladoletna hči Sophia (nomen est omen !) pa uspe z drobno poslovno dejavnostjo skrbeti za družino. Roger odide v

mesto, se loti različnih del in se končno uveljavi kot novinar ter pomaga domačim. V nadaljevanju postane Lily znamenita pevka, Constance, poročena z Japoncem, pa pomembna družbena delavka.

In tu je še družina Lansing : simpatična gospa Eustacia (kreolskega rodu), sin George ter hčeri Felicite in Anne. Njihov finančni položaj ni bil ogrožen, saj je bil Lansing bogat.

Opazna je tudi kompozicija romana :

Prolog

I »Bresti« 1885-1905

II Iz Illinois v Čile 1902-1905

III Čikago 1902-1905

IV Hoboken, New Jersey 1883

V »St.Kitts« 1880-1905

VI Coaltown, Illinois, Božič 1905

Prolog in 6 poglavij nam da število 7, roman je v znamenju števila 8 ! Končna letnica je v 5 primerih 1905, le v enem primeru 1883, a omejena na to leto. Začetne letnice so pretežno različne : 1885, 1902, 1902, 1883, 1880, 1905. Ali ima ponavljajoča se letnica 1905 kak poseben namen ? Ali namiguje avtor na svetovno dogajanje ? Leta 1905 je bila prva ruska revolucija, v letih 1904 in 1905 je bila rusko-japonska vojna. Avtor, ki se sicer ne ukvarja s svetovno politiko, pa pošlje dve svoji osebi v svet : Georgea Lansinga v Rusijo in Constance Ashley na Japonsko ! Avtor, rojen 1897, pa je bil leta 1905 osnovnošolski mladostnik.

Razrešitev in razplet razgibanega romana se zgodita ob Božiču 1905. In kaj se razkrije ? Da je John Ashley vzoren mož, oče in delavec je kmalu razvidno. Lansing pa izkaže kot družinski tiran in kot ne posebno sposoben podjetnik (Ashley je njegov podrejeni uradnik !). In presenetljivo odkritje : kdo je morilec. George je v strahu za mater ustrelil nasilnega očeta, nato blodil, se uveljavil kot igralec in se izselil v Rusijo. Pred odhodom tja je napisal svoje priznanje in razlago očetomora ter s tem končno razbremenil dobrega Ashleya. A Ashleyeva usoda ostane odprta. Ali se je vrnil k družini ? Ali je sploh izvedel, da je razbremenjen krivde ? Razkrije pa se, kdo so bili njegovi osvoboditelji na vlaku : skupina Indijancev, ki jim je pomagal in ki so vedeli, da ni morilec.

Avtor spretno spleta, prepleta in odpleta vozle svoje zgodbe in zares dobimo nekako gobelinsko zgodovinsko sliko, povezujočo posameznike, družine in širšo družbo, ožjo geografijo (ZDA) in širšo geografijo (zemeljsko prostranstvo). In kaj lahko domislijo bralci po branju Wilderjevega živopisnega romana ? Skupaj s filozofsko razpoloženo osebo iz romana, z dr. Gilliesom, ugotovijo nekaj tehtnega o sebi in o človeški povezanosti : Vsi skupaj smo otroci Osmega dne.

Ob dokumentarno-igranem filmu CODELLI

Pred kakim tednom sem opazil na več mestih propagandni plakat za film Codelli, ki bo predvajan od 10. Septembra v kinu Dvor. Takoj sem sklenil, da si film čim prej ogledam. V Dvor sem se napotil 14. Septembra.

Za uvod moram povedati, da sem doma poslušal informacijske drobce o Codelliju že od rane mladosti, po Kodeljevem in mimo graščine Codelli pa sem kot fant često, včasih celo vsakodnevno, hodil. V srednjih letih pa je bilo Kodeljevo redno območje mojih sprehodov s psom. Tako je bil Codelli nekak bližnji sosed, Kodeljevo pa je bilo razširjeno domače dvorišče.

Še nekaj bežnih podatkov o Codelliju iz leksikona Osebnosti, 2008 ; Anton Codelli, plemeniti Fahrenfeld (1875-1954) je bil član znane plemiške družine, ki imensko razvidno izkazuje italijansko-nemško povezavo. V Slovenijo je prišla družina iz Italije v 16. Stoletju. V leksikonu Osebnosti odkrijemo poleg Antona Codellija še 3 starejše člane te družine.

Anton Codelli se je rodil v Neaplju in umrl v Portu Roncu (Švica). Leta 1898 je na Dunaju diplomiral iz strojništva in še istega leta pripeljal z Dunaja v Ljubljano prvi avto, ki so si ga mogli ogledati Ljubljančani. Bil je pomemben iznajditelj na več področjih : avtomobilizem, letalstvo, hladilnik, radio in televizija. Nedvomno pomembna in informacijsko potrebna bi bila podrobna biografija tega znamenitega Slovenca, saj tudi film navaja le nekaj drobcev iz te izjemno bogate biografije.

Zdaj pa k filmu. Na začetku si zada avtor filma vprašanje : zakaj je vse tiho o Codelliju, zakaj je prezrt in izbrisan iz družbenega spomina ? Lahko bi mu takoj odgovoril, da je bil Codelli kot plemič v času komunističnega režima kar 45 let razredni sovražnik in zato »izbrisan«, po zakonu vztrajnosti pa se tako stanje bolj ali manj nadaljuje tudi v kapitalističnem postkomunizmu.

Film je zelo privlačen in gledljiv mozaik podob, oseb in dogajanj. Pritegne tudi z igrivim posnemanjem nemega filma. Ob dokumentarnih fotografskih posnetkih (Codelli je bil med drugim tudi uspešen fotograf.) pa se začenjajo vrstiti tudi igrani prizori (Codellija vseskozi zelo suvereno upodablja igralec Primož Bezjak). Posrečeno je, da sodelujejo v filmski zgodbi kar tri Codellijeve sorodnice : vnukinja, pravnukinja in prapravnukinja ! Vnukinja je čista Slovenka in najbrž živi v Sloveniji (!?), njena hči živi v Avstriji, njena vnukinja pa v Italiji. Vseskozi se kaže evropska razširjenost te družine.

Središče filmske pripovedi pa je Codellijeva afriška avantura. Kot tehniški strokovnjak je odšel v 1. desetletju 20. Stoletja v nemško kolonijo Togo in zapustil v Ljubljani družino (žena ni hotela z njim v Afriko, kar ni čudno). Codelli je bil v Togu strokovno zelo uspešen in se je težkim razmeram očitno prilagodil, saj se mu ni mudilo v Evropo. Leta 1912 se je za krajši čas vrnil v

Slovenijo, Ker žena še vedno ni hotela z njim v Afriko, sta se ločila in Codelli je ponovno odšel v Afriko z drugo ženo Čehinjo.

Minili sta dve leti in svetovna vojna se je preselila tudi v Afriko. Nemci niso mogli braniti svojih afriških kolonij in Togo so zasedli Francozi. Codelli in njegova sicer civilna skupina strokovnjakov so postali vojni ujetniki. Leta 1917 sta sovražni strani izmenjali nekaj ujetnikov in Codelli je odšel po izpustitvi v Švico ter ostal tam do leta 1920. Tu se zastavlja vprašanje, zakaj se ni vrnil v domači kraj že po koncu vojne leta 1918. No, pri letnici 1920 pa se film pri Codellijevi biografiji kar konča ! Na zaključku izvemo o obstoju Kluba Codelli (očitno z vidika avtomobilizma), ta klub pa je le dosegel, da je park okoli graščine Codelli vendarle imenovan po Antonu Codelliju.

Vse lepo in prav, a brez ilustracije je ostalo več kot 30 let Codellijevega življenja ! Oprezni režiser se je hotel izogniti stiku s politiko in z zgodovino, saj bi moral prikazati dejavnost komunistične oblasti v zvezi s Codellijem.

Manjkajo nam ključni podatki : ali se je Codelli izselil v Švico že pred koncem 2. svetovne vojne ? ali je bil po vojni izgnan, potem ko so mu zaplenili vso imovino ? kaj se je dogajalo z družino Codelli ?

V filmu sta navržena zgolj podatka, da je Codelli izgubil v vojni dva sina (podatek ne drži : enega od sinov je po koncu vojne ustrelil živčni vojak iz vojašnice, ker je smatral blizu vojašnice hodečega Codellija za sumljivo osebo) in da je odšel v Švico s svojo četrto ženo !

Prezrto je tudi nadvse tehtno vprašanje, o katerem bi zlahka kaj povedala Codellijeva vnukinja, če bi jo kdo o tem vprašal : ali se je družina zavzela za zakonito vrnitev svojega zaplenjenega imetja v Sloveniji ?

Ali bo vendar kdo dopolnil to burno in tragično Codellijevo biografijo ?

Ob Manifestu za domovino avtorja J. R., Ljubljana 2018

Glede na hrupni globalizem in na vsiljevani multikulturalizem se prav prileže, da kdo pomisli tudi na domovino, na narod in na tradicijo. Znano je, da enostranska akcija vedno sproži re-akcijo.

Pri knjižici z gornjim naslovom in s podnaslovom Slovenska identitarna ideja pa me je že na prvi strani neprijetno presenetila ugotovitev, da avtor J. R. (na naslednji strani tudi Jure R. in J. R. – politolog) noče ali si ne upa (!?) objaviti svojega priimka ! To dejstvo je slab znak za odločni in ^{re} pogumni nastop dela mlade generacije, ki se predstavi kot generacija identitete.

Knjigi je pripisal uvodni ³ ~~ser~~stavek (Manifest za domovino, manifest za normalnost) Bernard Brščič, pisec sam pa že na začetku svojega pisanja ^{(tri} ~~tri~~ ^{manje)} temeljne vrednote : za domovino, za svobodo, za tradicijo. Uvodni besedi sledi 29 kratkih poglavij, v katerih so obravnavani pomembni pojmi in pojavi. Navedimo poglavja po vrstnem redu : 1. Mi smo Generacija identitete, 2. Identitarizem, 3. Metapolitika, 4. Etnopluralizem, 5. Domovina, svoboda, tradicija, 6. Osvobojeni preteklosti, 7. Slovenska kultura, 8. Demokracija, 9. Politična korektnost, 10. Svoboda govora, 11. Popularna kultura, 12. Kolektivna krivda, 13. Multikulturalizem, 14. Islamizacija, 15. Integracija, 16. Velika zamenjava, 17. Medijska manipulacija, 18. Kontrakultura, 19. Upor modernemu svetu, 20. Globalizem, 21. Sovražni govor, 22. Kulturni marksizem, 23. Kritičnost in odgovornost, 24. Način življenja, 25. Aktivizem, 26. Prva linija, 27. Mi smo nova evropska rekonkvista, 28. Ideja prihodnosti, 29. Klic k prebujenju.

Za bežni uvid v vsebino Manifesta za domovino navajam 7 citatov iz knjige :

1. Stran 12 : " Mi smo generacija, ki živi za svoje ideale. Strastno se zavzemamo za ohranjanje nacionalne, regionalne in kulturne identitete. Spoštujemo in želimo ohraniti vse vrste identitete, od najmanjših do največjih, saj so za nas vse enako pomembne. Dovolj imamo demoniziranja idej kulturne in nacionalne pripadnosti. "
2. Stran 15 : " Verjamemo, da so naš jezik, tradicije in navade naše največje bogastvo. Zato so kot del kulturne dediščine vsekakor vredni ohranjanja. "
3. Stran 32 : " Kot borci za svojo in s tem tudi za slovensko narodno identiteto razumljivo zavračamo vse oblike totalitarizma na Slovenskem. "
4. Stran 62 : " Kulturna, verska in politična prepričanja avtohtonih prebivalcev evropskih držav v primerjavi s tistimi iz tretjega sveta so si tako nasprotujoča, da nikdar v zgodovini človešiva niso bila zares združljiva. Vodila so do množičnih spopadov, do destabilizacije držav in do vojn. "
5. Stran 99 : " Theodor Adorno, soustanovitelj Frankfurtske šole, je bil eden od avtorjev omenjene knjige z naslovom Avtoritarna osebnost, v kateri označi starševstvo, ponos na družino, krščanstvo, spoštovanje

R SP

tradicionalne vloge spolov in ljubezen do domovine kot patološki fenomen.¹

6. Stran 121 : Dobro se zavedamo, da ljudje nismo vsi enaki in nikoli ne bomo. Dobro se zavedamo, da nas globalna degenerativna družbena ideologija vodi v svet, kjer naši vrsti grozi izumrtje. Smo zadnja generacija, ki se bojuje za preživetje vseh kulturnih skupnosti tega sveta. Proti uničenju, proti destrukciji. Proti svetu brez pomena, brez posebnosti in brez volje do napredka. Proti svetu brez identitete.²

7. Stran 125 : Zdaj nas čaka boj za eksistenco. Poslednja bitka za domovino vseh nas. Za Evropo. Njena podoba se spreminja. Dan za dnem izginja njena lepota. A duša evropejstva živi naprej. V našem boju ni predaje.³

Ad 1 : Res je normalno, da človek ceni in goji najprej domače izročilo, svoj jezik, svojo kulturo, svoj narod, svojo domovino in šele potem preide k prijaznim mednarodnim povezavam. Skrbimo lahko le za majhen del domačega sveta in ne za globalni svet v celoti.

Ad 2 : Avtorjevemu Verjamem dodajam svoj Prepričan sem.

Ad 3 : Vsak demokratično čuteč človek je avtomatično proti vsakemu totalitarizmu.

Ad 4 : Avtorjeva izjava je neomajno dejstvo. Idejno nasprotni, kar izključujoči se civilizaciji lahko s strpnostjo še živita ena ob drugi, ko pa se kje prostorsko družita (na voljo je dovolj primerov), prihaja do neogibnih spopadov (prim. tudi : Huntington : Spopad civilizacij !)

Ad 5 : Adornove ideje so v celoti destruktivne, kar je značilno za revolucionarnost : uničiti vse obstoječe in prejšnje nadomestiti s papirnato ideologijo o novi ideološko obvladani populaciji. Vse totalitarne ideologije so do zdaj uspele raznoliko človeško miselnost in čutenje le delno unificirati.

Ad 6 : Ob navedenem citatu in ob celotni strani 121 mi je takoj zasijal spomin na Nietzschejevega zadnjega človeka v delu Tako je dejal Zaratustra. Citiram odlomek o zadnjem človeku na strani 18 slovenskega prevoda omenjene knjige v prevodu Janka Modra : Poglejte ! Pokažem vam zadnjega človeka.

»Kaj je ljubezen ? Kaj je stvarstvo ? Kaj je koprnjenje ? Kaj je zvezda?« tako sprašuje zadnji človek in mežika.

Zemlja se je pomanjšala in po nji skače zadnji človek, ki napravlja vse majhno. Njegov rod je neiztrebljiv kakor bolhač; zadnji človek živi najdlje.

»Iznašli smo srečo,« pravijo zadnji ljudje in mežikajo...

Malo strupa tu pa tam : to prinaša prijetne sanje. In nazadnje veliko strupa, za prijetno smrt...

Nič več ne postajajo ne revni ne bogati : Oboje je prenaporno, Kdo pa še hoče vladati ? Kdo še ubogati ? Oboje je prenaporno.

Nobenega pastirja in ena čreda ! Vsi hočejo enako, vsi so enaki : kdor čuti drugače, gre prostovoljno v norišnico...⁴

(Opomba : vprašljiv je stavek : Nobenega pastirja in ena čreda. Pastirji za čredo so se do zdaj vedno pojavili!)

Ad 7 : Boj za existenco (vsekakor nasprotno zadnjemu človeku) v citatu je povezan tudi z bojem za tradicijo in za ohranitev kulturne Evrope (in Slovenije v njej). To je pomemben cilj in zanj se je vredno bojevati, sicer bomo propadli brez pravega odpora, enako kot zahodnorimsko cesarstvo v petem stoletju. Generacija identitete pa naj začne svoj boj z uporabo svojih imen in priimkov.

Ker je tematika Manifesta za domovino preobsežna za komentiranje v kratki spisanki, se bom dotaknil le nekaterih pojmov v izbranih poglavjih.

Demokracija (8). Vprašljiva je naslednja avtorjeva trditev : »Načelo pravila večine še ne zagotavlja prave demokratičnosti.« Kaj je za koga prava demokratičnost, je seveda veliko vprašanje. Je pa res, da je načelo večine bistvo demokracije (ljudovlade). Lahko pa podvomimo v kakovost večinske odločitve. Dodamo pa še misel o verjetni koruptivnosti predstavniške demokracije.

Svoboda govora (10) in Sovražni govor (21). Svoboda govora vključuje v demokraciji tudi politični »sovražni« govor, to je kritično besedovanje opozicije, usmerjeno proti vladni politiki. Oznako sovražni govor uporabi oblast, ko hoče utišati glasove opozicije.

Upor modernemu svetu (19). Upor (reči NE) je vedno težji kot pasivno kimanje (reči DA). Reči Ne v totalitarnih in v avtoritarnih režimih je za posameznike življenjsko nevarno. Upor modernemu svetu v celoti je seveda nujno neuspešen, lahko pa se spopadamo s posameznimi pojavnostmi modernega sveta.

Mi smo nova evropska rekonkvista (27). Ker vemo, da pomeni zgodovinska španska rekonkvista zmago katolikov nad islamskimi Arabci v 15. stoletju, bi prenos tega dejstva v sedanjost pomenil verski spopad med kristjani in med islamci v Evropi. Militantnemu naslovu pa sledi dokaj mirno in kar neizrazito besedilo.

Ideja prihodnosti (28). Sestavek je poln idealnega zanesenjaštva, kar pa je za mladost vedno značilno. Podpora evropskemu in slovenskemu domoljubju je vsekakor pozitivna ideja. Ker nas obkroža vrsta destruktivnih pojavov, je vsaka težnja po gradilnosti toliko pomembnejša.

Manifest za domovino je pomenska vzporednica znanega stavka iz Voltairovega Kandida : Treba je obdelovati naš (svoj) vrt.

26. SPISANKA

91

O romanu, ki je bil pisan za potomstvo

(Mihail Afanasjevič Bulgakov : Mojster in Margareta)

Ko je Mihail A. Bulgakov (1891-1940) v 30. letih pisal svoj izjemni roman Mojster in Margareta (v ruščini : Master i Margarita), se je dobro zavedal, da je njegov roman v domači Sovjetski zvezi neobjavljiv, saj je s svojo tematiko rušil celotni sistem uradnega socialističnega realizma. Če pa bi avtor poskusil svoj roman nekako dostaviti v inozemstvo, bi se nedvomno izpostavil nadvse neprijetnim represalijam.

Zakaj je torej pisal to besedilo, ko ni mogel pričakovati, da bi roman za časa njegovega življenja izšel ? Ali je res pisal svoj roman za čas, ko »vremena Rusom bodo se zjasnila« ? Morda ali kar verjetno je tako. Kaj pa, če je roman pisal zato, da se je lahko v njem užitekarsko posvečal svobodni ustvarjalnosti ? Lahko bi rekli tudi, da je pisal roman za svojo dušo...

Naj bo tako ali drugače : roman je prvič izšel 26 let po avtorjevi smrti, torej leta 1966 in 1967 v reviji Moskva. Leta 1967 je že izšel italijanski prevod romana. Leta 1969 je v Frankfurtu izšel roman v ruščini in z oznako, da gre v njem za dopolnjeno besedilo, ki ni moglo iziti v SZ. Leta 1969 je izšel hrvaški prevod in tu se začne moje znanstvo z romanom Mojster in Margareta. Knjigo sem takoj kupil in jo na dušek prebral.

Leta 1971 je izšel roman prvič v slovenščini (prevajalec Janez Gradišnik). Ker sem takrat profesoroval na gimnaziji, sem roman takoj uvrstil kot referat v 4. Razredu in s tem referatom obdarjal dijake do svojega odhoda iz prosvete leta 1977. Po 40 letih sem si roman prav želel brati ponovno. 12.

Septembra 2018 je v KOŽU predaval o Bulgakovu in o romanu Mojster in Margareta profesor doktor Miha Javornik, ki je slovenski specialist za Bulgakova (prim. njegovo knjigo Evangelij Bulgakova : O ustvarjalnosti Mihaila Afanasjeviča Bulgakova, 1994). Ta dogodek me je spodbudil k novemu branju romana. Včasih se zgodi, da me novo branje kakega starega romana razočara, a pri Mojstru in Margareti očaranje vztraja in vztraja...

Roman je razdeljen v dve knjigi (v dva dela). Prva knjiga vsebuje 18 poglavij, druga knjiga pa 14 poglavij in Epilog. Skupaj bi to zneslo 33 enot, kar morda namiguje na t.i. Jezusova leta ?! Vsebinsko je roman kar zapleten, saj se dogaja v dveh časovno-krajevnih sferah, povrh je prepln dogajanj in številnih oseb. Glavno dogajanje poteka v sodobni Moskvi (najbrž 30. leta). Pisatelj se tu razmahne s satiro, z ironijo, z grotesknostjo, s fantastiko, s karnevalizmom, a tudi s pravim humorjem. Manjši del dogajanja pa poteka v Judeji pod rimsko okupacijo v začetku našega štetja. Tam sta izstopajoči osebi rimski oblastnik v Judeji Poncij Pilat in judovski učenik Ješua han Nasri, kar je domače ime za pozneje heleniziranega Jezusa. Ker je ime Jezus versko, kulturno in politično izjemno obremenjeno, pomeni uporaba domačega imena Ješua delno distančno razbremenitev. Če pridamo še zmagovito uporabo »hudičevske« sile v sodobni Moskvi (vodja Woland, spremljevalci Azazello, Behemot, Korovjev – Fagot in lepotica Hella !), potem je jasno, da je tolikšna navzočnost verske in transcendentne vsebine v romanu bila za sovjetski materialistični in povrh še za protiverski režim popolnoma nesprejemljiva.

Morda bi začeli kar s tem dejstvom : s spopadom med banalno stvarnostjo (spodaj) in med skrivnostno transcendenco (zgoraj). Transcendenca (preseganje vsakdanjega materializma) je v sodobni Moskvi popolnoma zmagovita, v stari Judeji, v Jeršalaimu pa uspe oblastniška sila realnosti ubiti telesnega glasnika transcendence Ješuo, a kako je z njegovim duhom ?

AP

Ali obstajajo vzporednosti med Goethejevim Faustom in med romanom Bulgakova ? Kakšne so podobnosti in razlike med osrednjimi liki : Faust – Mojster, Marjetica : Margareta in Mefisto – Woland ? Faust je učenjak – filozof, Mojster je umetnik – pisatelj, a oba sta mojstra v svoji dejavnosti. Oba sta povezana s »hudičevskim« likom (Mefisto – Woland). Sicer pa sta osebnostno zelo različna. Še večja je razlika med ženskima likoma, ki ju veže samo ime. Marjetica je mlada neporočena naivka, Margareta pa zrela poročena ženska. Marjetice Mefisto ne obvlada povsem, Margareta pa se Wolandovi sili povsem prepusti in postane celo »čarovnica« in kraljica »vražjega« plesa ! Kaj pa »hudičevska« ali kar transcendentna lika ? Mefisto je razsvetljenski skeptični duh, a opravlja še tisti tradicionalni srednjeveški posel pridobivanja človeških duš za plačilo v materialijah. Woland je že duhovni predstavnik 20. stoletja, s sodobno vednostjo in z večjim smislom za humor. Tako Mefisto kot Woland nista kaka zla lika, ampak sta bolj življenjska praktila, realista z ironičnim in s ciničnim dodatkom. Kolikor sta zelo močna, sta tudi »pokvarjena«, saj »vsaka oblast kvari, absolutna oblast pa kvari absolutno« (Acton). Ne smemo pozabiti na ime Woland (nemški besedi : wo = kje. Land = dežela). Woland je očitno kot Mefisto nemškega porekla, njegovo ime pa je močno pomenljivo : le kje je ta (onstranska) dežela, iz katere je on ?! Poudariti je treba še razliko med naslovoma : Faust je posameznik, Mojster in Margareta sta par. Pri Faustu je ljubezenska zgodba stranski motiv, pri Bulgakovu pa je ljubezen med glavnima likoma ključnega pomena, se pravi, da je roman Bulgakova delno tudi ljubezenski roman.

Glavni namig Bulgakova na Goethejevega Fausta pa odkrijemo že pri uvodnem geslu romana : »... Pa kaj ! Povej, kdo si ---

(Samo en del moči, ki dobro)

(Vekomaj iz zla rodi.« (Goethe : Faust)

V Mefistovi samopredstavitvi je razviden relativizem pri pojmi zlo in dobro, sam Mefisto pa se označi kot končni posrednik dobrega, čeprav je v običajnem verskem gledanju predstavnik zla ! Ko roman Bulgakova preberemo, spoznamo, da je Goethejev uvodni citat res bistvena idejna predstavitev romana.

93

Zdaj pa k prvemu poglavju Nikoli se ne pogovarjajte z neznanci. Citirajmo še prvi stavek romana zaradi pomembne označitve letnega časa : »V času, ko je vroče poladansko sonce zahajalo, sta se na bulvarju pri Patriarhijskih ribnikih pokazala dva moža.« Avtor nam zatem takoj predstavi uvodni osebi : oba sta literata. Takoj lahko pristavim, da so literati in gledališčniki, torej »ceh« Bulgakova, najčese satirične tarče v romanu. Osebi sta hierarhično različni. Mihael Aleksandrovič Berlioz je urednik umetnostnega časopisa in predsednik upravnega odbora slovstvenega združenja MASOLIT (očitno kratica za Masovno literaturo, poplava kratic pa je bila za sovjetsko stvarnost značilna). Gre torej za tipičnega režimskega funkcionarja. Ivan Nikolajevič Ponirev, s psevdonimom Bezdomni, pa je pesnik in je do Berlioz v podrejenem položaju, saj je Berlioz delodajalec, Bezdomni pa delojemalec. Berlioz je naročil Bezdomnemu protiversko pesnitev (prim. protiversko usmeritev komunističnega režima) in Bezdomni je napisal kritično pesnitev o Jezusu. Berlioz pa je ta izdelek odklonil, saj Jezusa po njegovem sploh ni bilo in tako ni mogoče pisati o njem. Berliozova kritika je ideološko razumljiva. Bezdomni torej mora svojo pesnitev glede na dano direktivo napisati znova. (ideološko usmerjanje literature). V pogovor obeh literatov se vplete tujec, star okoli 30 let. Predstavi se kot specialist v črni magiji in v nasprotju z Berliozom trdi, da je Jezus živel, ter začne pripovedovati – gre za zadnji stavek poglavja : »Vse je preprosto : v beli togi s krvavo rdečo podlago, s podrsujočo konjeniško hojo je zgodaj zjutraj štirinajstega dne pomladnega meseca nizana...«

Prvo poglavje torej briljantno uvede bistveno usmeritev romana (spopadanje realnosti in transcendence) z nastopom treh pomembnih likov. Povrh pa se že povežeta moskovska sodobnost in jeršalaimska starodavnost. Med seboj oddaljena časa pa povezuje isti letni čas : pomlad ! Razvidni so trije temeljni elementi romana : literatura, zgodovina in vera, a tudi že napoved črne magije, ki pride v ospredje moskovskega dogajanja.

Že takoj je treba poudariti pomembnost imen, ki jih avtor nadeva svojim osebam. Poglejmo : Ponirev (rusko : ponirat = postopati, prezirati) in Bezdomni (Brez doma) sta razvidni oznaki za vlogo uboge literarne pare, ki piše po ideološkem naročilu. Bolj prefinjena je uporaba priimka Berlioz. Vemo, da je Berlioz znani francoski romantični skladatelj iz 19. stoletja, sovjetski Berlioz pa je zgolj urednik in ne ustvarjalec. Francoski Berlioz ima zvezo s Faustom ! Uglasbil je namreč simfonično pesnitev Faustovo pogubljenje. In kje je zveza z ruskim Berliozom ? Le-ta ima zvezo z naslovom Berliozove skladbe : kot Faust je bil tudi ruski Berlioz pogubljen, če označimo izgubo njegove glave, ki mu jo po Wolandovi napovedi odreže tramvaj, za pogubitev.

Vredno je omeniti še realistični in rahlo satirični značilna podoba preskrbeni drobci iz takratne Moskve. Ko Berlioz prodajalki naroči slatino, izve, da je ni, in ravno tako tudi ni piva, edino, kar je, je topli marelični sok. Značilna podoba preskrbe prebivalstva s pivskimi dobrinami.

Ko prehajamo k drugemu poglavju (Poncij Pilat), navedimo vsa poglavja, katerih dogajanje poteka v antičnem Jeršalaimu : 16. Poglavje : Križanje, 25. Poglavje : Kako je prokurator skušal rešiti Juda iz Keriota, 26. poglavje : Pokop. Ta poglavja sestavljajo tradicionalno versko Ješuovo (Jezusovo) zgodbo skozi literarni vidik Bulgakova, Drugo poglavje (Poncij Pilat) pripoveduje Woland (a morda pripoveduje poglavje Mojstrovega romana o Ponciju Pilatu ?!), 16. Poglavje so sanje (!) Bezdomnega v blaznici (!), v 25. In v 26. Poglavju pa Margareta prebira Mojstrovo besedilo o Ponciju Pilatu.

Eden pomembnih elementov v romanu je tudi razmerje med (vsakdanjo) pametjo in med (nevsakdanjo) norostjo. Na motiv pameti nas večkrat spomni Hiša Gribojedov, takrat v lasti že omenjenega podjetja MASOLIT. Glavno delo znanega ruskega književnika iz 19. stoletja Gribojedova pa je komedija Gorje pametnemu ! Če naslov drži, potem je bolj bita nespameten ali kar nor !? In kako je z norostjo ? 6. poglavje ima naslov Shizofrenija, kakor je bilo tudi povedano. Naslov

34

je nedvomno ustrezen, saj poteka dogajanje poglavja v moskovski psihiatrični kliniki, ki jo vodi glavni zdravnik prof. dr. Stravinski. Navedi velja citat iz 8. poglavja Dvoboj med profesorjem in pesnikom. Na psihiatrično kliniko so privedli (profesor = Stravinski, pesnik = Bezdomni). Na psihiatrično kliniko so privedli zmedenega pesnika Bezdomnega, začetno žrtev Wolandove magije. Bolnik pripoveduje zdravniku tole (stran 128): »Potem me poslušajte: sinoči sem se pri Patriarhijskih ribnikih srečal s skrivnostno osebnostjo, tujcem ali tudi ne, ki je vnaprej vedel za Berliozovo smrt in ki je osebno videl Poncija Pilata.« Kaj je lahko izpeljal iz te izpovedi učen psihiater in kaj bi domislila preprosta laična pamet? Potrdite, da je pesnik nor.

Kot smo raziskovali razmerje med francoskim in med ruskim Berliozom, bomo zdaj poskusili storiti isto še z namerno uporabo priimka Stravinski. Znani ruski skladatelj Igor Fjodorovič Stravinski je v času, ko se dogaja roman Bulgakova, živel v emigraciji na zahodu. Že leta 1913 pa je bila v Parizu prva izvedba njegovega baleta Posvetitev pomladi (ali Pomladno obredje, kot preberemo v Ewenovi Enciklopediji glasbenih umetnin II, 1974). Stravinski je takole izrazil inspiracijo za svojo skladbo (o. c., str. 273): »... V mislih sem videl slavnosten poganski obred: modri staroste so sedeli v krogu in gledali, kako mlado dekle pleše, dokler ne umre. Žrtvovati so jo, da bi si pridobili naklonjenost boga pomladi. To je bila tema za Pomladno obredje.« Glavna tema je torej človeška žrtev za dober namen (za plodnost narave), skratka, gre za stalno temo v številnih ali kar v vseh verstvih, ko so žrtvovali bogovom sprva ljudi, pozneje pa vseskozi živali. Takoj je razvidno, da je omenjena tema pravcato potrdilo Goethejevega citata iz Fausta, ki ga je uporabil za geslo svojega romana Bulgakov. Najprej je zlo (umor človeka), nato je dobro (plodnost narave). Vendar: ali je zlo, iz katerega izhaja dobro, še zlo? A pojdemo od ~~met~~ ~~svobodna umetnost Stravinskega na demokracijo in~~

motive

iva žrtve k razmerju med obema Rusoma s priimkom Stravinski.

Skladatelj – umetnik Stravinski je ustvaril balet z motivom žrtve. Zdravnik – znanstvenik Stravinski pa je šef psihiatrične klinike, v kateri so zaprti bolniki, ki jih lahko označimo za nekake žrtve narave ali političnega sistema (prim. uporabo psihiatrije v SZ proti režimskim nasprotnikom! Le-ti pa so bili pravzaprav nespametni ali kar nori, ko so nasprotovali premočnemu režimu!). Ali kaže

Ali kaže svobodna ustvarjalnost sk skladatelja Stravinskega na demokracijo, prisilna zaprtost psihiatrije zdravnika Stravinskega pa na totalitarizem?!

Nadaljnji problem, ki ga velja vsaj bežno obdelati, je naslovni lik Mojstra, ki ostaja vseskozi brez imena. Nedvomno je Mojster primerljiv s samim pisateljem : Mojster piše tematsko nesprejemljivi roman o Ponciju Pilatu, Bulgakov pa piše enakovrstni roman, v katerem je eden od pomembnih likov tudi Poncij Pilat. Med posebnostmi romana je tudi dejstvo, da se naslovni junak (glavni junak je nedvomno Woland !) pojavi v romanu šele v 13. poglavju (nesrečno število !?), res pa je, da bežno nastopi na koncu 11. poglavja, ko samo reče Psst ! Izraz junak je za Mojstra dokaj neustrezen, saj je izrazito pasivna oseba, živeča bolj v svetu svojih umetniških sanjarij kot pa v stvarnosti. Faust pri Goetheju je neprimerno aktivnejši lik kot Mojster. Neprimerno aktivnejša od Mojstra pa je tudi Margareta, ki jo podrobneje predstavlja 19. poglavje Margareta (ali 1. poglavje 2. knjige !). Izvemo, da je lepa in pametna, stara 30 let in »žena zelo znamenitega specialista, ki je povrh odkril nekaj, kar je bilo pomembno za državo.« (Opomba . Hm, kaj neki !?) »Otrok nista imela, njen mož je bil mlad, lep, dober, pošten in je svojo ženo oboževal. Zakonca sta imela sama zase ves gornji del prelepe vile z vrtom v eni izmed stranskih ulic blizu Arbata. Očarljiv kraj !« In dalje : » Margareti Nikolajevni ni manjkalo denarja. Mogla si je kupiti vse, kar ji je bilo všeč...« (!!) Vsega sita prijateljica ~~pridruženica~~ *radnica* sovjetske nomenklature pa ni bila srečna ! »Od tistihdob, ko se je devetnaestletna poročila in prišla v vilo, ni poznala sreče.« (!!) In kaj je hotela ? »...potreben ji je bil on, mojster, in prav nič ne gotska vila, ločeni vrt ali denar. Ljubila ga je, govorila je resnico.« Potrebovala je torej nasprotje svojega bogatega življenja : romantično ljubezen z ubogim pisateljem ! Svojega idealnega moža je varala in ga sploh pozabljala, a »pozabil je nanj« tudi avtor [saj ta mož v romanu kot moteči člen sploh ne nastopi. A kaj hočemo : tu je vse presegajoča moč ljubezni !

Po predstavitvi glavne junakinje kaže omeniti vsaj še vrhunec njene aktivnosti v Wolandovi službi. Ko je čarovniško obvladala letenje na metli, je slednjič postala še kraljica plesa, ki ga je organiziral Woland. (23. poglavje : Veliki ples pri Satanu je izrazita vzporednica znani Valpurgini noči v Goethejevem Faustu.)

In kako se zaključi nemirno življenje Mojstra in Margarete ? Naslovni osebi popelje Woland (Kje je ta dežela !) v transcendenco, v smrt in v večnost. (32. poglavje : Slovo in večno zavetje). In res : ali ni končni človeški cilj nebivanje, nič, nirvana, pax aeterna ?!

Poanta na koncu romana pa je še svoboda ! Ko avtor spremlja svoja lika na poti v njun večni dom, se izmakne svoji avtorski odločitvi in reče : » Nekdo je dal mojstru svobodo, kakor je bil sam malo prej dal svobodo junaku, ki ga je bil ustvaril.« Tu se v svobodi združita Mojster in junak njegovega romana Poncij Pilat.

Če je konec romana v objemu transcendence, pa nas zaključek Epiloga seznanja s tem, kdo je nekaj nadaljevalec Mojstrovega bivanja v realni Moskvi. To je Bezdomni, lik, ki nastopi že v prvem poglavju, se v 13. poglavju druži z Mojstrom v psihiatrični kliniki in je zdaj zgodovinar ! (V prvem poglavju se kot zgodovinar označi Woland !) V sanjah pa Bezdomnega še spremljajo poetične prikazni ! Zaključni odstavek Epiloga se začne takole : ' Zjutraj se zbudi molčečen, vendar popolnoma miren in zdrav. (!) . (Opomba : v sanjah pa je še umetniško »bolan« !) Bezdomni zdaj združuje obe vodilni osebi v romanu : Mojstra in Wolanda. Mojster (umetnost) ga spremlja v sanjah, Woland pa je z njim v vsakdanjem življenju : to je ta dežela... Na koncu romana in na koncu Epiloga pa sta isti besedi : Poncij Pilat ! V onstranski duhovnosti je avtor lahko razrešil usode svojih likov, v tostranski zemeljskosti pa vedno o(b)staja PP ali Prisotnost Palice; To je Poncij Pilat ali Praktična Politika.

Zanimiva ~~srbska~~ ^{srbska} revija Treće oko je v številki 754 (23. 10. 2018) objavila presenetljiv članek Miodraga Madojčina z naslovom Boljševički okultni radnici. Avtor se najprej razpiše o tem, kako so se materialistično usmerjeni boljševiki že kmalu po prevzemu oblasti leta 1917 začeli ukvarjati s paranormalnimi in z okultnimi zadevami, da bi jih izkoristili za oblastniške namene. Raziskavo omenjenih pojavov je nadziral sam šef tajnepolitične ~~policijske~~ ^{policijske} policije Feliks Dzeržinski. Med pomembnimi čekisti, ki so podpirali to raziskovanje, je bil tudi Ukrajinec Gleb Ivanovič Bokij. Z njim so sodelovali še trije B-ji: akademika Behterev in Barčenko ter ~~boljševik~~ ^{boljševik} Blumkin.

Z literarnega vidika je pomembno predvsem poglavje članka z naslovom Lik za Bulgakova. Avtor navaja mnenje ruskega zgodovinarja Borisa Vadimoviča Sokolova, da je bil Gleb Bokij osnova za lik (satana) Wolanda v romanu Mojster in Margareta. To mnenje je podprl še s tem, da so bile dača čekistov ^{v kučini} in orgije v njej izhodišče za dogajanja v hiši, v kateri je bil v romanu organiziran Satanov ples! O orgijah v Bokijevem "dvoru" je pozneje pričeval eden od specialnih ~~policijskih~~ ^{policijskih} policistov Klimenko. Bulgakov (še en B!) se je zanimal za paranormalne pojave, o tem, kaj se je dogajalo v dači, ~~na~~ ^{na} pa je menda izvedel od pesnika Andreja Belega (še en B!) ^{v kučini} v Kučini!

Citiram stavek Sokolova: "Čekisti so bili morda Bulgakovu razvini kot sodebniki, analogni demonom." (!) Stavek je zadel bistvo, a beseda morda je odveč. Kdo pa je bil v sovjetskem ^{za} ~~asu~~ ^{domala} vsemogočen, če ne ravno politična policija? ~~Kar~~ ^{Kar} je bolj za literarno zabavo počela Wolandova družcina v romanu, je vsak dan realno ~~ku~~ ^{ku} utó in uničevalno počela Čeka (ali ~~drugače~~ ^{imenovano} ~~na~~ ^{na} tajna policija).

Mnenje Sokolova ~~popovsem~~ ^{popovsem} podpiram. Satanska Čeka je najverjetnejša povezava s satansko družcino v romanu!

Bokij ~~je~~ (Woland) je preživel kar 20 let v policijskem vrhu, a ~~le~~ ^f 1937 ga je spravilo v pekel. Maja 1937 je bil aretiran in obtožen za konspirativno (?) dejavnost. Bil je zaprt kar pol leta, ko so ga kolegi gotovo temeljito obdelovali, 15. novembra pa je bil obsodjen na smrt in takoj ustreljen. TO JE TA DEŽELA ...

Ob bogato informativni knjigi Milana Gregoriča Evropa. Islam. Džihad, Lj. 2018

Nadvse plodoviti publicist Milan Gregorič (rojen 1934 !) se je v svoji novi knjigi lotil enega ključnih sodobnih evropskih vprašanj : islamskega napadalnega prodiranja v Evropo. Na nekaj več kot 100 straneh je zbral vrsto temeljnih podatkov o islamu od 7. stoletja (Mohamed) do danes (načrtovane migracije v Evropo). Nedvomno je, da sta si bila krščanstvo in islam že od 7. stoletja versko in politično sovražna sistema.

Islam se je z arabskim osvajanjem širil po pretežno kristjaniziranem ozemlju Bližnjega vzhoda in severne Afrike, dosegel v 8. stoletju Španijo, prodril še v Francijo (tam je leta 732 ustavil arabski vpad frankovski vojskovodja Karel Martel), za več stoletij obvladal Sicilijo in južno Italijo. Sočasna politično-verska ekspanzija je značilna za islam torej vseskozi. Podobno politično-versko širjenje se je dogajalo pred tem tudi pri krščanstvu. Ni čudno, da je v zgodovini prevladujoči odnos med krščanskimi in med islamskimi državami vojno stanje. Uspešno širjenje islama v Evropo bi lahko označili po nemško kot Drang nach Westen. Ko je arabska napadalnost opešala, so nadaljevali z napadi na Evropo otomanski Turki, in to od 14. stoletja dalje : prim. 1389 zmaga Turkov nad Srbi v kosovski bitki, 1453 konec bizantinskega cesarstva z osvojitvijo Carigrada, v 15. stoletju tudi osvojitev Bosne, v 16. stoletju osvojitev Madžarske, napadi na avstrijske dežele, ki so jih doživljali naši slovenski predniki... Zadnji veliki turški napadalni poskus v Evropi je bil še leta 1683 (!), ko so Turki neuspešno oblegali Dunaj. To pa je tudi začetek pešanja turškega imperializma (18.-20. stoletje).

Ne smemo pozabiti tudi na krščanski Drang nach Osten. Najboljši primer so križarske vojne od 11. do 13. stoletja., a v bistvu je bila uspešna predvsem 1. križarska vojna, ko so zahodnoevropski križarji osvojili Palestino z Jeruzalemom. Šele evropski novoveški razvoj je prinesel prednost in zmagovitost evropskim velesilam (kolonialno širjenje Anglije in Francije v Aziji in v Afriki v 19. in v 20. stoletju). V sedanjem času, ko ni več klasičnega kolonializma, pa potekajo spopadi zaradi obvladovanja interesnih sfer (ponovno Azija, Afrika).

Evropskim kolonialističnim državam pa se je ob njihovem umiku iz kolonializma (2. polovica 20. stoletja) zgodilo to, da so v njihove države začeli množično prihajati njihovi bivši koloniziranci (Francija, Anglija, Nizozemska, Belgija). Večinski prišleki iz kolonialnih dežel pa so bili muslimani. Tako je začelo na temelju demografske ekspanzije naraščati islamsko prebivalstvo v Evropi. S tem pa se že nakazuje neogibni spopad civilizacij, saj se islamski prišleki ne prilagajajo evropskim normam, ampak hočejo prevladati celo s svojim pravnim šeriatskim sistemom. Seveda bi morale pri priseljevanju vladati trdno načelo, kar conditio sine qua non, da se morajo priseljenci prilagajati domačinom in ne obrnjeno, kar se v Evropi že sprevrženo dogaja. Evropski oblastniki žal niso sposobni podati enake izjave, kot jo je izrekel avstralski predsednik vlade Kevin Rudd priseljenim muslimanom. Delček njegove izjave se glasi (str. 95) : »... so ta narod osnovali moške in žene krščanske vere po krščanskih principih. Zato so v naših ustanovah in šolah krščanski simboli. Če je Bog za vas žalitev, vam predlagam, da si izberete drug del sveta za svoj dom... Mi vam vašo vero dovoljujemo... Kolikor pa se ne želite vključiti v naš sistem..., vam iz srca priporočam, da svobodo, ki jo imamo tu pri nas, izkoristite in svobodno zapustite našo državo...«

Ali res vplivajo na bedno in na kapitulantsko ravnanje evropskih vlad arabski milijarderji, ki kupujejo evropske gospodarske sisteme in zraven podkupujejo koruptivne evropske politike? Primer za mirno islamsko osvajanje Evrope je podal znani francoski pisatelj Houellebecq v romanu Podreditev. Kombinacija veliki denar zgoraj in velika demografska ekspanzija spodaj sta uspešno opravila svoje. V poglavju Evro-arabsko sredozemsko partnerstvo kot sredstvo za postopno islamizacijo Evrope? navaja Gregorič dokumente (npr. Strasbourška deklaracija 1975, Izjava iz Damaska 1978) »ki so spodbujali priseljevanje Arabcev v Evropo, ohranjanje njihove verske in kulture identitete prek islamskih kulturnih in izobraževalnih centrov v Evropi ipd. Vse v smeri, da bi se priseljencem ne bi bilo treba integrirati v sekularizirano evropsko družbo...« »Junija 1986 je sledil sestanek obveščevalnih služb petih muslimanskih držav (Irak, Egipt, Savdska Arabija, Libija in Alžirija), ki bi naj sprejele sklep, da je treba priseljevanje v Evropo čim bolj pospešiti in jo islamizirati.«

Nekaj statistike na strani 50: Leta 1975 sta bila v Evropi 2 odstotka muslimanov, zdaj jih je okoli 50 milijonov ali okoli 6 odstotkov. Glede na sedanji razvoj jih bo okoli leta 2050 kaka tretjina prebivalstva. Navajam dve ključni izjavi na strani 51: Na nekem srečanju o medverskem dialogu je islamski govornik povedal to enostavno resnico: »Zahvaljujoč vašim demokratičnim zakonom vas bomo osvojili, zahvaljujoč našim religioznim zakonom pa vam bomo zagospodarili.« (!!!) Znani francoski pisatelj Pascal Bruckner pa je izpovedal to neomajno dejstvo: »... nas džihadisti ne bijejo zaradi naših dejanj, ampak zato, ker smo. Sleherno poskus, da bi jim ugajali, je zaman. Oni enostavno ne prenesejo, da obstajamo.«

Bistvene podatke prinaša tudi poglavje Zametki načrtov novodobne islamizacije Evrope. Gregorič navaja raziskavo domačega strokovnjaka Marka Osolnika, ki je izšla v Reporterju. Naj naštejemo le nekaj načrtovanih tez pri širjenju islama (stran 53): ... vzpostavljanje kulturnih centrov, medijev in možganskih trustov v zahodnih državah – zahteva po priznavanju islamskih običajev, praznikov ipd. – izkoriščanje »šibkosti« držav zahodnega sveta, kopt so demokracija, pravna država, človekove svoboščine in pravice...

Presenetljive so ugotovitve ameriškega strokovnjaka Billa Warnerja o popuščanju islamskim zahtevam v ZDA: npr. »Na univerzah naj bi bila kritika vsega, kar je povezano z islamom, prepovedana, - Šole imajo že prve spolno ločene plavalne bazene. – Delodajalci začenjajo delovni čas prilagajati muslimanskim molitvam itn.«

Dobrodošli so tudi podatki v poglavju Staroselske muslimanske poselitve v Evropi (Nemirni Kavkaz, Eksplozivni balkanski sod smodnika). Ko avtor govori o turškem naskoku na Evropo v 16. stoletju, ga je treba popraviti, saj so Turki že v 14. stoletju opravili z Bolgari in s Srbi. Po podatkih Wikipedije je od približno 75 milijonov Balkancev okoli 15 milijonov muslimanov. Nam najbližje obmeje islamsko-krščanskega trenja in boja za prostor je Bosna. Po podatkih iz leta 1991 je bilo v Bosni 43 % muslimanov (Bošnjakov), 31 % pravoslavcev (Srbov) in 17 % katolikov (Hrvatov). Značilno je, da popis prebivalstva iz leta 2013 sploh ni bil predstavljen javnosti!

Medtem ko je najprej arabsko in potem turško širjenje islamske oblasti v Evropi potekalo z vojnami, se dogajajo sodobne migracije drugače. Lahko bi rekli, da gre za mešetarjenje s političnimi in z ekonomskimi sredstvi. Leta 2006 je libijski diktator Gadafi izrazil upanje, »da bo Alah naklonil islamu zmago v Evropi in to brez mečev, pušk in osvajanj.« Leta 2011 pa je preroško napovedal, »da brez enotne in stabilne Libije ne bo nikogar, ki bi lahko nadziral naskok migrantov iz Afrike in z bližnjega vzhoda, ki si želijo v Evropo... Milijoni beguncev bodo preplavili evropske meje in presenetili evropske politike... Sredozemlje pa bo postalo morje kaosa.«

99

99

x

V Evropi je zdaj 50 milijonov muslimanov, od tega polovica novih prišlekov. V Sloveniji se je v obdobju 1991-2015 povečalo število muslimanov od 30.000 na 60.000. Projekcije za Evropo pa so take : čez 15 let naj bi bila polovica prebivalcev Belgije in Nizozemske muslimanov. V Franciji naj bi bil do leta 2030 vsak četrti prebivalec musliman. V Nemčiji pa bi muslimani postali večina do leta 2050 ! S takim razvojem pa bo nastal novi srednji vek, z njim pa tudi nujni upad sedanje življenjske ravni. Kar 72 % francoskih in 60 % britanskih muslimanov podpira zamisel, naj bo šariatsko pravo glavni ali celo edini zakonik v državi !!!

Začudujoče je dejstvo, da islamski verniki odprto sprejemajo vsa tuja uničevalna sredstva (vse vrste orožja), ne sprejemajo pa ničesar iz bogatega tujega idejnega sveta ! A tako je. Huntingtonova ideja o spopadu civilizacij postaja stvarnost. Na strani 97 preberemo izjavo nekdanjega poveljnika švicarskih varnostnih sil Andreja Blattmana, »da je Evropa na pragu državljanske vojne med avtohtonimi Evropejci na eni strani in med radikaliziranimi muslimani na drugi strani.«

Naš publicist Andrej Aplenc je izjavil, »da je bil odziv nekaterih držav na migrantsko krizo prava katastrofa, z Merklovo na čelu.« Marko Osolnik predvideva, »da bodo demografski pritiski na Evropo in z njimi povezana varnostna tveganja v prihodnjih desetletjih po vsej verjetnosti še znatno močnejša kot doslej.« Gregorič ponuja na koncu nekaj dobronamernih predlogov in izjavi med drugim tole : »Hkrati je treba ustaviti moralno dekadenco Evrope in graditi njeno prihodnost na zdravih moralnih temeljih«.

Ostaja pa (moje) vprašanje, ali se lahko upremo bombam z moralo, saj bombarderji mečejo bombe s svojo moralo ali kar v imenu svoje morale.. Ali je mogoče biti strpen z nestrpnostjo ? Ali ni demokracija neoglajena pred totalitarizmom ? Kot vedno bo odločilna Heraklitova misel : Boj je oče vsemu, je vsemu kralj...

Ob 100-letnici naše ločitve od Avstrije, imenovane tudi Kakanija : 28. 10. 1918

Pred kratkim smo doživeli stoletnico za Slovence izjemno pomembnega datuma : 28. 10. 1918. Po več kot tisočletni nemški nadvladi smo se v enem samem dnevu deklarativno osamosvojili. Seveda se je ta dan pripravljal kar nekaj časa, zlasti v zadnjih letih prve svetovne vojne. Avstrija si je sama pripravila svoj propad, saj je zaradi svojega velenemškega imperializma izzvala prvo svetovno vojno in se posledično v njej razkrajala. Podatke v nadaljevanju črpam iz dveh knjig : iz Malove Zgodovine slovenskega naroda, 1939, str. 1111-1126, in iz Lončarjeve knjige Politično življenje Slovencev..., 1921, str. 91-129.

Najprej o znamenitem 29. Oktobru. Avstro-Ogrska je bila v bistvu že premagana, a še ni kapitulirala. Na Dunaju je še opravljala svoje posle avstrijska vlada. Dne 28. 10. je avstro-ogrski zunanji minister grof Andrassy izjavil, »da Avstro-Ogrska priznava ameriško stališče glede pravic Čeho-Slovakov in Jugoslovanov ter je pripravljena za pogajanja na tej podlagi.« Tej izjavi sta sledili še isti dan v Pragi proglasitev samostojne Češkoslovaške, naslednji dan v Zagrebu in v Ljubljani proglasitev samostojne države SHS (Države Slovencev, Hrvatov in Srbov). Narodna veča (uporabljam Malov izraz) v Zagrebu (predsednik dr. Anton Korošec !) je postala najvišja izvršna oblast na ozemlju bivših avstrijskih južnih Slovanov. Po dveh burnih dnevih se je v kaotičnih razmerah (italijansko napredovanje na zahodu, nerešene narodne meje na Koroškem, na Štajerskem in v Prekmurju, umikanje poražene avstrijske vojske preko našega ozemlja...) 31. 10. v Ljubljani oblikovala prva slovenska narodna vlada (predsednik in 12 članov, t.i. poverjenikov) z izjemno izobrazbeno sestavo : 9 doktorjev znanosti, en inženir, en prelat (teolog) in le dva nedokončana študenta (prava in ekonomije).. Vlada je bila sestavljena iz pripadnikov vseh treh glavnih slovenskih strank : bilo je 7 članov SLS (katolikov), 5 članov narodno napredne stranke (liberalcev) in en socialni demokrat.

Oglejmo si ta vladni seznam : predsednik Josip Pogačnik (SLS), prelat Andrej Kalan (kmetijstvo), dr. Janko Barle (notranje zadeve), dr. Ivan Tavčar (prehrana), dr. Anton Breclj (zdravstvo), dr. Lovro Pogačnik (narodna obramba), Anton Kristan (socialno skrbstvo), dr. Pavel Pestotnik (promet), dr. Karel Verstovšek (prosveta), dr. Karel Triller (trgovina in industrija), dr. Vladimir Ravnihar (pravosodje), dr. Vekoslav Kukovec (finance) in ing. Vladimir Remec (javna dela in obrt). Istega dne (31. 10.) je bila razglašena »prva razsodba na ljubljanskem deželnem sodišču v imenu zakona«.

(Opomba : na obnovitev te sodne dikcije v Sloveniji še čakamo !)

Vrnimo se še k 29. Oktobru. Na Kongresnem trgu je bilo velikansko zborovanje ob proglasitvi samostojnosti. Fotografija o tem dogodku nas spominja tudi na poznejše podobne narodne zборе na tem prostoru (npr. na Pavčkovo branje druge majske deklaracije leta 1989). Za nadaljnje praznovanje okoliščine niso bile primerne. Vlada je delovala v izjemnih razmerah, le z zametki slovenske vojske, zato ni premogla odločne politike na mejah z Avstrijo. Vemo, da je tu največ storil samozavestni general Maister (november 1918). Vlada se je lahko oprla na prejšnjo urejeno avstrijsko upravo, ki pa so jo sestavljali večinoma Slovenci. Sicer pa si težko predstavljamo zmedo, v kateri je ta vlada delovala : neznanske težave s prehrano prebivalstva, s prometom, z narodno obrambo, s financami itd.

V Zagrebu razglašena Država SHS mednarodno ni bila priznana, ravno tako se ni mogla enakopravno dogovarjati s srbsko politiko, oprto na zmago v antantni koaliciji. Kljub tej politični negotovosti (v načrtu je bila seveda združitev Države SHS s Srbijo in s Črno goro) pa izstopa oprijemljiv podatek : kar en mesec smo živeli Slovenci svobodno v republiki !

Z ustanovitvijo Kraljevine SHS 1. Decembra 1918 smo se vrnili v monarhično vladavino in v večnarodno državo, v kateri pa smo le bili že v nazivu države priznani državni narod. Unitaristična beograjska politika pa je narode preobrazila v plemena enega naroda. Velikosrbski pogledi pa so v Jugoslaviji vedno videli le Veliko Srbijo.

A vrnimo se še v vojna leta, ko se je razkrajala Avstrija. Na straneh 93-94 Lončarjeve knjige najdemo ^{je} avtorjeve razlage : »Avstro-ogrska monarhija ni vodila vojne samo proti Srbiji, ampak tudi proti lastnemu slovanskemu prebivalstvu, zlasti je začenjala s preganjanji svojih državljanov Srbov, Hrvatov in Slovencev, kakor da bi jih bilo treba uničiti. Slovence so na fronti uporabljali v prvih vrstah, posebno v boju proti Italiji, kjer so izkoriščali njih ljubezen do rodne grude.« Po avstrijski statistiki s konca leta 1917 smo bili Slovenci med padlimi avstrijskimi vojaki na drugem mestu za Nemci. »Vojaški absolutizem, ki je divjal v zaledju..., je razpuščal društva (opomba : pri nas Slovensko matico !) in ustavljal liste (opomba : pri nas npr. dnevnik Dan) .. obešal in streljal, interniral in konfiniral. (opomba : med številnimi interniranci in konfiniranci je bil moj oče književnik Ivan Lah.) Vrstile so se rekvizicije in vojna posojila. »Po poročilu lista Neues Wiener Tagblatt je bilov ^{je} prvih 14 mesecih vojne zaradi veleizdaje in drugih političnih prestopkov obešenih ali ustreljenih v Bosni in Hercegovini 900, v Hrvaški in v Slavoniji 513, a v Sloveniji 469 oseb.« Bistveni problem Slovanov v Avstriji vsebuje naslednji Lončarjev stavek : » Avstro-ogrska monarhija je zahtevala od Slovanov dolžnosti, a jim ni priznavala pravic.« (!)

Konec leta 1914 »je izjavila srbska vlada narodni skupščini v Nišu, da je postala vojna obenem borba za obojenje in združenje vseh nesvobodnih bratov Srbov, Hrvatov in Slovencev.« V Londonu se je 1. Maja 1915 oblikoval iz jugoslovanskih emigrantov sestavljeni Jugoslovanski odbor. Deloval je pri antantnih zaveznikih za razpad Avstro-Ogrske in za nastanek Jugoslavije. Predsednik JO-ja je bil ^{je} Hrvat dr. Ante Trumbić, slovenski člani pa so bili dr. Gustav Gregorin, dr. Bogumil Vošnjak in dr. Niko Zupanič.

21. novembra 1916 je umrl stari cesar Franc Jožef (vladal je od 1848 do 1916 !) in mladi cesar Karel je nastopil vladu v kočljivih vojnih razmerah. Med vojno parlament v Avstriji ni deloval. Cesar pa je zdaj sklical državni zbor za 30. Maj 1917. V parlamentu je bil ustanovljen 29. Maja jugoslovanski klub, ki sta mu predsedovala Slovenec dr. Korošec in Hrvat dr. Laginja.

»Dne 30. Maja je ob otvoritvi avstrijskega državnega zbora podal dr. Korošec v imenu Jugoslovanskega kluba sledečo izjavo v hrvaško-srbskem (!) jeziku in v nemškem prevodu : Podpisani poslanci, ki so združeni v Jugoslovanskem klubu, izjavljajo, da zahtevajo na temelju narodnega načela in hrvaškega državnega prava, naj se vsa ozemlja monarhije, v katerih prebivajo Slovenci, Hrvati in Srbi, združijo pod žezlom habsburško-lotarinške dinastije v samostojno državno telo, ki bodi prosto vsakega narodnega gospodstva tujcev in osnovano na demokratični podlagi. Za uresničenje te zahteve enotnega naroda bodo zastavili vse moči. S tem pridržkom se bodo podpisani udeleževali parlamentarnega dela.« Za to deklaracijo »so se izrekele politične organizacije, vaške in mestne občine, razna društva, duhovniki in posvetnjaki, moški in ženske, bodisi posamezno, bodisi skupaj na številnih taborih.«

Živahno politično delovanje v Avstriji je dopolnila julija 1917 še Krfska deklaracija, ki sta jo podpisala v imenu srbske vlade Nikola Pašić in v imenu Jugoslovanskega odbora ^{je} dr. Ante Trumbić. Začetek te deklaracije se glasi : »Krfska deklaracija se izreka za Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev na enotnem ozemlju in z enotnim državljanstvom. Kraljevina bodi ustavna, demokratična in parlamentarna monarhija z vladarsko rodbino Karadjorjevičev. Vsa tri narodna imena (Srb, Hrvat in Slovenec), obe pisavi (cirilica in latinica), vse tri konfesije (pravoslavne, katoliške in mohamedanske) so enakovredne ..."

Politično dogajanje se je stopnjevalo v letu 1918, 16. In 17. Avgusta se je osnoval Narodni svet v Ljubljani, da je vodil vse pripravljalo delo za ustanovitev jugoslovanske države. Dne 2. Oktobra je Korošec prebral na

seji državnega sveta spomenico, v kateri zahtevajo zastopniki SHS v Zagrebu »zase narodno samoodločbo v mednarodno priznanem smislu, t.j. da si ustvarijo samostojno državo ali se združijo z drugimi narodi v državno celoto.« Odločnost avstrijskih južnih Slovanov se je večala. 5. In 6. Oktobra je bila ustanovljena Narodna veča v Zagrebu za vse avstro-ogrske južne Slované. Z zamudo je bil dne 16. Oktobra izdan cesarski manifest (Prepozno, veličanstvo !). »po katerem naj bi postala Avstrija zvezna država.« Jasno je bilo, da ta dobrohotna federalizacija prepozna, povrh pa je predlog zadeval le Avstrijo, ne pa Ogrske. Wilson pa je avstrijski vladi 18. Oktobra sporočil, naj avstrijski Slovani »sami sodijo o tem, katera akcija avstro-ogrske vlade zadovoljuje njih težnje in pravice.«

Narodna veča v Zagrebu je izdala 19. Oktobra razglas, »s katerim je prevzela vodstvo narodne politike v svoje roke in zahtevala združenje vsega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov na vsem njihovem etnografičnem ozemlju ne glede na kakršne koli pokrajinske in državne meje v enotno, popolnoma suvereno državo, ki naj bi bila zastopana na mirovni konferenci po posebnih odposlancih.«

Domala sočasno je dal predsednik srbske vlade Nikola Pašić izjavo v londonski list Morning Post, »da bodo imeli avstro-ogrski Srbi, Hrvati in Slovenci pravico samoodločbe nasproti kraljevini Srbiji : ali se pridružijo Srbiji na podlagi krfske deklaracije ali si osnujejo male države.« (!) No, ta izjava je bila propagandnega značaja in gotovo ni bila mišljena resno !

Dne 23. Oktobra je Narodna veča pozvala politične strankarje in skupine, »da po vseh mestih in vaseh organizirajo Narodne svete, ki naj bi skrbeli za varnost oseb in imetja ter izvrševali odredbe Narodne veče.«

Politik SLS dr. Ivan Šusteršič, ki je najdlje ostal avstrijski in habsburški patriot, je sočasno v listu Novice objavil članek o Podonavskih Zedinjenih državah pod habsburško dinastijo !

Tako so notranjepolitične pobude in zunanjepolitične ideje povezano dočakale 29. Oktober, ko se je podrl »včerajšnji svet«. Navdušeni narodnjak, liberalni politik Ivan Hribar je na koncu svojega govora na Kongresnem trgu izjavil : »Prejmi torej naše poklonstvo ti naša krasna, ob neizmernih mukah rojena in večno neporušljiva Jugoslavija.« (!) Vemo, da je bil Hribar resnični jugoslovanski patriot : ob propadu kraljevske Jugoslavije leta 1941 je naredil samomor !

Prestopimo zdaj v november 1918. Prvega novembra je Narodna veča SHS pooblastila Jugoslovanski odbor v Londonu, »da ga zastopa pri drugih državah.« Šlo je za smiselno zunanjepolitično potezo, saj je bil JO na zahodu bolj ali manj že znan. Sicer pa je potekal november v preigravanju različnih predlogov o nadaljnjem zedinjenju s Srbijo. Črnogorska velika narodna skupščina v Podgorici je v novembru odstavila kralja Nikolo I. Petrovića Njegoša in s tem pripravila pogoje za združitev s Srbijo.

Prvega decembra je tako prišlo v Beogradu do združitve avstrijskih južnih Slovanov s Srbijo in s Črnogoro. Regent Aleksander je v svojem manifestu med drugim »zagotavljal ustavno-parlamentarno vlado, napovedoval socialne reforme, zlasti agrarno, da postane zemlja v bodoče samo božja in kmetova, poudarjal potrebo po etnografičnih mejah države...« O kulturnopolitični problematiki zdaj združenih Jugoslovancev bo govor v nadaljevanju. Prej pa naj še citiram Lončarjev zaključek v njegovi knjigi (stran 129) : »Slovenci so se po več nego tisoč letih politično otresli tujstva. Sedaj jim je zgodovina odredila nalogo, da pokažejo, ali so zmožni največje človeške umetnosti : vladati sami sebe.« Ta izjava je namenjena bolj nam kot takratni politik, saj Slovenci takrat vsekakor niso vladali samim sebi.

Bistvena ugotovitev ob prvem decembru 1918 je, da je vzhodni del Jugoslovancev zavladal nad zahodnim (avstro-ogrskim) delom. Povrh je vzhodni del v vojni zmagal, zahodni del pa je bil poražen. Vse prednosti (glavno mesto, vlada, parlament, vojska, diplomacija, uprava...) so bile koncentrirane v Beogradu. Ponovila se je avstrijska zgodba z vladajočim narodom, prej Nemci, zdaj Srbi. Povrh je treba problematizirati naivno ideologijo o jugoslovanskem bratstvu, kar nam najbolje razloži citat iz Cankarjevega predavanja Slovenci in Jugoslovani iz leta 1913 : »Po krvi smo si bratje, po jeziku vsaj bratranci, - po kulturi, ki je sad večstoletne separatne vzgoje, pa smo si med seboj veliko bolj tuji, nego je tuj naš gorenjski kmet tirolskemu, ali pa goriški viničar furlanskemu...« Če zamenjamo besedo gorenjski s koroški, lahko razumemo rezultat koroškega plebiscita leta 1920. Slovenski volivci so dali prednost zemljepisno-civilizacijski pripadnosti in ne nacionalno-jezikovni !

Samo jezikovna podobnost ne more bistveno povezati Slovanov ali Jugoslovancev. Ideologija panslavizma in njegovega odcepka ilirizma je sicer v 19. stoletju poskušala s praktičnim povezovanjem Slovanov in Jugoslovancev, a papir ne zmaguje nad naravo in nad civilizacijo. Res je bil lahko veliki ruski brat idejna opora balkanskim Slovanom (prim. črnogorski izrek . Nas in Rusov je 100 milijonov !), vendar se je ruska politika ukvarjala s Slovani zgolj v zvezi s svojimi imperialističnimi načrti : Balkan je bila ruska interesna sfera. Znano pa je, da so Rusi svoje Slovane (Ukrajinci, Poljaki, Belorusi) enako ali še bolj zatirali kot svoje drugojezične narode. Poljakom je bilo najslabše pod Rusi in najboljše pod Avstrijci ! Podobne relacije se v malem kažejo tudi pri imperialnih Srbih (unitaristični poskusi pri narodih in pri jezikih, neprižnavanje Makedoncev).

Zaradi slovanskega »bratstva« ni bilo nič manj vojn in sovraštva med Slovani., mejaši pa so se vedno spopadali. Razen jezikovnih razlik so bile vseskozi pomembne tudi kulturne in verske razlike. Vsako unitaristično usmerjenost v Državi SHS in v obeh Jugoslavijah zanika že minimalni zgodovinski uvid. Vzhodni del južnoslovanskega ozemlja je bil v antiki grška kulturna sfera, zahodni del pa je pripadal rimski kulturni sferi. Res je rimski imperij zasedel celotni Balkan, a v 4. stoletju se je rimsko cesarstvo razdelilo v vzhodni in v zahodni del. Razmejitve pa je potekala po sredini južnoslovanskega ozemlja : od Jadrana preko Bosne (!) do Vojvodine. Po propadu zahodnorimskega cesarstva so na Zahodu zavladali Germani, pozneje ob njih še Madžari. Na Vzhodu pa so po propadu bizantinskega cesarstva v 15. stoletju zavladali Turki. V naslednjih stoletjih (15.-19. stoletje) je bilo južnoslovansko ozemlje (Hrvaška, Bosna) mejni in vojni prostor med turškim in med avstrijskim imperijem. Ali ni najrazvidnejši dokaz civilizacijskih, nacionalnih in verskih nesprotij razna Samojev v 20. stoletju : Samojev 1914 in Samojev v 90. letih ?!

2

A04

29. SPISANKA

O izjemno pomenljivi knjigi Boruta Koruna Utopija in resničnost : Ob zatonu evropske civilizacije, Ljubljana 2018

Znani potopisec, publicist in v zadnjem času tudi leposlovec Borut Korun je tokrat napisal sugestivno publicistično knjigo, ki se ukvarja z evropsko civilizacijo tu in zdaj, posega pa tudi v daljno zgodovino in nas sooča z bližnjo temno prihodnostjo. Njegova analiza afro-azijskega migrantstva v Evropi je tako precizna, da zadeva žebljico v glavico.

Kaj vodi korumpirano ali miselno zablodelo evropsko politiko k temu, da daje vsakršno prednost civilizacijsko tujim migrantom, čeprav v veliki meri prinašajo v Evropo nasilje, terorizem in kriminal, lastno prebivalstvo pa sili k molku, k potrpljenju in k neodzivnosti ? Lahko rečemo, da smo dočakali narobe svet . Sovražna DELA migrantov (kriminal, posilstva, nasilje ...) do domačinov so tolerirana, kritično besedovanje o teh domačinom sovražnih delih pa se šteje za sovražni govor ! Celotno sprejemanje migrantskih množic je vseskozi zastavljeno narobe, saj se od njih ne zahteva, da se morajo prilagajati evropskim navadam, evropski kulturi in evropskemu pravnemu redu. Narobe ! Evropejci naj bi se ozirali na navade migrantov, kar pa že vodi v evropsko kapitulacijo. Ne morem pozabiti izredno ilustrativnega podatka izpred nekaj let : v nam bližnji Avstriji so na neki osnovni šoli odpovedali božično zabavo, ker bi lahko prizadela drugoverske (očitno muslimanske) učence. Torej bedno kapitulantstvo in ne normalna odločnost v smislu : vsi učenci so vabljeni na božično zabavo, kdor pa ne pride, ima lahko svojo zabavo ali pa tudi ne. Tako se izkazujejo svoboda, demokracija in strpnost.

Tu vključujem odlični citat iz Korunove knjige na strani 12. Gre za citat iz knjige arabskega muslimana in profesorja na univerzi v Göttingenu Krieg der Zivilisationen (Vojna civilizacij) : »Civilizacijsko zanikanje samega sebe v imenu brezmejne postmoderne tolerantnosti je znak odsotnosti vsakega zavedanja absolutističnih zahtev drugih. V najboljšem primeru lahko takšno samozaničevanje prinese Evropejcem posmeh. Prava tolerantnost zahteva vzajemno priznavanje in spoštovanje pravil igre za obe strani. Tolerantnost, ki je kenosmerna cesta, značilnost evropskih moralizatorjev in vernikov sveta, zbuja pri pripadnikih drugih civilizacij samo zaničevanje. Kdor ne spoštuje niti sebe, ne more pričakovati spoštovanja od drugih. Šibko civilizacijsko samozavedanje sodobnih Evropejcev sproža pri pripadnikih drugih civilizacij reakcije, ki jih Evropejci ne pričakujejo in ne razumejo. Ponižnost je primerna v cerkvi, ni pa primerna za mednarodno politiko.« SAPIENTI SAT !

Avtorjeva lucidna izvajanja so natančna in trdna, Eden od stavkov v citatu me nezadržno spominja na starodavni verz Koseskega : Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti !

✓
Bassama
Tibija

Korun na straneh 11-12 pove tole : » Ne gre samo za izgubljanje zunanje moči, v vse večji meri gre tudi za izvotlitev civilizacije, za propad notraje moči in koherentnosti. Evropa sama pomaga izvajati svoj civilizacijski samomor.« Na strani 13 omenja avtor znani roman francoskega pisatelja Houellebecqa Podreditev, v katerem je z ironično intonacijo prikazan islamski prevzem oblasti v Franciji. Ta prevzem oblasti je razvidno zgrajen na arabskih milijarderjih zgoraj in na muslimanski demografski ekspanziji spodaj.

Kakorkoli že ; očitno je evropska civilizacija zdaj dočakala svoj padec, potem ko je Oswald Spengler v svojem delu Zaton Zahoda to napovedal že pred 100 leti.

Potem ko Korun bistvene probleme zastavi že v Uvodu, se v nadaljevanju posveti pregledu evropske in vzporedno (od 7. Stoletja) še islamske civilizacije. Avtor na strani 15 napačno enači civilizacijo in kulturo, saj je kultura vse, kar je obdelano (nasprotje neobdelane narave), to pa še ne sega do civilizacije, ki je nujno povezana z razvojem mest in držav, kultura v njej pa je že višje razvita (umetnost, znanost, filozofija, pravo itd.). Torej : kultura je lahko brez civilizacije, le-ta pa ne more biti brez razvite kulture.

Izpuščam uvodna poglavja in se zaustavim pri poglavju Islamski džihad.

Ustaviti se velja pri 10. Stoletju, ko so že divjale številne vojne med kristjani in med muslimani. Takrat je carigrajski pravoslavni patriarh pokazal na bistveno razliko med krščanskimi in med islamskimi mučenci : » V islamu je mučenec, kdor pade v džihadu, v vojni z neverniki. Krščanski mučenec je pa lahko samo tisti, ki posnema Kristusa in njegovo žrtev« No, če se spomnimo križarskih vojn (11.-13- stoletje) in še nadaljnjih krščansko-islamskih bojev kristjani le niso bili tako pasivni. Vidna pasivnost sedanjih kristjanov pa se prej omenjeni razliki med mučenci zelo približa. Za Mohameda in za islam se bodo žrtvovale množice samomorilskih teroristov. Kaj pa bodo storili sodobni kristjani za Jezusa in za krščanstvo ? Le molili in potrdili svojo pasivnost.

Vredno je omeniti nekaj verske vzgoje v sedanji Saudski Arabiji. V učbeniku za 6. Razred piše : » Judje, ljudje sabata , so opice in kristjani so prašiči, neverni pripadniki Kristusa. »

Iz širšega prikaza arabskega osvajanja in ropanja v evropskih deželah izpostavljam le domoznanski utrinek. Takole pravi Korun na strani 71 : »Tudi naša ljudska pesem o Lepi Vidi govori o ropanju na jadranski obali. Črn zamorc«, ki je priplul po morju, je bil pač temnopolt severnoafriški pirat ali pirat iz islamske Španije. Lepo Vido niso odpeljali k (islamskemu) španskemu kralju za doviljo, ampak v njegov harem.« (!)

Iz poglavja Islam in ženske omenjam islamski odnos do posilstva žensk (stran 92) : »Leta 2004 je pridigal egiptovski mislec Šejk Jusaf al Karadavi v Londonu, da ne smemo kaznovati posiljevalcev, temveč njihove žrtve, če niso bile spodobno oblečene. (!) V Kopenhagenu je razlagal mufti Šahid Mehdi, da dekleta, ki ne nosijo naglavne rute, naravnost moledujejo, da bi jih posilili. Podobno je razlagal Rahid Abu Hudejfa, imam v francoskem Brestu.

Islamska zakonodaja tolerira posilstva žensk, ki pripadajo drugim verstvom. » V poglavju Začetki evropske civilizacije postavlja Korun začetek v srednji vek, torej v čas po propadu zahodnorimskega cesarstva. Moje (in ne samo moje) prepričanje je, da se začne evropska civilizacija s starimi Grki in nadaljuje z Rimljani, srednji vek pa je le nova faza te civilizacije, ki je kulturno utemeljena na latinščini. Poglavje Civilizacija utopije sledi prvemu delu naslova te knjige in naniza družbene utopije v Evropi od Platona preko srednjega veka z njegovo versko usmeritvijo in dalje do renesančnikov Thomasa Mora (Utopija) in Campanelle (Sončno mesto). Utopične zamisli so se nnadaljevale tja do utopičnih socialistov in do marksistov v 19. in v 20. stoletju. Komunitična utopija pa je povzročila v 20. stoletju kar okoli 100 milijonov žrtev in dokazala, kakšno katastrofo prinese prenos papirnate ideologije v življenjsko prakso. Poglavje Destruktivnost v umetnosti nazorno kaže, da je položaj v evropski umetnosti 20. in 21. stoletja značilni znak dekadentne evropske družbe. Kot umetnost se pojavljajo banalni predmeti kot npr. Duchampov Vodnjak (=pisoar). Umetniški sferi pridruži avtor še poglavje Destruktivnost in nesmisli v postmoderni filozofiji. Na strani 184 preberemo, da v postmodernističnem mišljenju »vse bolj prevladuje iracionalno, nerazumno, antimoderno, je torej eden od simptomov postmoderne izgube civilizacijskega razuma.« Kruto resnico izpove Korun na strani 188, ko zavrne možnost integracije muslimanov v evropski svet : » V kaj pa naj se integrirajo ? Zakaj naj bi se nekdo s trdnim civilizacijskim ozadjem vključil v nekaj, kar v civilizacijskem smislu razpada ?«

Kot opazen element destruktivnih družbenih pojavov omeni avtor tudi hipijevstvo (strani 189-191). Izstopanje hipijev iz domače jim civilizacije pa je pomenil »lahko samo sestop v barbarstvo«. Kot utopijo v novi preobleki navaja Korun zatem kulturni marksizem, ki temelji že na tezah italijanskega komunista Gramscija, »da bi ljudem...morali vzeti njihovo navezanost na svoj narod, svojo državo, svoj jezik, družino, spremeniti celo spolne navade«. (!) Tovrstno usmeritv nadaljuje frankfurtska sociološka šola (Horkheimer, Adorno, Marcuse idr.) In s čim ta neomarksizem uničuje evropsko civilizacijo? Korun našteva na straneh 199-200: antiavtoritarizem, multikulturnost, uveljavljanje spolno deviantnih osebkov, teorija spolov, nasprotovanje racionalnosti, obsojanje civilizacije belega človeka, uničevanje družine, permissivna vzgoja, nasprotovanje obstoju narodov, zavzemanje za rasno pomešano Evropo, spreminjanje zgodovinskega spomina, potvarjanje evropske preteklosti, idealiziranje islamske civilizacije. Nedvomno je, da nas prevladujoči evropski mediji zdaj dnevno obdarjajo z naštetimi »dobrinami«.

Že smo pri poglavju Diktatura politične korektnosti. Spet smo pri eni od čestih sodobnih fraz. Korun jo lepo razloži (stran 211): »Politična korektnost je zapoved, kako govoriti, kaj govoriti in kako misliti, pa čeprav je resnica povsem drugačna. Je povsem netolerantna mnenjska diktatura, ki je na poti v politično diktaturo«.

Tehtne informacije prinaša tudi poglavje Feminizem in uveljavljanje spolnih odklonov. Poudarjeno pojavljanje feminizacije ~~pa~~ vpliva tudi na poženščenje moških. Na strani 247 preberemo: »Ko zahodne družbe kastrirajo svoje moške, poženščujejo značaj vse civilizacije, ki zato ni sposobna obrambe,« (!) In dalje: »Zahodnoevropski moški se ne odzivajo kot moški, ko jim v njihovo deželo vdirajo trume pripadnikov druge civilizacije, zavzemajo njihov prostor in posiljujejo njihove ženske. Videti je, da so ostali povsem brez občutka časti,« In dalje: »Moške, ki mirno gledajo, kako jim tuji posiljujejo njihove ženske, ne moremo imenovati drugače kot degenerirane,« Rezultat tovrstnega odnosa je, da se domačini, tudi nekdanji bojevitci Nemci, bojijo priseljencev. (!) In dalje: »Danes se priseljencev bojijo tudi Francozi, Italijani, Belgijci in seveda Švedi. Bojevniki islama dobijo ob psihološko kastrirani, mirni, nenasilni, razumevajoči, tolerantni, skratka strahopetni evropski moški populaciji šele pravo spodbudo za napade.«

Nekaj bistvenih stavkov navajam s strani 253: »Neomarksizem ruši družbo tudi s tem, da to, kar je obrobno, deviantno, postavlja v središče družbene pozornosti in hierarhije. Take deviantne obrobne skupine, ki jih sedaj potiskajo v družbeno središče, so tudi ~~sk~~omoseksualci in lezbijke.« In dalje: »Tolerantnost do

drugačnosti se spreminja v svoje nasprotje – v netolerantnost do normalnosti.« Z zelo razglašeno utopistično idejo se srečamo v poglavju Multikulturnost. Na prvi pogled je veliko multikulturnosti že v evropski kulturni sferi, npr. Evropejci se navdušujejo za zelo različne tipe glasbe: za lahko glasbo, za zabavno glasbo,

za popevke, za operno glasbo, za simfonično glasbo, za komorno glasbo... A tu so še jazz, rock, punk itd. Povsem drugače pa je pri srečanju pripadnikov različnih civilizacij. Takle pravi Korun : »Multikulturalnost je vedno povzročala nasprotja in spopade. Balkan, kjer se stikajo zahodna, vzhodnoevropska in islamska civilizacija, je že stoletja prostor multikulturalnosti. Rezultati te multikulturalnosti so stoletja sovražstva in spopadov, vojne in zaostalost, Ko sedaj postaja multikulturalna – tj. ko se balkanizira – tudi zahodna Evropa, se tam vsak dan dogajajo posilstva, ropi, ustrahovanja. Evropski in slovenski mediji o tem ne poročajo, da se Evropejci ne bi zavedeli globine težav, v katere so jih spravili verniki multikulturalnosti.«

Nadvse zanimivo je tudi poglavje Neomarksizem in islam. Kratkoročno je moda podpiranje islama za neomarksiste koristno (glasovanje muslimanov za t.i. leve stranke), ko pa bi muslimani prevzeli oblast, bi takoj ukinili vso marksistično dejavnost.

Na strani 268 izvemo, kako napreduje islam v Angliji. Vrsta mest ima že muslimanske župane : London, Birmingham, Leeds, Blackburn, Sheffield, Oxford (!), Luton, Oldham, Rochdale. Srhljiva je izjava visoke predstavnice EU za zunanje zadeve in za varnostno politiko Federice Mogherini (tudi neomarksistke), ki na vse pretege propagira islam (stran 270). Korun k temu pridaja : »Njena smer, smer neomarksistke Federice Mogherini in smer vsega vrha EU vodi v nastanek Evrabije.« (!)

Na straneh 272-273 navaja avtor nekaj bojevitih odlomkov iz Korana, res pa je, da sta nestrpnost in sovražnost do drugovercev in do drugačnih navzoča pri vseh monoteistih, začnši z judovsko Staro zavezo. Celo pri večinsko blagem Jezusu najdemo znani stavek, da ni prinesel miru, ampak meč !

Zadnje poglavje Korunove knjige ima naslov Zadnja evropska utopija – Evropska zveza. Idejni predhodnik Združene Evrope je bil že Avstrijec grof Richard Nikolaus von Coudenhove Kalergi (1894-1972), ustanovitelj Panevropskega gibanja. Povsem jasne so izjave nekaterih evropskih politikov na strani 282, npr. Sarkozy (2008) : »Cilj je premešanje ras ! Izziv premešanja različnih narodov je izziv 21. Stoletja. Tu ni izbire, to je naša dolžnost !« (!) Omenjene izjave kažejo na oblastniško sprego politikov in finančnikov pri ustvarjanju islamizirane Evrope. Korun končuje svojo knjigo z naslednjim stavkom : »Zdi se, da smo sedaj prišli do zadnjega poglavja te zgodbe : utopija se pred našimi očmi razblinja, to, kar ostaja, pa je neprijetna in nadležna resničnost.«

Korun nam je namesto utopičnih lepih laži prikazal stvarno grdo resničnost. Umni bralec bo iz obsežnega gradiva knjige znal dograditi lastni razmislek.

ali kerna bralka

znala

30. SPISANKA

109

Ob novi genialni stvaritvi Milorada Krstića
(Celovečerna risanka Ruben Brandt – zbiratelj)

Prvič sem se srečal z likovno ustvarjalnostjo Milorada Krstića sred nekaj leti, ko mi je Nikola Krstić, moj nekdanji bistroumni dijak iz bežigradske gimnazije in Miloradov bratranec, prinesel na ogled Miloradovo knjigo Das anatomische Theater : The simultaneous Games of the 20th Century, Budapest-Ljubljana 2008. (trojezična angleško-madžarsko-slovenska izdaja !) Bolj enostavno rečeno : gre za vizualno zgodovino 20. Stoletja. Avtor je z izjemno imaginacijo in s suvereno uporabo vseh glavnih stilov 20. Stoletja upodobil omenjeni čas tako, da je vsako leto v stoletju ilustriral s kakim kulturnim in mestoma tudi s političnim dogodkom, povrh pa še s kako blestečo domisljico in z dodatno posebnostjo. Tako je npr. predleto 20. Stoletja 1900 predstavil kar s štirimi raznolikimi temami : 1. Slika je cirkus Medrano (!) – kaj je bolj posrečen simbol za potek časa in za potek sveta, obenem pa tudi stvarnost tega sveta ? 2. Slika je reklama (!) za francoski absint iz leta 1900 – ali gre lahko v umetnosti in v življenju brez alkoholizma ?! 3. Slika je informacija o slavni knjigi iz leta 1900 : Sigmund Freud : Traumdeutung (Razlaga sanj). O pomenu Freuda in psihoanalize za 20. Stoletje ni dvoma. Še najmanj atraktivna, a vseeno zanimiva je 4. Slika : londonska premiera drame Davida Belasca Madame Butterfly. Belasco ni kak zelo pomemben dramatik, mnogo bolj pa je znana popularna Puccinijeva opera po istoimenski Belascovi drami. Že za začetek 4 slike – štirje vizualni dogodki ! Nikdar še nisem s takim navdušenjem ogledoval kake likovne knjige ! Tej knjigi sem posvetil spisanko že leta 2015 (22. O vizualni zgodovini 20. Stoletja).

Iz omenjene spisanke povzemam podatke o avtorju : Milorad Krstić je bil rojen leta 1952 v Dornberku (Slovenija). Leta 1975 je diplomiral iz prava na univerzi v Novem Sadu. Od leta 1989 živi in deluje v Budimpešti kot slikar in kot multimedijski umetnik. Imel je že vrsto razstav v evropskih mestih in prejel vrsto nagrad za svoja dela.

Avtor je torej kar tipični pozitiven primer t.i. globalizacije : Srb, rojen v Sloveniji, živeč na Madžarskem in delujoč na evropskem ali kar na mednarodnem prizorišču.

Zdaj pa je že čas, da krenem iz preteklosti v zdajšnjost. Spet se je organizacijsko uveljavil mag. Nikola Krstić, ki me je obvestil, da bo 8. 12. 2018 ob 18. uri v Kinoteki predstavljena celovečerna risanka Milorada Krstića Ruben Brandt – zbiratelj (besedna navezava na pisatelj, skladatelj, tudi ravnatelj, predavatelj ... - sami močnejši izrazi kot npr. zbiralec, bralec, prodajalec, proizvajalec ...). Že pri naslovu je toliko posla, dodati pa je treba, da ime in priimek glavnega lika v filmu merita na dva znamenita slikarja : na Rubensa in na Rembrandta !

Simpatičnega Milorada sem srečal v Kinoteki v živo in povedal je, da je hotel v filmu prikazati slikarstvo kot privlačno in kot zabavno dogajanje. Svoj namen je s filmom vsekakor dosegel.

Zdaj pa k filmu. Za podrobnejšo razlago bi moral imeti kak filmski list s tehničnimi podatki o filmu. Ker pa tovrstne pomoči nimam, lahko izrazim samo nekaj bežnih vtisov. Avtor je tudi s tem filmom ponovno dokazal svojo fantastično imaginacijo. Le-ta je pri risanki sploh bistvena in jo omejuje samo pomanjkanje domiselnosti, ki pa je Krstić ne pogreša.

V filmu presenečajo že zelo posebno stilizirani človeški liki, dogajanje pa je vseskozi napeto, dinamično, hitro, nenavadno, presenetljivo. Kot osnovni žanr je film pravzaprav kriminalka. Gre za tatvine ali bolj za rope znamenitih slik za zbiratelja Rubena Brandta. Tako se z neznansko hitrostjo seznanjamo s potekom ropanja slik, pri tem pa se gledalcem nedvomno poveča tudi zanimanje za same slike oziroma za avtorje teh slik. Žal si nisem zapomnil naslovov teh slik, vendar ni šlo za Mono Lizo. Avtor nas tako obdarja s slikovnimi atrakcijami, da ne pridemo do sape. Za spoznavanje posameznosti bi potreboval večkratno gledanje tega filma

Na začetku in na koncu filma nas spremlja vlak (vizualna hitrost), vmes pa so napete avtomobilske dirke, ki so značilne tudi za igrane ameriške kriminalke. Ob tem nas preplavljajo nenehne presenetljive akcije in akrobatski dosežki, ko zapeljivo kriminalko (ravbarko) preganja policijski (žandarski) preganjalec. Avtor je natresel v risanko tudi več namigov na filmsko klasiko, Sam sem hitro opazil zelo poudarjeni prizor, ki posnema eno zaključnih scen v Kubrickovem filmu Vesoljska odiseja 2001. To je prizor, ko ostarelemu Bowmanu v sobi pade z mize kozarec na tla.

Sklep. Tempo filma je neznanski, tako da mu je v podrobnostih kar nemogoče slediti. Kot sem večkrat z užitkom gledal Odisejo 2001, bi se veselil tudi novega ogleda ali novih ogledov Krstićeve mojstrovine.

SEZNAM SPISANK 2018

UVODNIK

1. O večkulturnosti v zvezi s sedobnimi migranti v Evropi str. 1
2. O miseln^o blesteči Hararijevin knjigi Homo deus : kratka zgodovina prihodnosti str. 3
3. Ob stoletnici prve slovenske vohumske povesti
/ Ivan Dolinar : Albanska špijonka : Povest iz balkanske vojske, Ljubljana 1917 / str. 6
4. O zadevah z Lune str. 13
5. Ob naslovu Hararijeve knjige Homo ²us in ob pomenskosti besede humanizem str. 14
- X 6. O izbranih knjigah iz bralnega programa v letu 2017 str. 17
7. Ob Prešernovem verz^u Dolgost življenja našega je kratka
/Spominjanje na preminule slaviistične kolege / str. 21
8. Ob članku Kalifat Švedska / Misteriji, marec 2018 / str. 24
9. O slovenskem volilnem telesu str. 26
10. In memoriam Stephen²Hawkinga / 1942-2018 /
/Ob članku Pet scenarija apokalipse Sivena Hokinga /
/Treće oko, 27.3.18 / str. 28
11. O Sitchinovi Zemeljski kroniki, 2. del ologiji str. 29
12. O populizmu str. 33
13. Ob 50-letnici Kubrickovega velefilma 2001 - vesoljski odiseja str. 34
14. O duhu časa v besedilu Ciklus bombastikus str. 42
15. Ob Prešernovem verz^u Al dneva ne pove nobena pratka
(Spominjanje na preminule sošolce) str. 53
16. Ob volilnem predigravanju v letu 2018 str. 57
17. O patriotizmu str. 70
18. Koga ali česa slovenski volil²ci ne marajo dosti
ali o izgubarjih na volitvah 3.6.18 str. 72
19. O globalizmu str. 74
20. O antij^a nšizmu kot o glavnem policičnem programu nekaterih slovenskih strank str. 76
21. Ob prvem verz^u Homerjeve Iliade str. 78
22. O naši dolgoživosti (vidik : slovenski-ke kajizeviki-ce 90-letniki-ce) str. 80

23. O Wilderjevem romanu Osmi dan str. 84
24. Ob dokumentarniigranem filmu CODELLI str. 86
25. Ob Manifestu za domovino avtorja J. R., Ljubljana 2018 str. 88
26. O romanu, ki bil pisan za potomstvo (Mihail Afansjevič Bulgakov : Mojster in Margareta) str. 91
27. Ob bogato informativni knjigi Milana Gregoriča Evropa, Islam, Džihad, Ljubljana 2018 str. 97
28. Ob 100-letnici naše ločitve od Avstrije, imenovane tudi Kakanija :
29. 10. 1918 str. 100
29. O izjemno pomenljivi knjigi Boruta Koruna Utopija in resničnost :
Ob zatonu evropske civilizacije, Ljubljana 2018 str. 104
30. Obnovi genialni stvaritvi Milorada Krstića
(Celovečerna risanka Ruben Brandt : zbiratelj) str. 109